

ค่านิยมของชาวชนบทไทย : ค่านิยมทางวัตถุ กับค่านิยมทางระเบียบประเพณี

ดร. เพ็ญแข ประจวบจันทน์
อาจารย์ อ้อมเดือน สดมณี
รายงานการวิจัยฉบับที่ 35

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

**ค่านิยมของชาวชนบทไทย : ค่านิยมทางวัตถุ
กับค่านิยมทางระเบียบประเพณี**

โดย

**ดร. เพ็ญแข ประจันปัจจนึก
อาจารย์ อ่อมเดือน สดมณี**

**สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
กันยายน 2529**

คำนำ

งานวิจัยเรื่อง ค่านิยมของชาวชนบทไทย : เปรียบเทียบค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณี เป็นงานวิจัยที่ทำขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่สำคัญสองประการคือ ประการแรก เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนากับการเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยม ประการที่สอง เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีของประชากรไทย โดยมุ่งหวังว่าผลจากการศึกษาในครั้งนี้จะช่วยทำให้มองเห็นภาพของความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนากับการเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยมของประชากรไทยได้อย่างชัดเจน ซึ่งผลอันนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่หน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการพัฒนา (Development) ของไทยในอันที่จะได้วางแผนงานและวางกระบวนการพัฒนาของไทยได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในส่วนบุคคลนั้นงานวิจัย เรื่องนี้ประสงค์ที่จะได้ข้อมูล เพื่อนำมา เป็นแนวทางในการหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมบุคคลซึ่งในปัจจุบันพบอยู่มากในประเทศที่กำลังพัฒนาโดยทั่วไปรวมทั้งในประเทศไทยด้วย และเชื่อกันว่า ปัญหาพฤติกรรมบุคคลที่มีมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาซึ่งจะส่งผลกระทบไปยังระบบค่านิยมที่มีอยู่เดิม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบค่านิยม เดิมนี้และจะส่งผลไปยังพฤติกรรมของบุคคล ทางหนึ่งซึ่งจะช่วยป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมบุคคลได้ก็โดยการวางกระบวนการพัฒนาที่เหมาะสม สอดคล้องกับระบบวัฒนธรรมและระบบค่านิยมที่มีอยู่เดิม ซึ่งจะช่วยลดปัญหาพฤติกรรมบุคคลไปได้มาก อย่างไรก็ตาม การวางกระบวนการของการพัฒนาที่เหมาะสมดังกล่าวนี้นี้ต้องอาศัยข้อมูลเบื้องต้นในหลายแง่มุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลในเรื่องของระบบวัฒนธรรมและระบบค่านิยมที่มีอยู่แต่เดิม รวมถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของระบบวัฒนธรรมและระบบค่านิยมนี้ด้วย มิฉะนั้นแล้วการวางกระบวนการของการพัฒนาที่เหมาะสมย่อมบังเกิดขึ้นไม่ได้ และงานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะมีส่วนช่วยในส่วนนี้ เป็นประการสำคัญ

ผลของการวิจัยนี้คงจะนำมาใช้ประโยชน์ได้ในหลายทาง มิใช่เฉพาะเพียงในการวางแผนการพัฒนาเท่านั้น สำหรับองค์กรอื่น ๆ ที่มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการวางแผนพัฒนา แต่มีบทบาทหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูและการถ่ายทอดทางสังคมแก่บุคคล ก็สามารถ
ใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยนี้ในงานในบทบาทหน้าที่ของตนได้ ประการสุดท้าย ผลของการวิจัยนี้ช่วยให้เกิดความตระหนักว่า ที่มาของพฤติกรรมของมนุษย์นั้นมีที่มาจากปัจจัยหลายประการ
ด้วยกัน และปัจจัยนั้นอาจเป็นปัจจัยที่อยู่ห่างไกลจากตัวบุคคลเป็นอันมากก็ได้ และหากมีความ
ประสงค์ที่จะ เข้าใจให้ถ่องแท้ถึงพฤติกรรมของมนุษย์ก็มีความจำเป็นที่จะต้องรวบรวมปัจจัย เหล่านี้
มาให้ครบทั้งหมด

งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยการสนับสนุนทางด้านการอุดหนุนจากมหาวิทยาลัย
ผู้วิจัยจึงใคร่ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงและใคร่ขอขอบคุณ คณะอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของสถาบัน
วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ที่ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือโครงการวิจัยนี้อย่างดียิ่ง โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง อาจารย์อ้อมเคียน สดมณี ผู้ร่วมโครงการนี้ และขอขอบคุณนิสิตปริญญาโท
สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ที่ได้มีส่วนในโครงการนี้ตั้งแต่การเก็บข้อมูลและการ
วิเคราะห์ผล จึงทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปได้เป็นอย่างดี สุดท้ายขอขอบคุณ
นายวิจิตร อักษรฐ ซึ่ง เป็นผู้ออกแบบปกของรายงานการวิจัย เล่มนี้

พริมา ประจันปัจฉิม

(ดร.เพ็ญแข ประจันปัจฉิม)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	12
ประโยชน์จากการวิจัย	13
ขอบ เขตของการวิจัย	14
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	14
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
ความหมายและประเภทของคำนิยาม	17
ความสำคัญของคำนิยาม	19
คำนิยามทางวัตถุ	21
คำนิยามทางระ เบียบประ เเพณี	24
ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนา กับคำนิยามและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
3 วิธีดำเนินการวิจัย	30
ประชากร	30
กลุ่มตัวอย่าง	31
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31
วิธีดำเนินการ เก็บข้อมูล	33
การวิเคราะห์ข้อมูล	36
4 ผลและการอภิปรายผล	37
อภิปรายผล	68

บทที่	หน้า
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	77
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	90
ภาคผนวก ก	90
ภาคผนวก ข	93

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ความแตกต่างระหว่างค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระ เบียบประเพณีของหมู่บ้านเจริญ	59
2 ความแตกต่างของค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระ เบียบประเพณีของประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญ	60
3 ความแตกต่างของค่านิยมทางวัตถุของประชากรหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญ	61
4 ความแตกต่างของค่านิยมทางระ เบียบประเพณีของประชากรหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญ	61
5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนค่านิยมทางวัตถุ จำแนกวิเคราะห์ตาม อายุ เพศ และระดับการศึกษา	63
6 ผลกระทบร่วมระหว่าง อายุ ระดับการศึกษา และเพศ	63
7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนค่านิยมทางระ เบียบประเพณี จำแนกวิเคราะห์ตามอายุ เพศ และระดับการศึกษา	65
8 การวิเคราะห์หาผลกระทบร่วมระหว่างอายุ ระดับการศึกษา และเพศ กับค่านิยมทางระ เบียบประเพณี	65
9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนค่านิยมทางระ เบียบประเพณี จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่	67

บทที่ 1

บทนำ

ในปัจจุบันการยกระดับความเจริญของประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านความเป็นอยู่ของประชากร นับเป็นนโยบายของทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาหรือพัฒนาแล้วก็ตาม สำหรับประเทศพัฒนานั้นถึงแม้ว่าจะมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านต่างๆ อยู่ในขั้นสูงแล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาประเทศของตนให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปอีก จึงทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาวิทยาการใหม่ ๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศของตน ดังนั้นการพัฒนาจึงดูเหมือนไม่มีที่สิ้นสุด และสามารถดำเนินการต่อไปได้ครบเท่าที่还有ความต้องการ สำหรับประเทศกำลังพัฒนานั้น ได้เร่งรัดการพัฒนาประเทศของตนเพื่อยกระดับทางเศรษฐกิจและสังคมให้สูงขึ้นตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่แสดงถึงการมีความเจริญสูงขึ้น และขั้นตอนเหล่านี้จะเป็นเครื่องชี้บ่ง (Index) ให้เห็นว่าประเทศมีการพัฒนาไปได้ถึงระดับใดแล้ว

ในเรื่องการพัฒนานั้น สิ่งที่เป็นข้อที่ควรนำมาพิจารณาอย่างมากในทุกประเทศก็คือ ผลที่จะเกิดตามมาจากการพัฒนา ในด้านทางบวกนั้นการพัฒนาช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชากรและการพัฒนาช่วยแก้หรือจัดปัญหาหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสุขภาพอนามัย เศรษฐกิจ หรือสังคม การที่ประชากรมีระดับความเป็นอยู่ต่ำกว่าที่ควรเป็น ก่อให้เกิดเป็นปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาด้านโรคภัยไข้เจ็บ และความยากจน และปัญหาเหล่านี้จะจัดไปได้หากมีการยกระดับความเป็นอยู่ของประชากรให้สูงขึ้น เพราะฉะนั้นในข้อนี้ การพัฒนาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งหรือกลายเป็นสิ่งจำเป็นไป ส่วนผลในทางลบนั้น มีอยู่ด้วยกันหลายประการ ประการสำคัญก็คือ การพัฒนาจะทำให้การทำงานร่วมกันของระบบต่าง ๆ ของสังคมเสียสภาพสมดุล เนื่องจากระบบต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปไม่เท่ากัน จึงเกิดเป็นปัญหาตามมาหลายประการ เป็นต้นว่าปัญหาการเสียระบบของสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ที่มองเห็นชัดอย่างยิ่งก็คือ ปัญหาด้านพฤติกรรมบุคคล ซึ่งจะแสดงออกในรูปของปัญหาการฉ้อโกง การกระทำทุจริตต่าง ๆ การหันมาประกอบอาชีพที่สังคมไม่ยอมรับ รวมไปถึงปัญหาที่เกิดจากการปรับตัวไม่ได้ของบุคคล เช่น

ปัญหาโรคจิต เป็นต้น ซึ่งโดยสรุปรวมแล้วอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนามาซึ่งปัญหาทั้งที่เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับส่วนรวมและปัญหาที่เกี่ยวกับบุคคล สำหรับผลในทางลบของการพัฒนาดังกล่าวแล้วนี้แต่ละประเทศได้พยายามหาทางแก้ไขไม่ให้เกิดขึ้นหรือถ้าจะเกิดขึ้นก็ให้น้อยที่สุด

ในเรื่องผลของการพัฒนาทางด้านลบนั้น การเกิดขึ้นของผลอันนี้จะแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่แต่ละประเทศมีต่างกัน รวมไปถึงระยะเวลาของการนำเอาการพัฒนามาใช้ด้วย ซึ่งถ้าหากระยะเวลาของการนำเอาการพัฒนาไปใช้มีระยะเวลายาวนานพอควรจนทำให้ระบบต่าง ๆ ของสังคมสามารถปรับตัวเข้าหากันได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นทางด้านลบก็มีน้อย แต่หากระยะเวลาของการนำเอาการพัฒนาไปใช้นั้นอยู่ในระยะเวลาอันสั้นก็เป็นที่น่าสงสัยว่าจะมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย ในประเทศพัฒนาโดยทั่วไปนั้น การพัฒนาใช้เวลาอันยาวนานนับชั่วอายุคน นอกจากนี้ส่วนต่าง ๆ ของสังคมก็ยังมีเปลี่ยนแปลงไปด้วยกันในเวลาอันใกล้กันด้วย ด้วยเหตุนี้จึงมองเห็นว่า การพัฒนาของประเทศอุตสาหกรรมโดยทั่วไปจึงค่อนข้างไปอย่างราบรื่นผสมกลมกลืนกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจากเรื่องนี้ก็คือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านระบบเศรษฐกิจกับระบบอื่น ๆ ของประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นไปอย่างสอดคล้องกัน เริ่มจากการพัฒนาทางอุตสาหกรรมซึ่งเริ่มต้นขึ้นก่อน ขณะเดียวกันก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านระบบอื่น ๆ ของสังคม กระบวนการนี้เกิดขึ้นอย่างช้า ๆ กินเวลานานเป็นศตวรรษ (Fagalind & Saha, 1983) เพราะฉะนั้นจึงมองเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในประเทศอุตสาหกรรมจึงค่อนข้างจะมีปัญหาน้อยกว่าประเทศที่กำลังพัฒนา ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการผสมกลมกลืนกัน ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงนี้มีอยู่พอควรจนทำให้การผสมกลมกลืนดังกล่าวนี้เป็นไปได้ สำหรับประเทศกำลังพัฒนานั้น มองเห็นว่าการพัฒนามาซึ่งปัญหาให้อย่างมากมาย จนถึงกับมีการเห็นว่าการพัฒนามาซึ่งประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้ (Hunter, 1969) สิ่งที่เป็นปัญหาอย่างมากก็คือ ปัญหาด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่เอื้อต่อการรับเอารูปแบบการพัฒนาของประเทศอุตสาหกรรมมาใช้ ด้วยโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวนี้ยังอยู่ในรูปแบบโครงสร้างแบบดั้งเดิม กล่าวคือ ระบบเศรษฐกิจยังคงเน้นหนักทางด้านเกษตรกรรมและผลผลิตยังอยู่ในระดับผลิตได้พอมีพอกินเท่านั้น นอกจากนี้ยังมี

การใช้แรงงานคนในการผลิตเป็นประการสำคัญ ผลผลิตก็ไม่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ทางธรรมชาติที่จะเอื้ออำนวยให้ ซึ่งโดยสรุปรวมแล้วอาจกล่าวได้ว่า ยังไม่มีระบบเศรษฐกิจที่จัดเป็นรูปแบบแน่นอนถาวร ส่วนโครงสร้างทางสังคมนั้นยังอยู่ในรูปของโครงสร้างแบบดั้งเดิมคือ ประชากรมีความแตกต่างกันน้อยมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพ ความเป็นอยู่หรือความสูงต่ำกว่ากันทางด้านสังคมสถาบันทางสังคมก็ยังเน้นสถาบันที่เป็นหลักอันได้แก่ สถาบันครอบครัว ศาสนา และการปกครองเท่านั้น และสถาบันเหล่านี้มีบทบาทหน้าที่หลายอย่างและทำหน้าที่ซ้ำซ้อนกัน ทางด้านโครงสร้างทางวัฒนธรรมนั้นมีระบบวัฒนธรรมที่เป็นแบบดั้งเดิม คือ มีความคิดความเชื่อในสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้และมีการปฏิบัติไปตามความเชื่อนี้ นอกจากนี้ประชากรยังมีแนวความคิด ความเชื่อ และค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ เป็นแบบเดียวกัน และมีความแตกต่างในสิ่งเหล่านี้เล็กน้อย (Levy, 1965) ด้วยเหตุที่มีระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นแบบดั้งเดิมเช่นนี้ จึงเป็นสิ่งที่ยากอย่างยิ่งสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในการที่จะพัฒนาประเทศของตนให้เป็นแบบเดียวกับประเทศพัฒนาอุตสาหกรรม

ผลในทางลบของการพัฒนาที่จะเกิดแก่ประเทศกำลังพัฒนา ด้วยเหตุที่มีระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมต่างออกไปนั้น ในปัจจุบันนักวิชาการด้านการพัฒนา ซึ่งมักเป็นนักวิชาการด้านพฤติกรรมศาสตร์สาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักมานุษยวิทยาได้มีความสนใจอย่างมากโดยได้พยายามหาคำอธิบายถึงที่มาของผลในทางลบเหล่านี้ รวมไปถึงแนวทางในการป้องกันไม่ให้ผลอันนี้เกิดขึ้นด้วย แนวคิดหรือคำอธิบายของนักวิชาการด้านพฤติกรรมศาสตร์เหล่านี้ก็เป็นไปในแนวเดียวกันคือ ให้กลับมาพิจารณาที่โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศของตน และให้นำการพัฒนาไปปรับให้เข้ากับรูปแบบทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่ตนมีอยู่ รวมไปถึงให้มีการเตรียมการ (Preparation) เพื่อการพัฒนาด้วยประการสำคัญที่สุดของการปรับการพัฒนาให้เข้ากับสภาพที่ตนมีอยู่และการเตรียมการเพื่อพัฒนานั้น การปรับหรือการเตรียมการต้องเน้นการทำงานประสานกันหรือการผสมกลมกลืนกันของระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่มีอยู่และที่กำลังจะเปลี่ยนไปด้วย (Smelser 1964) สำหรับทางด้านเศรษฐกิจนั้น เน้นกระบวนการ (Process) แปรรูปจากโครงสร้างแบบเกษตรกรรมเป็นทั้งอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรม โดยให้มีการแปรรูปเป็นขั้นตอน ขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องมี

กระบวนการของการแปรรูปทางระบบสังคมและวัฒนธรรมพร้อมกันไปด้วย ทางระบบสังคมนั้นต้องจัดให้มีกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในสถาบันทางสังคมต่าง ๆ อาทิเช่น ทางด้าน การศึกษา ครอบครัว ศาสนา และการเมืองการปกครอง เป็นต้น โดยเน้นหนักบทบาทหน้าที่ ของแต่ละสถาบันซึ่งจะต้องมีลักษณะเฉพาะของตนและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ขณะ เดียวกันยังต้องมีการเตรียมการทดแทนสำหรับบทบาทหน้าที่ของแต่ละสถาบันฯ ที่สูญหายไป ด้วย ตัวอย่างเช่น ในรูปแบบของสถาบันทางสังคมแบบดั้งเดิมนั้น สถาบันทางสังคมแต่ละอันทำหน้าที่ หลายอย่าง คือเมื่อมีการพัฒนาสถาบันแต่ละอันนี้จะทำหน้าที่เฉพาะอย่าง บทบาทหน้าที่อื่น ๆ ที่เคย กระทำก็จะสูญหายไป จึงทำให้เกิดเป็นช่องว่าง ซึ่งจำเป็นต้องหาตัวแทนมาทำบทบาทหน้าที่เหล่านี้ รวมไปถึงความจำเป็นที่จะต้องมีหน่วยหรือตัวแทนที่จะทำหน้าที่ประสานระหว่างสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ด้วย หน่วยหรือตัวแทนดังกล่าวได้แก่ องค์การหรือสมาคมที่จัดตั้งขึ้นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็น ทางการ (Levy, 1965; Smelser, 1964; Moore, 1963) สำหรับทางด้านระบบวัฒนธรรมนั้น มีความจำเป็นต้องปรับรูปแบบของระบบความเชื่อ ความคิด ค่านิยม และแนวปฏิบัติของประชากร ที่เป็นแบบดั้งเดิมเสียใหม่ โดยอาศัยกระบวนการที่เป็นขั้นตอนและค่อย เป็นค่อยไป โดยค่อย ๆ เปลี่ยนระบบวัฒนธรรมเหล่านี้ให้สอดคล้องกับการปรับที่เกิดขึ้นในระบบอื่น ๆ ของสังคมด้วย

ตามแนวความคิดของนักวิชาการทางการพัฒนานั้น การพัฒนาจะนำประโยชน์ให้แก่สังคม อย่างสมบูรณ์ หากการพัฒนาทำอย่างมีแบบแผน มีขั้นตอน และคำนึงถึงสภาพเดิมของสังคมเป็น เกณฑ์ และการพัฒนาที่จะใช้ในประเทศกำลังพัฒนานั้นต้องมีรูปแบบ ขั้นตอน แตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาแต่ละประเทศมีสภาพเดิมของสังคมของตนแตกต่างกัน อีกประการหนึ่ง การพัฒนาที่จะนำมาใช้ในประเทศกำลังพัฒนานั้น ควรเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างค่อยเป็น ค่อยเป็น ระยะเวลา และเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป

อย่างไรก็ตาม แนวความคิดของนักวิชาการด้านการพัฒนาซึ่งได้เสนอไว้ข้างต้นทั้งหมดทั้ง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มาของผลทางลบของการพัฒนากับแนวทางในการป้องกันมิให้การพัฒนาเกิด ผลในทางลบ มิได้มีการนำเอามาปฏิบัติอย่างจริงจังในประเทศที่รับเอาการพัฒนาปฏิบัติ ทั้งนี้ เนื่องจากแนวคิดข้างต้นนี้ เน้นการพัฒนาที่มีการจัดกระทำเป็นกระบวนการในระยะยาว ซึ่งกว่าจะ

เห็นผลก็ต้องอาศัยเวลาอันยาวนานมาก และทุกประเทศมีความประสงค์ที่เร่งรัดพัฒนาประเทศของตนให้เป็นไปโดยเร็วและให้เห็นผลโดยเร็วที่สุด ด้วยเหตุนี้ในปัจจุบันจึงมองเห็นว่าในทุกประเทศที่มีการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนา มีปัญหาเกิดขึ้นอย่างมากมายและการพัฒนาส่งผลทางด้านลบ ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เกิดขึ้นในทุกส่วนของระบบสังคม และปัญหาที่เกิดขึ้นในส่วนหนึ่งของระบบสังคมนำไปสู่ส่วนอื่น ๆ ด้วย ปัญหาแรกที่มีมองเห็นในประเทศกำลังพัฒนา คือ ปัญหาประชากร ซึ่งปัญหานี้เกิดจากความต้องการที่จะยกระดับความเป็นอยู่ของประชากรให้สูงขึ้นโดยเร็วที่สุด จึงเร่งรัดปรับปรุงงานด้านสาธารณสุข ลดอัตราการตายของประชากรให้ต่ำลงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยเร็วที่สุด ผลก็คือ มีอัตราการเพิ่มของประชากรอยู่ในระดับสูง มีอัตราส่วนของประชากรในวัยเด็กสูงมาก และส่งผลต่อเนื่องไปยังระบบเศรษฐกิจดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ การมีประชากรในวัยเด็กเป็นจำนวนมากเป็นปัญหาในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเงินทุนส่วนใหญ่ต้องนำมาใช้จ่ายเพื่อประชากรในวัยเด็กนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการศึกษา นอกจากนี้ยังมีการขาดแคลนแรงงานของกลุ่มบุคคลที่อยู่ในวัยทำงาน ซึ่งเป็นปัญหาด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจอีกประการหนึ่ง ทางด้านการศึกษานั้น การมีประชากรวัยเด็กเป็นจำนวนมากทำให้ต้องมีการเน้นหนักการลงทุนทางด้านการศึกษาแก่เด็ก และให้การสนับสนุนแก่การศึกษาของประชากรในกลุ่มอื่น ๆ น้อยลง ในประเทศกำลังพัฒนานั้นพบว่า การลงทุนทางการศึกษาแก่ประชากรในวัยเด็กเป็นงานหนักและเป็นงานที่ใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีกำลังที่ส่งเสริมการศึกษาในระดับสูงขึ้นไป และจะประสบความสำเร็จแต่เพียงการทำให้ประชากรของประเทศส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาขั้นต้นเท่านั้น และภาระในการจัดการศึกษาแก่ประชากรในวัยเด็กยังคงดำเนินต่อไปอีกเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เมื่อเปรียบเทียบประเทศพัฒนากับกำลังพัฒนาในด้านการจัดการศึกษาแก่ประชากรในกลุ่มต่าง ๆ แล้ว (UNESCO, 1985) พบความแตกต่างกันอย่างมากมาย โดยที่อาจสรุปได้ว่าในประเทศพัฒนา การจัดการศึกษาให้แก่ประชากรในวัยเด็กในระดับประถมและมัธยมนั้นได้ทำอย่างพอเพียงแล้ว และไม่มี ความจำเป็นต้องมีการลงทุนเพิ่ม เพราะฉะนั้นจึงสามารถนำเงินงบประมาณมาสนับสนุนการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น หรือการศึกษาในลักษณะวิชาเอก เนื่องจากนี้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนการให้การศึกษาและการฝึกฝนอบรมบุคคลในด้าน

วิชาชีพต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ แต่สำหรับในประเทศกำลังพัฒนานั้น สภาพการดังกล่าวนี้จะไม่เกิดขึ้น คือ ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องลงทุนทางการศึกษาในระดับประถมและมัธยม และไม่สามารถสนับสนุนการศึกษาในระดับสูงขึ้นหรือการศึกษาในประเภทอื่น ๆ ได้ ด้วยเหตุนี้จึงไม่สามารถผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจหรือเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้ ดังนั้นจะเห็นว่า การที่มิได้ทำการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไปและการที่มิได้ปรับโครงสร้างที่มีอยู่เดิมให้มีการเปลี่ยนแปลงพร้อม ๆ กันไป หรือการที่ไม่ได้ปฏิบัติตามนโยบายการพัฒนาที่ยึดหลักการประสานงานของส่วนต่าง ๆ ของระบบสังคมเป็นเกณฑ์ ก่อให้เกิดปัญหาตามมาอย่างมากมาย ปัญหาอีกประการหนึ่งที่ต้องมองเห็นว่า เป็นปัญหาสำคัญในประเทศกำลังพัฒนานี้คือ ปัญหาทางด้านบุคคล ซึ่งแสดงออกในรูปของการปรับตัวไม่ได้ การกระทำผิดต่าง ๆ รวมไปถึงการเสื่อมลงทางศีลธรรม และการละทิ้งคุณธรรมอันเป็นหลักที่บุคคลจำเป็นต้องยึดถือ พฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมลงของสังคม ซึ่งจะกระทบกระเทือนทุกส่วนของสังคม (Levy, 1967) ปัญหาทางด้านบุคคลนี้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนา เชื่อว่าการพัฒนาหากเป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่วนต่าง ๆ จะปรับตัวเข้าหากันไม่ได้ เกิดเป็นช่องว่าง ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะก่อให้เกิด เป็นปัญหาด้านบุคคล ในประเทศกำลังพัฒนา การพัฒนาได้รับการสนับสนุนให้บังเกิดขึ้นโดยเร็ว ยิ่งเร็วเท่าไรยิ่งดีเท่านั้น การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและด้านความเป็นอยู่ของประชากร เป็นประเภทของการพัฒนาที่ได้รับการสนับสนุนมากที่สุด และเชื่อว่ามีมีความจำเป็นต้องเกิดขึ้นก่อนการพัฒนาด้านอื่น ๆ การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเน้นในเรื่องการทำให้ประชากรมีรายได้สูงขึ้น จึงเน้นการดำเนินการพัฒนาปรับปรุงแก้ไของค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับรายได้ของประชากร รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ อันได้แก่ ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ด้วย การพัฒนาทางด้านความเป็นอยู่ของประชากรนั้น เน้นการยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น ซึ่งนอกเหนือไปจากการยกระดับการสาธารณสุขแล้วยังรวมไปถึงการยกระดับชีวิตของประชากรให้มีความสุขสบายขึ้นด้วย การเน้นการพัฒนาทั้งสองด้านนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพทางเศรษฐกิจและระบบความเป็นอยู่ของประชากรอย่างรวดเร็วจนส่วนอื่น ๆ ของสังคมตามไม่ทัน เกิดเป็นช่องว่างระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ กับสภาพทางด้านอื่น ๆ ซึ่งไม่สามารถปรับเข้าหากันได้ ก่อให้เกิด เป็นปัญหาพฤติกรรม

บุคคลอย่างรุนแรง ซึ่งมักแสดงออกในรูปของการละทิ้งคุณธรรมและค่านิยมเดิมหันมายึดถือค่านิยมใหม่ซึ่งสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ต้องการ

ปัญหาทางด้านบุคคลหรือปัญหาพฤติกรรมบุคคลนับเป็นปัญหาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา และจัดได้ว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากผลของการพัฒนา อาจกล่าวได้ว่า ผลในทางลบของการพัฒนาที่เห็นเด่นชัดก็คือการก่อให้เกิดปัญหาพฤติกรรมบุคคลซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อทุกระดับในสังคม ไม่ว่าจะเป็นระบบวัฒนธรรม เศรษฐกิจหรือการเมือง เมื่อเปรียบเทียบระหว่างประเทศพัฒนาและกำลังพัฒนาแล้ว ปัญหาพฤติกรรมบุคคลที่เกิดขึ้นในประเทศทั้งสองประเภท มีความรุนแรงแตกต่างกัน มีลักษณะต่างกัน และมีผลเสียหายต่างกัน โดยที่ในประเทศกำลังพัฒนามีความเสียหายรุนแรงกว่า ด้วยเหตุนี้ผลในทางลบของการพัฒนาอันเกิดทางด้านพฤติกรรมบุคคลนั้นจึงได้รับการพิจารณาอย่างกว้างขวางจากนักพัฒนาและนักวิชาการ ทั้งนี้เพื่อการศึกษาหาที่มาอันแท้จริงของผลอันนี้ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้อง สามารถนำมาประกอบการป้องกันแก้ไขได้

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีนโยบายการพัฒนา และได้เริ่มการพัฒนาอย่างจริงจังมาเป็นเวลาประมาณ 20 ปีเศษแล้ว การพัฒนาประเทศไทยก็เป็นเช่นเดียวกับประเทศที่กำลังพัฒนาอื่น ๆ คือ มีนโยบายเน้นหนักด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการยกระดับความเป็นอยู่ของประชากร ผลของการพัฒนาที่ได้ดำเนินไปแล้วนั้นมีทั้งผลทางบวกและลบ ทางบวกนั้นประเทศมีการพัฒนาไปอย่างมาก โดยเฉพาะทางด้านวัตถุและเทคโนโลยี ส่วนทางด้านลบนั้นพบว่ามีปัญหาด้านพฤติกรรมบุคคลอย่างมาก และก่อความกระทบกระเทือนไปทั่วทุกระบบของสังคมไทย ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาผลทางลบของการพัฒนานี้อย่างจริงจัง และผลทางลบของการพัฒนาในงานวิจัยชิ้นนี้หมายถึง ผลของการพัฒนาที่อาจก่อให้เกิดปัญหาทางด้านบุคคลอันได้แก่ ปัญหาด้านพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งแสดงออกในรูปของการมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีระดับศีลธรรมต่ำลง การละทิ้งคุณธรรมที่เป็นคุณธรรมหลักอันสำคัญ การปรับตัวไม่ได้ เป็นต้น ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบัน

การศึกษาผลของการพัฒนาอันก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมของบุคคลดังกล่าวข้างต้นนี้
ทำได้โดยการศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับที่มาของพฤติกรรมของบุคคลซึ่งในที่นี้มอง เห็นว่าค่านิยม
เป็นที่ยอมรับสำคัญยิ่งของพฤติกรรมของบุคคล เมื่อค่านิยมที่บุคคลมีอยู่เปลี่ยนไป มีผลทำให้
พฤติกรรมของคน เปลี่ยนแปลงไปด้วย อีกประการหนึ่ง ค่านิยม เป็นหลักนำหรือเป็นเครื่องบอกทาง
ในการตัดสินใจเลือกการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล หากค่านิยมที่ทำหน้าที่เป็นหลักนำนี้เปลี่ยนไป
หรือใช้เป็นหลักปฏิบัติไม่ได้ ย่อมก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายแก่บุคคลเป็นอย่างมาก และข้อนี้เอง
เป็นที่ยอมรับสำคัญของปัญหาด้านพฤติกรรมของบุคคล กล่าวคือ เมื่อเกิดการสับสนวุ่นวายในแนว
ปฏิบัติบุคคลจะเลือกทางปฏิบัติที่ตนเอง เห็นสมควร แต่ทางปฏิบัตินั้นจะถูกต้องหรือไม่มิได้คำนึงถึง

มีแนวคิดและทฤษฎีหลายอันที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบรรทัดฐานทางสังคม (social norms) กับพฤติกรรมของบุคคล ตลอดจนการผันแปรที่เกิดขึ้นในสองประการนี้ ทฤษฎีที่กล่าวนี้ ที่สำคัญได้แก่ทฤษฎีของ Emile Durkheim ซึ่งอธิบายถึงภาวะไร้ระเบียบทางสังคม (Anomie) ที่เกิดขึ้นเนื่องจากสังคมขาดบรรทัดฐานที่จะใช้บังคับบุคคลได้ (Durkheim, 1964) และ บรรทัดฐานดังกล่าวนี้ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และแนวปฏิบัติอันเป็นบรรทัดฐาน ให้ทุกคนได้ปฏิบัติตาม ตามแนวคิดของทฤษฎีนี้ ภาวะไร้ระเบียบทางสังคมจะเกิดขึ้นในช่วงที่สังคม มีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพสังคมสมัยเก่าเป็นสังคมสมัยใหม่ และการเปลี่ยนแปลงนี้ได้แปรรูป ระบบบรรทัดฐานของสังคมแบบเดิมที่เป็นแบบเก่า (Mechanical Solidarity) มาเป็นระบบ บรรทัดฐานของสังคมแบบใหม่ (Organic Solidarity) ผลจากการแปรรูปนี้ก็คือ ระบบ บรรทัดฐานของสังคมแบบเดิมที่เป็นแบบไม่ซับซ้อนซึ่งบุคคลมีระบบความเชื่อ ความคิด ค่านิยม แนวปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน แนวความคิด ความเชื่อและค่านิยมนี้ใช้ได้ทุกสถานการณ์และยังใช้ เป็นวิธีควบคุมพฤติกรรมของบุคคลด้วย ได้แปรเปลี่ยนไปเป็นระบบบรรทัดฐานแบบซับซ้อนที่ค่านิยม ความเชื่อ และแนวปฏิบัติใช้ได้ ตามสถานการณ์เท่านั้น และบุคคลต้อง เลือกตัดสินใจว่าจะ กระทำหรือไม่กระทำในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ขณะเดียวกันระบบบรรทัดฐานทั้งหมดก็ไม่ได้เป็นตัว ควบคุมพฤติกรรมของบุคคล จะใช้เป็นบางส่วนที่เห็นชัด เช่นกฎหมายเท่านั้น เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง เช่นนี้เกิดขึ้นทำให้บุคคลไม่สามารถยึดความเชื่อ ความคิด และค่านิยมแบบเดิมมาใช้เป็น

เป็นแนวปฏิบัติได้ต่อไป เกิดความสับสนวุ่นวายเราแนวปฏิบัติที่ถูกต้องไม่ได้ สภาพการณ์เช่นนี้คือภาวะไร้ระเบียบทางสังคม ซึ่งส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ยอมรับได้ โดยสรุปแล้วตามแนวคิดของทฤษฎีนี้ การที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงมีผลทำให้ระบบบรรทัดฐานของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงและมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในสังคมนั้น

ทฤษฎีอีกอันหนึ่งที่ควรนำมากล่าวถึงก็คือ ทฤษฎีของ Robert K. Merton (Merton, 1968) ซึ่งอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบรรทัดฐานทางสังคมกับพฤติกรรมของบุคคล ในที่นี้จะอธิบายถึงบรรทัดฐานที่เป็นค่านิยมหลักให้แก่บุคคล ได้แก่ ค่านิยมทางด้านจุดหมายปลายทางของชีวิต ซึ่งให้แนวแก่บุคคลว่าชีวิตต้องการสิ่งใดบ้าง และค่านิยมนี้ได้ทำการปลูกฝังจนเป็นที่ยอมรับแก่บุคคล ขณะเดียวกันแต่ละบุคคลในสังคมก็มีได้มีโอกาสทัดเทียมกันในการที่จะบรรลุถึงจุดหมายปลายทางนี้ บุคคลที่มีได้มีโอกาสไปถึงจุดหมายปลายทางของชีวิตอย่างถูกวิธีก็หาแนวทางอื่นเพื่อไปให้ถึงจุดหมายปลายทางนี้ จึงเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant Behaviors) ขึ้น อย่างไรก็ตามบุคคลที่สามารถไปถึงจุดหมายปลายทางของชีวิตได้อย่างถูกต้องตามวิธีการก็จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

แนวคิดหรือทฤษฎีของทั้ง Émile Durkheim กับของ Robert K. Merton อธิบายถึงอิทธิพลของบรรทัดฐานทางสังคมอันได้แก่ ระบบ ความคิด ความเชื่อ และค่านิยม กับพฤติกรรมของบุคคล และทฤษฎีทั้งสองนี้ก็มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยที่ทฤษฎีของ Durkheim อธิบายถึงสภาพหรือสถานะที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ส่วนทฤษฎีของ Merton อธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน และสถานะหรือเหตุอันนี้มีที่มาจากที่เดียวกันคือ มาจากระบบบรรทัดฐานทางสังคม อันได้แก่ ระบบความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของสังคมนั้นเอง และเมื่อระบบบรรทัดฐานทางสังคมเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปหรืออยู่ในสภาพที่ไม่สอดคล้องกับสภาพทางสังคมที่มีอยู่ ก็จะเป็นเหตุให้บุคคลปรับตัวไม่ได้ เกิดมีพฤติกรรมที่เรียกได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับหรือพฤติกรรมที่ไม่ค่อยตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม

สังคมกำลังพัฒนามักเป็นสังคมที่มีปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคลและมีสาเหตุที่มาจากที่สังคมมีการแปรรูปจากสังคมแบบดั้งเดิมเป็นสังคมสมัยใหม่ การแปรรูปนี้เกิดจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งประเทศกำลังพัฒนาได้จัดทำขึ้นเป็นแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มีวัตถุประสงค์เพื่อยก

ระดับหรือสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศของคน มีผลทำให้ระบบการยึดเหนี่ยวบุคคลในสังคม ตลอดจนระบบการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล อันได้แก่ การจัดให้บุคคลมีระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และการยอมรับระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในทางเดียวกันใช้การไม่ได้ นอกเหนือจากนี้ บุคคลมีระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม การยอมรับระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เป็นอยู่ เกิดความสับสนในแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตแก่บุคคลเป็นอันมาก และเหตุนี้ เป็นสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคล

นักวิชาการหลายสาขาในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักสังคมพฤติกรรมศาสตร์ ได้เห็นพ้องต้องกันว่า ควรมีการศึกษาและการวางแผนการป้องกันเพื่อมิให้มีปัญหาพฤติกรรม เบี่ยงเบนเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาและการศึกษาและการวางแผนที่ต้องอาศัยวิธีการหลายสาขาวิชาร่วมกันทั้งทางด้าน เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยา เป็นต้น จึงจะประสบผลสำเร็จ ในขั้นแรกต้องทำการศึกษาเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพต่าง ๆ ทั้งหมดในสังคมเสียก่อน และหาแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่อาจมีผลกระทบต่อบุคคล แล้วจึงหาวิธีการป้องกันแก้ไข หรือวิธีหรือแนวที่จะไม่ให้เกิดปัญหาพฤติกรรมบุคคล ขณะเดียวกันก็ให้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมพร้อมกันไปด้วย การศึกษาเช่นนี้คือ การศึกษาหาสภาพโครงสร้างเดิมของสังคม เช่น สภาพโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และระบบโครงสร้างทางสังคมที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล เช่น ระบบความคิด ความเชื่อ และค่านิยม เป็นต้น รวมถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงของทั้งสองส่วนนี้ ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และการเสริมเพิ่มเติมส่วนที่เป็นช่องว่างหรือไม่สอดคล้องกันด้วย

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องข้างต้นนี้ ได้มีการจัดทำในหลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา พบความไม่สอดคล้องกันระหว่างสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของประชากร โดยที่สภาพทางเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันบุคคลยังมีความคิด ความเชื่อ ค่านิยม แนวปฏิบัติต่าง ๆ ตลอดจนบุคลิกภาพที่เป็นแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วน of ค่านิยมซึ่งเป็นที่มาของพฤติกรรมของบุคคลนั้น พบว่าบุคคลยังมีค่านิยมที่ไม่เชื่อหรือไม่สนับสนุนต่อการ

เปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ หรือมีการรับค่านิยมที่เป็นของบุคคลในสังคมตะวันตกในส่วนที่ไม่เหมาะสมกับสภาพของสังคมกำลังพัฒนา ตัวอย่างเช่น มีค่านิยมทางด้านบริการซึ่งหมายถึง นิยมชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี สะดวกสบาย หรือชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นแบบเมือง ขณะเดียวกันขนาดค่านิยมซึ่งจะสนับสนุนค่านิยมทางด้านบริการนี้ ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร การตรงต่อเวลา การมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมองการณ์ไกล ความสามารถทางการประกอบการ และความรับผิดชอบ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังละทิ้งค่านิยมที่เป็นหลักของสังคมของคนอีกด้วย เพราะฉะนั้น จากการศึกษาวิจัยที่ได้ทำในประเทศกำลังพัฒนาพบว่า ประชากรของประเทศเหล่านี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงแบบครึ่งกลาง มิได้เป็นบุคคลที่ทันสมัยและขณะเดียวกันมิได้เป็นคนในรูปแบบของสังคมของตน และมีระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ที่สับสน มิได้เป็นของบุคคลในสังคมที่ทันสมัยและมิได้เป็นของบุคคลในสังคมแบบดั้งเดิม เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วแนวโน้มของการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนก็มีอยู่ในระดับสูง ตัวอย่างของการศึกษาวิจัยดังกล่าวนี้อันหนึ่งก็คือ การวิจัยของ Inkeles และ Smith ซึ่งทำในปี ค.ศ.1974 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรในประเทศกำลังพัฒนา และได้ทำในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ เปรียบเทียบประชากรในประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้พบผลดังนี้คือ ได้พบแกนที่เป็นคุณลักษณะของความทันสมัย และประชากรในแต่ละประเทศจะมีคุณลักษณะที่เป็นแกนของความทันสมัยนี้ไม่เท่ากัน บางประเทศมีมาก บางประเทศมีน้อย ประเทศที่จัดได้ว่ามีความก้าวหน้าทางการพัฒนามากกว่าพบว่าจะมีประชากรที่มีคุณลักษณะของความทันสมัยนี้มากกว่าประเทศที่ล้าหลังทางการพัฒนา ด้วยเหตุนี้ในการพัฒนาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับคุณลักษณะของประชากรให้มีสภาพที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจให้มากที่สุด

สำหรับประเทศไทยนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องปรับคุณลักษณะของประชากรให้มีความสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนไปเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น การปรับคุณลักษณะดังกล่าวนี้ก็คือ การให้ประชากรไทยมีคุณลักษณะที่เป็นแกนของความทันสมัย ได้แก่ การมีคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ประชากรในสังคมทันสมัยมีอยู่ แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงดำรงคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นประชากรไทย หากเป็นเช่นนี้แล้วการพัฒนาประเทศย่อมประสบผลสำเร็จ ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาระดับของการพัฒนากับระดับของความทันสมัยและระดับของการคงรักษาคุณลักษณะที่สำคัญของประชากรไทยไว้ ระดับของการพัฒนาคือระดับการมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ทันสมัยมากหรือน้อย

ระดับของความทันสมัยคือ ระดับการมีคุณลักษณะต่าง ๆ ที่จัดว่าเป็นของบุคคลในสังคมทันสมัย และระดับการรักษาคุณลักษณะที่สำคัญของไทยก็คือ ระดับการมีคุณลักษณะที่เป็นของบุคคลในสังคมไทย ระดับของการพัฒนาศึกษาจากสภาพความเป็นอยู่ว่าทันสมัยหรือไม่ ระดับของการมีคุณลักษณะที่ทันสมัยศึกษาจากการมีค่านิยมทางวัตถุหรือค่านิยมทางด้านทันสมัยนั้นเอง ส่วนระดับของการมีคุณลักษณะที่เป็นไทยศึกษาจากการมีค่านิยมทางระเบียบประเพณีหรือค่านิยมหลักของสังคมไทยนั้นเอง การวิจัยครั้งนี้มีความเชื่อว่า ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีระดับความเป็นอยู่ทันสมัยมากน้อยต่างกันจะมีคุณลักษณะทางด้านความทันสมัยและทางด้านคุณลักษณะดั้งเดิมต่างกัน โดยที่มีความเชื่อว่า ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีระดับความเป็นอยู่ทันสมัยสูงจะมีคุณลักษณะทางด้านความทันสมัยมาก และมีคุณลักษณะทางด้านดั้งเดิมน้อย แต่ในทางตรงกันข้ามประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีระดับความเป็นอยู่ทันสมัยต่ำจะมีคุณลักษณะทางด้านความทันสมัยน้อย แต่มีคุณลักษณะทางด้านดั้งเดิมมาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนา (Modernization) ที่มีต่อชาวชนบทไทย ได้แก่ การศึกษาว่า การรับเอาความเจริญโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญทางด้านสิ่งแวดล้อมภายนอก มีอาทิเช่น สภาพทางที่อยู่อาศัย ระดับความเป็นอยู่ เป็นต้น จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของประชากรชนบทไทยหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณี ซึ่งหมายถึงการมีหรือยอมรับค่านิยมที่จัดได้ว่าเป็นค่านิยมของบุคคลในสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้นและการมีหรือยอมรับค่านิยมที่จัดได้ว่าเป็นค่านิยมหลักของสังคมไทยน้อยลง
2. เพื่อศึกษาระดับการเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีของชาวชนบทไทย ได้แก่ การศึกษาระดับการมีค่านิยมทางวัตถุ อันเป็นค่านิยมของประชากรในสังคมอุตสาหกรรมกับระดับการมีค่านิยมทางระเบียบประเพณี ซึ่งเป็นค่านิยมหลักของประชากรไทย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีของชาวชนบทไทย ได้แก่ การศึกษาว่า กลุ่มประชากรชนบทไทยที่มีการรับเอาความเจริญในปริมาณที่มากน้อยต่างกันจะมีค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีต่างกันหรือไม่ อย่างไร

ประโยชน์จากการวิจัย

การวิจัยนี้คาดว่าจะให้ประโยชน์ต่อไปนี้คือ

1. ให้ความกระจ่างในเรื่องผลของความเจริญหรือการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเจริญทางด้านสิ่งแวดล้อมภายนอก ได้แก่ การยกระดับสภาพความเป็นอยู่ การให้ความเจริญทางด้านวัตถุ การยกระดับรายได้ของครอบครัวให้สูงขึ้น จะทำให้ประชากรชนบทไทย เปลี่ยนค่านิยมของคนหรือไม่ จะมีการยอมรับค่านิยมใหม่ ๆ ที่จัดเป็นค่านิยมของสังคมอุตสาหกรรม และมีการละทิ้งค่านิยมดั้งเดิมของไทยหรือไม่ ผลที่ได้รับจากการวิจัยนี้จะช่วยให้สามารถมองเห็นภาพเหล่านี้ได้อย่างชัดเจน สามารถช่วยให้มีการวางแผนการพัฒนาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ และสามารถหาทางป้องกันมิให้เกิดปัญหาตามมาจากการพัฒนาและสามารถใช้ประโยชน์จากการพัฒนาได้อย่างเต็มสมบูรณ์
2. ให้ความกระจ่างในเรื่องการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของชาวชนบทไทย สามารถมองเห็นทิศทางและกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของชาวชนบทไทย รวมไปถึงปัจจัยที่นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงอันนี้ เมื่อสามารถมองเห็นภาพรวมทั้งหมดได้เช่นนี้แล้ว ก็สามารถวางแผนหรือแนวทางในการปลูกฝังค่านิยมที่มีคุณค่าแก่ประชากรไทย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ประชากรมีค่านิยมที่เหมาะสมแก่การเป็นบุคคลที่อยู่ในสังคมที่มีการพัฒนา และขณะเดียวกันก็มีค่านิยมที่เป็นค่านิยมหลักของสังคมไทยอย่างครบถ้วน เมื่อเป็นเช่นนี้สังคมไทยย่อมมีประชากรที่มีคุณภาพและ เป็นบุคคลที่มีคุณค่าแก่สังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง
3. ให้ความกระจ่างในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณี ซึ่งมีความเชื่อว่า หากสังคมมีการพัฒนาสูงขึ้นเท่าไร จะมีการยอมรับค่านิยมทางวัตถุมากขึ้นเท่านั้น และจะมีการละทิ้งค่านิยมทางระเบียบประเพณี เป็นเหตุให้เกิดเป็นปัญหาพฤติกรรมบุคคลมากมายหลายประการ ในงานวิจัยนี้จะแสดงให้เห็นถึงความเป็นจริงดังกล่าวนี้ในสังคมไทยว่า จะมีความเป็นจริงได้มากน้อยเพียงใด ประโยชน์ที่จะได้รับจากข้อมูลเหล่านี้คือ จะก่อให้เกิดความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของประชากรไทย และทราบได้ว่าการยอมรับค่านิยมทางวัตถุ และค่านิยมทางระเบียบประเพณีเท่าใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวางแผนการปลูกฝังค่านิยมแก่ประชากรไทย และจะสามารถหาทางป้องกันมิให้เกิดมีปัญหาดังกล่าวขึ้นในสังคมไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรชนบทไทยจำนวน 161 คน แบ่งเป็น ประชากรชนบทไทยจากชุมชนชนบทที่มีความเจริญสูงกว่าจำนวน 78 คน และจากชุมชนที่มีความเจริญน้อยกว่าจำนวน 83 คน ประชากรทั้งสองกลุ่มนี้มีระดับความเจริญอันได้แก่สภาพของที่อยู่อาศัย สภาพทางกายภาพของหมู่บ้าน ระดับทางเศรษฐกิจ และระดับของความ เป็นอยู่ต่างกัน โดยประชากรกลุ่ม เจริญมีลักษณะทั้งหมดนี้สูงกว่าประชากรในกลุ่มไม่เจริญ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนา (Modernization) หมายถึง การมีระดับหรือสภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ อยู่ในระดับสูง ตัวอย่างเช่น มีสภาพแวดล้อมทางที่อยู่อาศัย ได้แก่ การมีสภาพการได้รับบริการ สาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนนหนทาง อยู่ในระดับสูง และสภาพของบ้านเรือนอยู่ใน ระดับดี ถูกสุขลักษณะ มีความสะดวกสบาย รวมไปถึงการมีเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกสบายแก่ชีวิต เช่น เครื่องมือในการทำมาหากินที่ทันสมัยและเครื่องไฟฟ้าที่อำนวยความสะดวกสบายแก่ชีวิต เป็นต้น รวมไปถึงการมีระดับรายได้ของครอบครัวในระดับสูง หมู่บ้านที่มีการพัฒนาหรือเจริญหมายถึงหมู่บ้านที่มีลักษณะดังกล่าวข้างต้นอยู่ในระดับสูง ส่วนหมู่บ้านที่ไม่พัฒนาหรือไม่เจริญหมายถึงหมู่บ้านที่มีลักษณะดังกล่าวข้างต้นอยู่ในระดับต่ำ

ชาวชนบทไทย หมายถึง ประชากรไทยที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่จัด เป็น เขตชนบทของไทย ในที่นี้ได้แก่ ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านสองแห่งในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย และจัดได้ว่าเป็นหมู่บ้านชนบท โดยที่หมู่บ้านหนึ่งจัดได้ว่าการพัฒนาอยู่ในระดับสูงกว่าอีกหมู่บ้านหนึ่ง

ค่านิยม หมายถึง ความรู้สึกรวมที่บุคคลมี ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การที่ บุคคลมีค่านิยมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นแสดงถึงความรู้สึก ความพอใจ ทศนคติ และความต้องการ ที่บุคคลมีต่อเรื่องนั้น และพร้อมที่จะแสดงออกเพื่อสนองต่อค่านิยมนั้น บุคคลจะขัดขวางและต่อต้านการ กระทำที่ขัดต่อค่านิยมที่เขาถืออยู่ ค่านิยมจัดได้ว่าเป็นแหล่งที่มาของพฤติกรรมของบุคคลทั้งทางค่านิยม และบวก

ค่านิยมหลัก หมายถึง ค่านิยมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมใดสังคมหนึ่งและ เป็นตัวช่วยให้บุคคลอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ค่านิยมหลักมี อาทิเช่น ค่านิยมด้านความดี ความมีเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความพอใจในการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่ดี ความพอใจในการประกอบสัมมาชีพ เป็นต้น รวมไปถึงค่านิยมที่เป็นลักษณะเฉพาะของสังคมนั้นด้วย ค่านิยมหลักถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญในสังคม มีการถ่ายทอดสู่บุคคลและมีการปลูกฝังอย่างถาวรในตัวบุคคล ยากที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้

ค่านิยมย่อย หมายถึง ค่านิยมที่มีความสำคัญน้อยกว่าค่านิยมหลัก สามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยปกติค่านิยมย่อยมักเป็นค่านิยมที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักหรือแตกมาจากค่านิยมหลัก ตัวอย่างของค่านิยมย่อยมี อาทิเช่น ความพอใจที่จะปฏิบัติตามวัฒนธรรมบางเรื่องของสังคมของตน และหากวัฒนธรรมส่วนนี้เปลี่ยนไปก็จะเปลี่ยนการปฏิบัติไปด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ สังคมไทยมีค่านิยมหลักทางพุทธศาสนา การไปทำบุญที่วัดนับเป็นค่านิยมย่อยอันหนึ่งของค่านิยมหลักอันนี้ ต่อมาสังคมไทยเปลี่ยนไป ค่านิยมหลักคือการเน้นทางพุทธศาสนาก็ยังคงอยู่ แต่ค่านิยมย่อยได้แก่การไปทำบุญที่วัดอาจเปลี่ยนไปเป็นการทำบุญด้วยรูปแบบอื่นเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป

ค่านิยมทางวัตถุ หมายถึง ค่านิยมที่จัดได้ว่าเป็นค่านิยมของบุคคลในสังคมพัฒนา ตัวอย่างเช่น นิยมความขยันหมั่นเพียร การพึ่งตนเอง การมีเหตุมีผล การแข่งขันต่อสู้ ความสามารถส่วนบุคคล การใช้วัตถุเป็นเครื่องหมายของความสำเร็จ และชีวิตที่สะดวกสบายด้วยวัตถุ เป็นต้น บุคคลในสังคมพัฒนาถือว่ามีค่านิยมเหล่านี้อยู่ในระดับสูง บุคคลในสังคมด้อยพัฒนามีค่านิยมเหล่านี้อยู่ในระดับต่ำ และบุคคลในสังคมกำลังพัฒนามีการยอมรับค่านิยมเหล่านี้มากขึ้น

ค่านิยมทางระเบียบประเพณี หมายถึง ค่านิยมที่เป็นค่านิยมดั้งเดิมของสังคมใดสังคมหนึ่ง เป็นค่านิยมที่เป็นหลักในการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมนั้น และใช้เป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมด้วย ค่านิยมทางระเบียบประเพณีอาจมาจากความเชื่อจากศาสนา หรือจากจารีตที่สังคมสร้างขึ้นก็ได้ ค่านิยมทางระเบียบประเพณีมีความสำคัญต่อทั้งบุคคลและสังคม มีการปลูกฝังให้ยอมรับ และบังคับให้มีการปฏิบัติตามด้วย ค่านิยมทางระเบียบประเพณีของไทยนั้น ได้แก่ ค่านิยมดั้งเดิมที่เป็นหลักในการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมไทย และประชากรไทยใช้เป็นหลักหรือเป็นแนวในการตัดสินใจว่าอะไรถูกผิด ควรทำหรือไม่ ค่านิยมเหล่านี้ได้แก่ ความกตัญญู กตเวทิตะ ความซื่อสัตย์

สุจริต การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว การตั้งอยู่ในพรหมวิหารสี่ การไม่เบียดเบียนผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นทางกาย วาจา หรือใจ การนอบน้อมถ่อมตน ฯลฯ ค่านิยมเหล่านี้ถือว่ามีความสำคัญมากในสังคมไทย มีการถ่ายทอดแก่ประชากรไทยและมีการบังคับให้ถือปฏิบัติตามด้วย

ปัญหาพฤติกรรมบุคคล หมายถึง การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนระเบียบของสังคมหรือมีพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับหรือไม่สนับสนุนให้กระทำ พฤติกรรมดังกล่าวนี้มักเป็นพฤติกรรมที่ขัดต่อความรู้สึกนึกคิดของบุคคลโดยทั่วไปในสังคม ตัวอย่างของพฤติกรรมดังกล่าวนี้ได้แก่ การที่บุคคลมีศีลธรรมเสื่อม การมีจิตใจต่ำลง กระทำการฉ้อโกง หลอกลวงด้วยวิธีการต่าง ๆ การไม่ยอมปฏิบัติตามค่านิยมหลักของสังคม ไปจนถึงการมีพฤติกรรมที่ขัดต่อสังคมอย่างร้ายแรง เช่น การประกอบอาชญากรรม การประกอบอาชีพที่ไม่สุจริตต่าง ๆ จนเป็นภัยอันตรายต่อบุคคลอื่นและต่อสังคม ปัญหาพฤติกรรมบุคคลมีหลายประเภทนับตั้งแต่ขั้นเบาไปจนถึงขั้นร้ายแรง และทุกปัญหาเป็นพฤติกรรมที่ผิดต่อความรู้สึกของบุคคลในสังคมและไม่มีความประสงค์ที่จะให้มีขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและประเภทของค่านิยม

ในด้านความหมายนั้น ได้มีผู้ให้คำนิยามของคำว่า "ค่านิยม" อยู่มากมายหลายคนด้วยกัน ค่านิยมที่ให้นี้มีทั้งที่มองค่านิยมในแนวกว้างและในแนวแคบเฉพาะเจาะจง นิยามของค่านิยมในแนวกว้างได้แก่ การมองค่านิยมว่าเป็นแนวทางหรือแนวคิดเพื่อให้บุคคลได้เลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลได้สามารถตัดสินใจในการเลือกการกระทำของตน (Kluckhohn, 1961) นอกเหนือจากนี้ค่านิยมยังใช้เป็นเครื่องบอกแก่บุคคลว่าจุดมุ่งหมายของชีวิตคืออะไรหรือสิ่งที่น่าปรารถนาในชีวิตคืออะไร ตามความหมายนี้ค่านิยมจึงทำหน้าที่เสมือนหนึ่ง เครื่องชี้แนวทางแก่บุคคลในการดำเนินชีวิตของเขา ในแนวแคบนั้น ค่านิยมเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของบุคคล และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงเป็นเครื่องป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในการดำรงชีวิตประจำวันของเขา ไม่ว่าจะมองด้วยแนวกว้างหรือแนวแคบก็ตาม ค่านิยมคือแนวปฏิบัติซึ่งบุคคลในสังคมยึดถือและใช้ปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของตนในสังคม ค่านิยมมีลักษณะถาวร เมื่อเกิดขึ้นในบุคคลแล้วย่อมคงทนและจะอยู่กับบุคคลจนครบเท่าชีวิตของเขา ค่านิยมเกิดขึ้นจากการที่บุคคลได้เรียนรู้จากการถ่ายทอดจากบุคคลอื่น เป็นกระบวนการถ่ายทอดที่กินเวลายาวนาน ในการดำรงชีวิตอยู่ของบุคคลนั้น เขาจำเป็นต้องมีค่านิยมมากมายหลายประการ ค่านิยมเหล่านี้มักมีการสอดคล้องซึ่งกันและกันและมีความสอดคล้องกับสภาพของสังคมด้วย ค่านิยมอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้หากสภาพแวดล้อมของสังคมเปลี่ยนไป แต่ค่านิยมที่จัดว่าเป็นค่านิยมหลักของสังคมซึ่งได้มีการถ่ายทอดสู่บุคคลอย่างถาวร มักมีการเปลี่ยนแปลงได้ยาก ดังที่ อดุลย์ วิเชียรเจริญ (2519) ได้กล่าวไว้ว่า ค่านิยมมีอยู่ด้วยกันสองประเภท ประเภทแรกได้แก่ ค่านิยมหลัก ซึ่งเป็นค่านิยมที่มีลักษณะเฉพาะของสังคมใดสังคมหนึ่ง ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วมีการวางรากฐานที่จะมีการเปลี่ยนแปลง อีกประเภทหนึ่งได้แก่ ค่านิยมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคมซึ่งเป็นของไม่คงทน ตัวอย่างของค่านิยมทั้งสองประเภทนี้มีอาทิเช่น ค่านิยมที่มีลักษณะเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ของสังคม กับค่านิยมที่ไม่ใช่ค่านิยมหลักดังกล่าวนี้ ส่วน

บุคคลจะมีความต้องการที่ไม่มีขอบเขตหรือมีความต้องการอยู่เสมอไม่หยุดหย่อน แต่ความต้องการนี้ถูกกำกับได้โดยคุณธรรมซึ่งบุคคลได้รับจากการเรียนรู้จากสังคม และคุณธรรมนี้ช่วยสนับสนุนกฎเกณฑ์และระเบียบที่สังคมวางไว้ ยามใดที่สังคมไม่สามารถทำให้บุคคลมีคุณธรรมในระดับที่มากพอ ความต้องการที่เกินขอบเขตนี้ก็จะกลับมา เป็นผลให้เกิดการละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคมรวมถึงสภาพไร้ระเบียบ Durkheim ได้กล่าวว่าสภาพที่กล่าวมาแล้วนี้มักเกิดในสังคมทันสมัย (Modern Society) เนื่องจากมีภาวะที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดสภาพเช่นนี้อย่างสูง กล่าวคือ ในสังคมทันสมัย คุณธรรมของบุคคลจะอยู่ในระดับต่ำและบุคคลจะมีสิ่งที่เรียกว่า บรรทัดฐานทางศีลธรรม (Moral Norms) ซึ่งได้แก่ การมีคุณธรรมและค่านิยม รวมถึงการยึดเหนี่ยวใจไม่ให้กระทำความชั่วลดต่ำลง ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากศาสนาได้ลดบทบาทหน้าที่ลง และสถาบันอื่น ๆ ของสังคม เช่น สถาบันทางเศรษฐกิจและการเมือง เป็นต้น ก็ช่วยเร่งเร้าให้บุคคลมีความต้องการมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงเกิดสภาพไร้ระเบียบและตามมาด้วยปัญหาพฤติกรรมของบุคคล Durkheim ยังกล่าวด้วยว่าปัญหาพฤติกรรมบุคคลจะเกิดในอัตราสูงในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง (Modernizing Nations) เนื่องจากโอกาสของการเกิดสภาพไร้ระเบียบจะมีสูงกว่า ส่วน Robert K. Merton (1968) ได้อธิบายว่าสภาพไร้ระเบียบ (Anomie) จะเกิดขึ้นหากบุคคลมีความขัดแย้งระหว่างค่านิยมที่เป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต (Valued Cultural Goals) กับวิถีทางที่จะไปสู่จุดหมายปลายทางของชีวิต (Socially Available Means of Goal Attainment) ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้คือ บุคคลจะเรียนรู้และมีการยอมรับค่านิยมที่เป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต เช่น ความสำเร็จ ความร่ำรวย อำนาจ และชื่อเสียง เป็นต้น แต่มีคนเป็นจำนวนน้อยที่สามารถบรรลุถึงค่านิยมเหล่านี้ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดภาวะที่เกิดการไม่ยอมรับระเบียบของสังคม มีการฝ่าฝืนระเบียบมากขึ้น สังคมตกอยู่ในภาวะที่ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตลอดจนคุณธรรมไม่สามารถใช้ควบคุมบุคคลได้ หรือสภาวะไร้ระเบียบนั่นเอง Merton ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า หากสังคมใดมีสภาพการขัดแย้งระหว่างจุดหมายปลายทางกับวิถีทางอยู่ในระดับต่ำ ย่อมมีระดับการเกิดปัญหาพฤติกรรมบุคคลอยู่ในระดับต่ำด้วย แนวคิดของ Merton ช่วยทำให้มองเห็นที่มาของพฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคลอย่างชัดเจน

ทั้ง Durkheim และ Merton ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนา กับสภาพการ ไร้ระเบียบไว้ดังนี้คือ ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Growth) มีผลทำให้ความ ต้องการของบุคคลเพิ่มสูงขึ้น และไปทำลายกฎเกณฑ์ระเบียบเดิมที่สังคมมีอยู่ ก่อให้เกิดสภาพไร้ ระเบียบในสังคม (Anomie) นอกจากนี้สังคมที่มีการพัฒนา อำนาจและบทบาทของสถาบันทาง ศาสนาซึ่งเคยมีผลในการควบคุมระดับความต้องการของบุคคล โดยการเน้นให้บุคคลมีความต้องการใน ระดับที่ตนเองจะหาได้ และมีความเชื่อในเรื่องการได้รับการตอบแทนจากทำความดีก็จะหมดไป ค่านิยมทางด้านเศรษฐกิจจะมีบทบาทขึ้นแทนที่และจะกระตุ้นเร้าให้บุคคลมีความต้องการสูงขึ้น ด้วย เหตุนี้ในสังคมที่มีการพัฒนา การใช้รูปแบบของการควบคุมสังคมแบบดั้งเดิมจึงใช้ไม่ได้ผล เนื่องจาก ใช้ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลไม่ได้และสภาพการณ์นี้ก่อให้เกิด เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคล

เพราะฉะนั้นในส่วนนี้ จึงพอมองเห็นได้ชัดว่าค่านิยมมีความสำคัญมากเพียงใดต่อทั้งบุคคลและ สังคม และระบบค่านิยมมีความสำคัญมากเพียงไรในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล การเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นในระบบค่านิยมย่อมมีผลก่อให้เกิดสภาวะความไม่สมดุลย์ในสังคม ตามมาด้วยปัญหาอีกมากมาย และท้ายสุดการพัฒนาจะมีผลทำให้กฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผนเดิมรวมถึงระบบค่านิยมเดิมซึ่งใช้ในการ ควบคุมพฤติกรรมบุคคลหย่อนคลายลง เป็นเหตุให้เกิดเป็นสภาพไร้ระเบียบ และตามมาด้วยปัญหา พฤติกรรมบุคคล

ค่านิยมทางวัตถุ

ประชากรที่อาศัยอยู่ในสังคมนั้นย่อมมีลักษณะนิสัย ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ในลักษณะหนึ่งซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบของสังคมที่เขาอาศัยอยู่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในประเทศพัฒนา อุดสาหกรรม หรือที่เรียกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว ย่อมมีลักษณะนิสัย ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ในลักษณะประเภทที่เรียกว่าเอื้อต่อการพัฒนา ดังเช่น การมีค่านิยมด้านความขยันหมั่นเพียร การ ประหยัด มีความต้องการประสบผลสำเร็จ มีความกล้าเสี่ยง สามารถวางแผนงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ มีการยอมรับสิ่งใหม่ ๆ นิยมการแสวงหาความรู้จากข่าวสารต่าง ๆ และมีค่านิยม ในการทำงาน เป็นต้น ด้วยความเชื่อที่มีดังกล่าวแล้ว จึงได้มีการศึกษาค้นคว้าอย่างมากในหลาย

ประเทศ เพื่อรวบรวมแนวคิดและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของประชากรกับการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบันสามารถกล่าวได้ว่า ได้มีแนวคิดที่วางไว้เป็นพื้นฐานจนสามารถพิจารณาเรื่องดังกล่าวนี้ได้ อย่างละเอียดถี่ถ้วน และสามารถพิจารณาได้ว่า ประชากรที่พัฒนากับไม่พัฒนานั้นมีลักษณะต่างกันอย่างไร และหากมีความประสงค์จะได้ประชากรที่พัฒนาควรมีการแก้ไขปัญหอะไรบ้าง แนวคิดที่ได้วางไว้เป็น พื้นฐานดังกล่าวมาแล้วนี้มีดังตัวอย่างที่จะได้ยกมาให้ เห็นในที่นี้ดังนี้คือ แนวคิดทางด้านอิทธิพลของ คำสั่งสอนทางศาสนากับลักษณะนิสัยด้านการพัฒนา เชื่อว่าการที่บุคคลจะมีความขยันขันแข็ง อดทน ล้ำงาน ประหยัด และเอาจริงเอาจังกับงานนั้น คำสั่งสอนทางศาสนามีส่วนช่วยอยู่มาก และได้มีการ วิเคราะห์เปรียบเทียบบุคคลที่นับถือศาสนาต่าง ๆ เช่น ผู้นับถือคริสต์ศาสนิกายต่างกัน (Max Weber, 1958) จะมีลักษณะนิสัยด้านการพัฒนาต่างกัน และคำสั่งสอนของคริสต์ศาสนิกายโปรเตสแตนต์มี ลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนามากที่สุด กล่าวคือ บุคคลที่นับถือศาสนิกายนี้จะมีความขยันหมั่นเพียร ประหยัด และมุ่งหวังการทำงานมากที่สุด นอกเหนือจากนี้แล้วยังมีการวิเคราะห์คำสั่งสอนของศาสนา อื่นที่มีใช้คริสต์ศาสนา และทำการเปรียบเทียบบุคคลที่นับถือศาสนาเหล่านี้ พบว่าคำสั่งสอนของศาสนา มีความสัมพันธ์กับลักษณะนิสัยด้านการพัฒนา สำหรับด้านพุทธศาสนานั้นเมื่อเปรียบเทียบประชากรใน ประเทศที่นับถือพุทธศาสนาด้วยกัน แต่ต่างนิกายกัน คือ ในประเทศที่นับถือพุทธศาสนิกายมหายาน กับประเทศที่นับถือลัทธิหินยาน ประชากรจะมีลักษณะนิสัยด้านการพัฒนาต่างกัน ในประเทศที่นับถือ พุทธศาสนิกายมหายานบางประเทศ เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี เป็นต้น พบว่าประชากรมีลักษณะ นิสัยทางการพัฒนาสูง (เพ็ญศรี กาญจนโมทย์, 2524) เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากคำสั่งสอนทาง ศาสนาเน้นการพัฒนาทางด้านวัตถุ จึงมีผลทำให้ประชากรเกิดความกระตือรือร้น และเสริมสร้าง ลักษณะนิสัยที่จะเอื้อต่อการพัฒนาทางวัตถุ ส่วนแนวคิดด้านอื่น ๆ ที่มีใช้ทางศาสนา และเป็นที่รู้จักดี ในปัจจุบัน ได้แก่ แนวคิดด้านบุคลิกภาพกับการพัฒนาหรือความทันสมัยของนักวิชาการปัจจุบันหลายคน เช่น Carl Rogers (1969) Inkeles & Smith (1974) และ David McClelland (1961) เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่อธิบายว่าการพัฒนาจะประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อประชากรมีลักษณะบุคลิกภาพ บางประการที่เอื้อต่อการพัฒนา เช่น มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีการยอมรับสิ่งใหม่ ๆ มีความพอใจ ในสภาพความเป็นอยู่ที่ดี นิยมชีวิตความเป็นอยู่ที่มีความสะดวกสบาย มีความกล้าเสี่ยงและสามารถ

มองหรือคาดการณ์ล่วงหน้าได้อย่างมีเหตุผล นิยมความสามารถส่วนตัวของบุคคล ลดการยึดถือระเบียบประเพณีและความเชื่อที่ไม่มีเหตุผล และมีความนิยมการทำงานหนักเพื่อให้มีรายได้สูงขึ้น

เหล่านี้เป็นต้น นักวิชาการปัจจุบันคงที่ได้กล่าวมาแล้วแล้ววนมีความเห็นว่า ในการพัฒนานั้นมีความจำเป็นที่จะต้องได้ประชากรที่มีคุณลักษณะที่มีความเหมาะสมหรือเอื้อต่อการพัฒนาด้วย และคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนานี้หากได้รับการปลูกฝังให้มีในประชากรพร้อม ๆ ไปด้วยการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ย่อมส่งผลในทางบวกต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง ในด้านแนวคิดทางด้านวัฒนธรรมและค่านิยม นั้น ได้พบว่าระบบวัฒนธรรมและค่านิยมมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมากกับการพัฒนา ประเทศที่มีระบบวัฒนธรรมและค่านิยมเอื้อต่อการพัฒนาย่อมมีส่วนสนับสนุนประชากรของประเทศนั้นให้มีบุคลิกหรือลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการพัฒนาด้วย ระบบวัฒนธรรมและค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาดังกล่าวนี้นี้ คือ ระบบวัฒนธรรมและค่านิยมที่เน้นการพัฒนาทางวัตถุ โดยมีหลักคำสอนทางศาสนาที่เน้นการพัฒนาทางวัตถุ ประชากรมีค่านิยมทางวัตถุและมีลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการพัฒนาทางวัตถุ เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้มีผู้ทำการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อทำการศึกษาวิจัย พบว่าระบบวัฒนธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบค่านิยมมีส่วนสัมพันธ์อย่างมากกับลักษณะนิสัยความเป็นผู้มีจิตสำนึกของประชากร ข้อมูลเหล่านี้มีอาทิเช่น การศึกษาของ สนิท สัมกรการ (1972) ที่ได้ศึกษาระบบสังคมวัฒนธรรมของชาวไทยพวน ที่จังหวัดลพบุรี ซึ่งพบว่า การพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมของชนกลุ่มน้อยกลุ่มนี้เป็นได้อย่างประสบผลสำเร็จ เนื่องจากมีระบบค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนา เช่น มีค่านิยมด้านการทำงาน ความขยันหมั่นเพียร มีการยอมรับสิ่งใหม่ ๆ และการนิยมชีวิตที่เน้นทางด้านวัตถุ จากการศึกษาวิจัย (Lerner, 1958) ที่ทำการศึกษาระดับประชากรของประเทศที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน พบว่าระบบวัฒนธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบค่านิยมมีส่วนสัมพันธ์อย่างมากกับระดับความเจริญของประเทศ และประเทศที่เน้นค่านิยมทางวัตถุในระดับสูง จะมีระดับการพัฒนาในระดับสูงด้วย

เพราะฉะนั้นในส่วนนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า การที่ประชากรของประเทศใดก็ตามมีค่านิยมทางด้านวัตถุ จะก่อให้เกิดประชากรเกิดมีบุคลิกลักษณะที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ และทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ค่านิยมทางระเบียบประเพณี

ในสังคมใดก็ตามย่อมมีค่านิยมที่ถือว่าเป็นค่านิยมเฉพาะของสังคมนั้น การเกิดมีค่านิยมเฉพาะขึ้นเกิดจากการประสมประสานกันของระบบวัฒนธรรมเดิมของสังคมนั้นกับระบบวัฒนธรรมที่อาจได้รับจากที่อื่น สำหรับสังคมไทยนั้นสิ่งที่เรียกกันว่า ค่านิยมดั้งเดิมหรือค่านิยมเฉพาะหรือค่านิยมทางระเบียบประเพณี (Traditional Values) นั้นเป็นค่านิยมที่เกิดมาจากความคิด ความเชื่อ และคำสั่งสอนของพุทธศาสนา (อตุลย์ วิเชียรเจริญ, 2519) และมีบางส่วนที่มาจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ อย่างไรก็ตามค่านิยมที่ได้รับมาจากหลายทางนี้ก็มีการผสมกลมกลืนกันเป็นอย่างดี จนกลายเป็นค่านิยมเฉพาะ (Traditional Values) ของสังคมไทย

ในสาขาวิชามานุษยวิทยาและสังคมวิทยาได้มีการศึกษาโครงสร้างทางระบบสังคมวัฒนธรรมของประเทศเกษตรกรรม (Agrarian Societies) พบว่าประเทศเกษตรกรรมจะมีโครงสร้างทางระบบสังคม-วัฒนธรรมที่คล้ายกัน หรือเป็นรูปแบบเดียวกันคือ ประการแรก ทางด้านโครงสร้างทางสังคมนั้น ประชากรจะมีความเหมือนกัน (Homogeneity) มากกว่าความแตกต่างกัน (Heterogeneity) ทั้งทางด้านความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ขึ้นทางสังคม และการนับถือศาสนา ทางด้านโครงสร้างทางวัฒนธรรมนั้น ศาสนาจะเป็นแกนหรือแนวทางในการดำเนินชีวิตของประชากร โดยมีสถาบันทางศาสนาและสถาบันทางครอบครัว เป็นผู้ถ่ายทอดแนวทางในการดำเนินชีวิตนี้แก่ประชากร และสถาบันทางสังคมทั้งสองนี้ยังทำหน้าที่ด้านการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลด้วย ในประเทศเกษตรกรรมดังกล่าวนี้ระบบหรือโครงสร้างทางสังคม-วัฒนธรรม จะมีความสอดคล้องและกลมกลืนกันเป็นอย่างดี เรียกได้ว่าอยู่ในสภาพที่สมดุลย์ ในประเทศเกษตรกรรม เหล่านี้ระบบสังคม-วัฒนธรรมมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเกิดบุคลิกลักษณะและลักษณะนิสัยของประชากรที่เรียกได้ว่าเป็นบุคลิกลักษณะและลักษณะนิสัยของประชากรในสังคมแบบดั้งเดิม กล่าวคือ จะมีลักษณะนิสัยที่เฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้น ขาดแรงจูงใจไม่สู้ขยันขันแข็ง ขาดการมุ่งอนาคต ยึดถือโชคชะตา เป็นต้น ลักษณะนิสัยเช่นนี้จะพบในประชากรที่อยู่ในประเทศเกษตรกรรมโดยทั่วไป

อย่างไรก็ตาม เป็นที่ยอมรับในเชิงมานุษยวิทยาและสังคมวิทยาว่า จะมีลักษณะเฉพาะเกิดขึ้นในสังคมเกษตรกรรมแต่ละแห่ง กล่าวคือ ในสังคมเกษตรกรรมโดยทั่วไปนั้นถึงแม้ว่าจะมีลักษณะโครงสร้างทางสังคม-วัฒนธรรมและคุณลักษณะบุคลิกภาพของประชากรคล้ายคลึงกัน แต่ในแต่ละแห่งจะมีลักษณะเฉพาะของตนเอง และความคิดที่ว่าสังคมเกษตรกรรมทุกแห่งมีความเหมือนกันนั้นเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้อง (Hunter, 1969) เพราะฉะนั้นในการพัฒนาประเทศจึงควรทำโดยใช้ข้อมูลที่เป็นเรื่องเฉพาะของประเทศนั้นโดยตรงเป็นพื้นฐานจึงจะประสบผลสำเร็จ

สำหรับประเทศไทยนั้น มีสภาพทางโครงสร้างทางสังคม-วัฒนธรรม เป็นแบบเกษตรกรรม จึงมีสภาพทางเศรษฐกิจ-สังคมและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกับประเทศเกษตรกรรมอื่น ๆ โดยทั่วไป แต่ก็มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเองเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และหลักคำสอนทางพุทธศาสนาิกายหินยาน อีกประการหนึ่งระบบความคิด ความเชื่อ และค่านิยมที่มีอยู่ในสังคมไทยนั้นมาจากพุทธศาสนาแทบทั้งสิ้น (Chai Podhisita, 1965) ดังนั้น จึงพอเป็นที่เข้าใจได้ว่าระบบค่านิยมของไทยนั้นมีพื้นฐานมาจากสภาพทางโครงสร้างทางสังคม-วัฒนธรรมที่เป็นแบบเกษตรกรรมและจากพื้นฐานทางหลักคำสอน ความเชื่อ และค่านิยมทางพุทธศาสนา สำหรับการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบค่านิยมของสังคมไทยนั้นได้มีผู้ทำขึ้นอย่างแพร่หลาย มีทั้งที่เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยมเฉพาะด้านของประชากรไทยและการรวบรวมข้อมูลเพื่อหาค่านิยมที่เป็นส่วนรวมของประชากรไทย (วีรยุทธ วิเชียรโชติ 2513, สุนทรี ไคมิน และ สนิท สมัยการ 2522, นิตยา ธรรมพันธุ์ 2523, พงนิย มณีสุวรรณ 2514) ซึ่งพบว่าประชากรไทยมีพื้นฐานค่านิยมที่เป็นแบบสังคมดั้งเดิม กล่าวคือ มีค่านิยมที่เกิดจากการตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและการรวมอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่ม ตลอดจนนิยมการมีพวกพ้องวงศ์ญาติ ชนเผ่าเดียวกันก็มีค่านิยมที่มาจากหลักคำสอนและความเชื่อทางพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น ค่านิยมในเรื่องของบุญกรรม เรื่องอำนาจวาสนา ความสุภาพอ่อนน้อม ความเกรงใจ การมีอำนาจสูงกว่าต่ำกว่า การยอมรับสภาพของตน การมีความอดกลั้น การหลีกเลี่ยงการขัดแย้ง เหล่านี้เป็นต้น นอกเหนือจากนี้เมื่อเปรียบเทียบประชากรกลุ่มต่าง ๆ ของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบประชากรเมืองกับประชากรชนบทแล้ว พบว่าประชากรกลุ่มที่เป็นชาวชนบทของไทยมีการรักษาไว้ซึ่งลักษณะของวัฒนธรรมดั้งเดิม (Traditional Values) มากที่สุด

ชนบทไทยที่ได้รับความนิยมมากกว่า เช่น เป็นประชากรชนบทที่อยู่ในเขตเมืองจะมีการยอมรับความทันสมัย ตลอดจนค่านิยมด้านความทันสมัยมากกว่าประชากรชนบทที่อยู่ในเขตชนบท และปัจจัยทางด้านการศึกษาก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยอมรับค่านิยมทันสมัย ผลของการวิจัยที่กล่าวมาแล้วนี้มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนทรี ไคมิน และ สนิท สมัยการ (2522) ที่พบว่า ประชากรเมืองกับประชากรชนบทของไทยจะมีความแตกต่างกันทางด้านค่านิยม โดยที่ประชากรชนบทยังคง เน้นค่านิยมที่เป็นค่านิยมดั้งเดิมของไทยที่สอดคล้องกับคำสอนทางพุทธศาสนา และเน้นค่านิยมทางด้านความสงบสุข ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความไม่ก้าวร้าว และการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ส่วนประชากรเมืองนั้น เน้นค่านิยมที่นำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ความก้าวหน้าและความสุขในชีวิต ซึ่งค่านิยมดังกล่าวนี้เข้าอยู่ในลักษณะของค่านิยมทันสมัย สำหรับผลการวิจัยที่ได้พบในงานวิจัยอื่นนอกเหนือจากนี้ เช่น ในงานวิจัยของ สมชัย รักวิจิตร (2514) ซึ่งทำการศึกษาความคิดความเห็นของประชากรชนบทไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็พบผลในลักษณะที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ พบว่า ประชากรชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย มีความคิด ความเห็น และค่านิยมที่เป็นแบบดั้งเดิม และสอดคล้องกับหลักการและคำสอนทางพุทธศาสนา เช่น การยอมรับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน และมีความเชื่อในเรื่องบุญ-บาป ส่วนงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งคือเรื่อง การศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพของประชากรไทย ซึ่ง Phillips (1965) ได้ทำขึ้นโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรชนบทไทยในภาคกลาง ก็พบผลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ประชากรชนบทไทยมีความคิด ความเชื่อ ค่านิยมที่เป็นในลักษณะดั้งเดิม และสอดคล้องกับหลักการคำสอนทางพุทธศาสนา ได้แก่ การยอมรับสภาพที่ตนกำลังได้รับอยู่ มีความเชื่อในเรื่องโชคชะตาและโชควาสนา และยังมีความเชื่อในเรื่องที่ว่าผลของการกระทำมาจากผลบุญและกรรม บุคคลไม่มีทางที่จะหลุดพ้นจากสิ่งเหล่านี้ได้ สำหรับค่านิยมที่ชาวชนบทในกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยทั้งสองชิ้นหลังนี้มีอยู่ ก็เป็นค่านิยมที่เป็นค่านิยมดั้งเดิม (Traditional Values) ซึ่งเป็นลักษณะเกี่ยวกับค่านิยมของชาวชนบทไทยที่พบในงานวิจัยชิ้นอื่น ๆ หรือในงานวิจัยของ สุนทรี ไคมิน และ สนิท สมัยการ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ในที่นี้พอสรุปได้ว่า จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับค่านิยมของประชากรชนบทไทยที่มีการทำการศึกษาค้นคว้าอยู่มาหมายด้วยกันในปัจจุบัน พบว่าประชากรชนบทไทยมีค่านิยมทั้งทางด้านวัตถุและ

ทางระเบียบประเพณี ความแตกต่างของการมีค่านิยมทั้งสองประเภทนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการด้วยกัน แต่ปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือ ระดับความเจริญหรือการพัฒนา ประชากรที่อาศัยอยู่ในถิ่นที่มีระดับความเจริญสูง เช่น เขตเมืองมักมีการยอมรับค่านิยมทางวัตถุในระดับสูง ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความแตกต่างของค่านิยม ได้แก่ ปัจจัยทางด้านการศึกษา ซึ่งพบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีค่านิยมทางวัตถุในระดับสูง ส่วน เพศ และอายุของบุคคลนั้นถึงแม้ว่าจะไม่มีผลการวิจัยมาสนับสนุนโดยตรง แต่ก็มีแนวโน้มว่าบุคคลที่มีเพศต่างกันหรือมีระดับอายุต่างกัน จะมีความแตกต่างกันทางด้านค่านิยม

จากแนวคิด ทฤษฎี และการศึกษาค้นคว้าที่กล่าวมาแล้วในเรื่องค่านิยม จึงสามารถวางสมมติฐานของงานวิจัยนี้ได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. กลุ่มชาวชนบทไทยที่ได้รับความเจริญมากกว่าจะมีระดับความแตกต่างของค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่ในระดับสูง
2. กลุ่มชาวชนบทไทยที่ได้รับความเจริญน้อยกว่าจะมีระดับความแตกต่างของค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่ในระดับต่ำ
3. อายุ เพศ และระดับการศึกษา มีอิทธิพลต่อความแตกต่างของค่านิยมทั้งสองด้าน

ทางระเบียบประเพณี ความแตกต่างของการมีค่านิยมทั้งสองประเภทนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการด้วยกัน แต่ปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือ ระดับความเจริญหรือการพัฒนา ประชากรที่อาศัยอยู่ในถิ่นที่มีระดับความเจริญสูง เช่น เขตเมืองมักมีการยอมรับค่านิยมทางวัตถุในระดับสูง ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความแตกต่างของค่านิยม ได้แก่ ปัจจัยทางการศึกษา ซึ่งพบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีค่านิยมทางวัตถุในระดับสูง ส่วน เพศ และอายุของบุคคลนั้นถึงแม้ว่าจะไม่มีผลการวิจัยมาสนับสนุนโดยตรง แต่ก็มีแนวโน้มว่าบุคคลที่มีเพศต่างกันหรือมีระดับอายุต่างกัน จะมีความแตกต่างกันทางด้านค่านิยม

จากแนวคิด ทฤษฎี และการศึกษาค้นคว้าที่กล่าวมาแล้วในเรื่องค่านิยม จึงสามารถวางสมมติฐานของงานวิจัยนี้ได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. กลุ่มชาวชนบทไทยที่ได้รับความเจริญมากกว่าจะมีระดับความแตกต่างของค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่ในระดับสูง
2. กลุ่มชาวชนบทไทยที่ได้รับความเจริญน้อยกว่าจะมีระดับความแตกต่างของค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่ในระดับต่ำ
3. อายุ เพศ และระดับการศึกษา มีอิทธิพลต่อความแตกต่างของค่านิยมทั้งสองด้าน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการวิจัยนี้ได้แก่ชาวชนบทไทยซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนบทในเขตภาคกลางของประเทศไทย โดยที่หมู่บ้านหนึ่งเป็นหมู่บ้านที่จัดว่าเจริญ ส่วนอีกหมู่บ้านหนึ่งเป็นหมู่บ้านที่จัดว่าไม่เจริญ ระดับความเจริญหรือไม่เจริญดังกล่าวนี้วัดจากแบบชี้วัดความเจริญ (ดูภาคผนวก ก) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แบบชี้วัดความเจริญนี้จะชี้ให้เห็นสภาพความเจริญทางด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของหมู่บ้านโดยทั่วไป เช่น สภาพที่พักอาศัยของประชากร ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ถนน และระบบการติดต่อสัมพันธ์ในหมู่บ้าน รวมถึงบริการทางการศึกษาและด้านสุขภาพอนามัย รวมไปถึงการติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอกด้วย นอกเหนือจากนี้ยังได้ดูสภาพความเป็นอยู่ของบุคคลอื่นได้แก่ สภาพที่พักอาศัย เครื่องอำนวยความสะดวกสบายภายในครอบครัว จำนวนคนในครอบครัว อาชีพของครอบครัว รายได้ของครอบครัวต่อเดือน และระดับการศึกษาของคนในครอบครัวด้วย

กลุ่มประชากรที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มประชากรของงานวิจัยนี้ มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ อยู่ในหมู่บ้านในเขตภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นเขตที่มีโอกาสได้รับความเจริญมากที่สุด ดังนั้นหมู่บ้านในเขตนี้จึงเป็นหมู่บ้านที่มีโอกาสได้รับความเจริญอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีความเป็นไปได้ว่าในเขตภาคกลางนี้จะมีหมู่บ้านที่มีระดับความเจริญต่างกัน มีทั้งหมู่บ้านที่มีระดับความเจริญในระดับสูง ปานกลาง หรือต่ำ สามารถคัดเลือกเพื่อใช้เป็นพื้นที่ที่จะทำการวิจัยในงานวิจัยนี้ได้ และเมื่อได้นำแบบชี้วัดความเจริญไปใช้กับหมู่บ้านในภาคกลางดังกล่าวนี้แล้ว เลือกได้หมู่บ้านสองแห่งในตำบลลำไย อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม เป็นพื้นที่ที่จะทำการศึกษาในงานวิจัยนี้ หมู่บ้านหนึ่งจัดว่าเป็นหมู่บ้านเจริญ และอีกหมู่บ้านหนึ่งจัดว่าเป็นหมู่บ้านไม่เจริญ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวของครอบครัวในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญสองแห่งที่เลือกไว้ กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเจริญมีทั้งหมด 78 คน ในหมู่บ้านไม่เจริญมี 83 คน รวมมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 161 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่ แบบสอบถาม เรื่องค่านิยมของชาวชนบทไทย (ดูภาคผนวก ข) ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 4 ตอนด้วยกัน แบบสอบถามตอนแรกสอบถามเพื่อหาข้อมูลที่เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวของผู้ตอบ เช่น อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา รวมไปถึงสภาพทางครอบครัว อันได้แก่ จำนวนคนในครอบครัว สิ่งของเครื่องใช้ที่มีอยู่ในบ้าน ความพอใจที่ได้รับ การมีสิ่งของเครื่องใช้เหล่านี้ ตลอดจนความคิดที่จะซื้อหาสิ่งของเครื่องใช้เหล่านี้เพิ่มเติม รวมทั้งวิธีการที่จะให้ได้ว่าสิ่งของเครื่องใช้เหล่านี้ด้วย นอกจากนี้แล้วยังสอบถามถึงวิธีการในการรับสื่อจากภายนอก เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์หรือสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ อีกด้วย วัตถุประสงค์สำคัญของแบบสอบถามส่วนนี้ก็เพื่อหาระดับความทันสมัย (Modernity) ของผู้ตอบ ซึ่งผู้ที่มีลักษณะของการมีความทันสมัยในระดับสูงจะมีลักษณะแตกต่างไปจากผู้มีความทันสมัยในระดับต่ำและจะพบได้จากคำตอบในแบบสอบถามส่วนนี้ และเป็นที่คาดหวังว่ากลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านที่เจริญมากจะมีลักษณะของความเป็นผู้มีความทันสมัยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านที่เจริญน้อย

ในตอนที่สองของแบบสอบถามเป็นข้อคำถาม เพื่อหาความเห็นในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินดูว่ามีความพอใจในสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตนหรือไม่ และสิ่งที่เป็นความหวังนั้นคืออะไร รวมไปถึงการประเมินค่าชีวิตความเป็นอยู่ของตนเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นด้วย นอกจากนี้ยังประเมินดูว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมภายนอกอย่างไรบ้าง เป็นที่คาดหวังว่ากลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในหมู่บ้านที่เจริญกว่าจะมีความคิดเห็นและความพอใจในสภาพชีวิตความเป็นอยู่แตกต่างไปจากกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในหมู่บ้านที่เจริญน้อยกว่า และกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในหมู่บ้านเจริญกว่าจะมีความคิดเห็นในด้านชีวิตความเป็นอยู่ที่ทันสมัยและกว้างขวางกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในหมู่บ้านที่เจริญ

น้อยกว่า ข้อคำถามที่มีอยู่ในตอนที่สองนี้เป็นคำถาม เกี่ยวกับความเห็นเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน สิ่งที่จะช่วยให้ชีวิตมีความสุขสบายขึ้น ความสำคัญของทรัพย์สินเงินทอง สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น แนวความคิดเกี่ยวกับความดีความชั่ว และความสุข รวมไปถึงแนวความคิด เห็นเกี่ยวกับสังคมไทย โดยส่วนรวมและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยด้วย

ข้อคำถามที่มีอยู่ในแบบสอบถามนี้ทั้งตอนที่หนึ่งและตอนที่สองดังกล่าวแล้วจะมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อที่จะได้รับข้อมูลจากผู้ตอบได้อย่างเต็มที่และคำถามแบบปลายเปิดเป็นลักษณะของข้อคำถามที่เหมาะสมกับประชากรชนบทมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากประชากรชนบทโดยทั่วไปนั้นมีความพอใจที่แสดงความคิดเห็นด้วยการพูดมากกว่าการเขียนหรือการเลือกตอบจากคำตอบที่ให้มี

สำหรับตอนที่สามของแบบสอบถาม มีความประสงค์ที่จะหาระดับค่านิยมทางวัตถุของผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนนี้ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 30 ข้อ แต่ละข้อคำถามจะเป็นข้อความเกี่ยวกับค่านิยมทางวัตถุซึ่งให้ผู้ตอบเลือกตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ข้อคำถามเหล่านี้จะมีทั้งที่เป็นลักษณะทางบวกและทางลบ ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงจากการตอบข้อคำถามในส่วนนี้ถือว่าเป็นผู้มีค่านิยมทางวัตถุอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำถือว่าเป็นผู้มีค่านิยมทางวัตถุอยู่ในระดับต่ำ ตัวอย่างของข้อคำถามในส่วนนี้มีอาทิเช่น มีความพอใจในการมีวัตถุสิ่งของ เงินทอง และทรัพย์สินต่าง ๆ มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีความมุ่งมั่นในการทำมาหากินและแสวงหาความรู้ใส่ตน ไม่มีความเชื่อถือในโชคชะตา เห็นคุณค่าของความอดทนเพียรพยายามและการไม่พึ่งพาผู้อื่น ข้อคำถามเหล่านี้จัดเป็นข้อคำถามเชิงบวก ส่วนข้อคำถามเชิงลบนั้นมีอาทิเช่น การถือโชคลาง ความดีความชั่ว และบาปบุญคุณโทษ การไม่ดิ้นรนต่อสู้เพื่อชีวิตที่ดีกว่า การพึ่งพาอาศัยผู้อื่น เหล่านี้เป็นต้น

สำหรับตอนที่สี่ของแบบสอบถาม ต้องการที่จะหาระดับค่านิยมทางระเบียบประเพณีของผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนนี้ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 30 ข้อ คำถามแต่ละข้อจะเป็นข้อความเกี่ยวกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีซึ่งให้ผู้ตอบเลือกตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ข้อคำถามเหล่านี้มีทั้งที่มีลักษณะทางบวกและลักษณะทางลบ ข้อคำถามในบางข้อมีอาทิเช่น การเห็นความสำคัญของการบวชและพิธีกรรมต่าง ๆ การทำบุญไหว้พระ ความเมตตากรุณา การไม่จองเวรผู้อื่น การถือศีล

ถือธรรม ความมักน้อย เหล่านี้เป็นต้น ส่วนข้อคำถามในทางลบมีอาทิเช่น การละทิ้งระเบียบ ประเพณีบางอย่างที่ล้าสมัย การดื้อรนต่อสู้ป้องกันตนเอง การปฏิบัติในสิ่งที่เห็นควร แม้ว่าจะผิด ระเบียบประเพณี เหล่านี้เป็นต้น ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงจากข้อคำถามในส่วนนี้ถือว่าเป็นผู้มีค่านิยมทาง ระเบียบประเพณีในระดับสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำถือว่าเป็นผู้มีค่านิยมทางระเบียบประเพณีใน ระดับต่ำ

วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล

การดำเนินการเก็บข้อมูลในการวิจัยนี้มีขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ ขั้นที่หนึ่ง ได้แก่ การเลือก ชุมชนที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์ในการเลือกไว้ว่า ประการแรกต้องเป็นหมู่บ้าน ในเขตภาคกลางของประเทศไทย ด้วยเหตุผลที่ว่า เขตภาคกลางของประเทศไทยเป็นเขตที่ได้รับความ เจริญในระดับสูง ชุมชนในเขตนี้ส่วนใหญ่ได้รับความ เจริญหรือการพัฒนา เพียงแต่ว่าการ พัฒนาที่ได้รับนี้จะอยู่ในระดับสูงหรือต่ำเท่านั้น จึงเหมาะที่จะเป็นเขตที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือก ประการที่สอง ชุมชนหรือหมู่บ้านที่จะได้รับการคัดเลือกนั้น ต้องมีสภาพคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่และ จะต้องตั้งอยู่ในถิ่นที่ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ซึ่งอาจเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในถิ่นที่ใกล้เคียงกัน มี สภาพต่าง ๆ คล้ายกัน จะมีความแตกต่างก็แค่เพียงระดับการพัฒนาหรือความ เจริญทางกายภาพที่ ได้รับเท่านั้น สาเหตุที่ได้วาง เกณฑ์เช่นนี้ไว้ก็เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ความแตกต่างที่มีมาแต่เดิมของ ชุมชนเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างค่านิยมที่ต้องการศึกษา ประการที่สาม ชุมชนที่ได้รับการ คัดเลือกไว้นี้ต้องเป็นชุมชนที่มีความแตกต่างกันทางด้านระดับการพัฒนาโดยการวัดจากแบบชี้วัดระดับ ความเจริญซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ขั้นที่สองเป็นขั้นของการเลือกหมู่บ้านและกลุ่มตัวอย่างตาม เกณฑ์ ที่ได้วางไว้ทั้งหมดนี้ คัดเลือกได้หมู่บ้านสองแห่งในตำบลลำไย อำเภอกอนดุม จังหวัดนครปฐม เป็น หมู่บ้านในการวิจัยครั้งนี้ โดยให้หมู่บ้านหนึ่งในจำนวนสองแห่งนี้เป็นตัวแทนของหมู่บ้านมีระดับความ เจริญสูง และอีกหมู่บ้านหนึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีระดับความ เจริญต่ำ ตำบลลำไย อำเภอกอนดุม จังหวัด นครปฐม เป็นชุมชนที่นับได้ว่าอยู่ใกล้กับแห่งความ เจริญ เนื่องจากเป็นชุมชนในภาคกลางที่อยู่ใกล้กับ กรุงเทพมหานคร และยังมีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับแหล่งอื่น ๆ ได้อย่างสะดวก เป็นแหล่งที่มีความ

อุดมสมบูรณ์ ประชากรประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรม ค้าขาย และมีบางส่วนที่ทำงานในแหล่งชุมชนอื่นที่เจริญกว่า เช่น ในตัวเมืองของจังหวัดนครปฐมและในเขตกรุงเทพมหานคร โดยส่วนรวมแล้วประชากรมีสภาพความเป็นอยู่ดี มีรายได้พอเลี้ยงตัวได้ สำหรับโครงสร้างทางวัฒนธรรมนั้น ชาวบ้านในตำบลนี้เป็นผู้เคร่งครัดในวัฒนธรรมเดิม มีการยึดมั่นในพุทธศาสนา และมีการปฏิบัติตามประเพณีของพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด สำหรับวัฒนธรรมเดิมนั้น เป็นวัฒนธรรมของชนในท้องถิ่นนั้น ได้แก่ การนับถือโศลกวง ไสยศาสตร์ และพิธีกรรมต่าง ๆ ที่มีได้เป็นของพุทธศาสนา สำหรับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกไว้เป็นที่ย่ำการศึกษา นั้น หมู่บ้านที่เป็นตัวแทนของหมู่บ้านเจริญเป็นหมู่บ้านที่อยู่รอบนอกของตำบลลำเหย และเป็นหมู่บ้านพัฒนา เนื่องจากเป็นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาหมู่บ้าน หมู่บ้านนี้เป็นที่ตั้งของโรงเรียนประจำตำบล ห้องสมุดประจำตำบล และเป็นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็ก ศูนย์พัฒนาอาชีพ ตลอดจนเป็นที่ตั้งของวัดลำเหย ซึ่งเป็นวัดสำคัญของตำบลด้วย ส่วนหมู่บ้านที่จัดว่าเป็นตัวแทนของหมู่บ้านไม่เจริญนั้น เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่รอบในของตำบลลำเหย อยู่ห่างจากศูนย์พัฒนาหมู่บ้าน และยังอยู่ห่างจากเส้นทางคมนาคมติดต่อกับภายนอกด้วย เมื่อเปรียบเทียบกับแล้ว หมู่บ้านเจริญ คือ หมู่บ้าน 3, 4 กับหมู่บ้านไม่เจริญ คือ หมู่บ้าน 8, 10 มีความแตกต่างกันในด้านสภาพของหมู่บ้าน สภาพความเป็นอยู่ของประชากร ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ และอาชีพและรายได้ของประชากรด้วย กล่าวคือ หมู่บ้านเจริญ คือ หมู่บ้าน 3 กับ 4 มีสภาพทางด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ อันได้แก่ ถนนหนทาง รวมถึงระบบการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมรอบนอก และมีระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา รวมถึงการบริการด้านสุขภาพอนามัย อยู่ในระดับที่ดีกว่าหมู่บ้านไม่เจริญ คือหมู่บ้าน 8 กับ 10 สำหรับสภาพความเป็นอยู่ของประชากรนั้น หมู่บ้านเจริญคือ หมู่บ้าน 3, 4 มีสภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยที่ค่อนข้างทันสมัย มีสิ่งของเครื่องใช้ที่ให้ความสุขสบาย เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หรืออื่น ๆ และยังได้รับบริการด้านต่าง ๆ จากหมู่บ้านค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่เป็นที่ตั้งของศูนย์พัฒนา ส่วนอาชีพและรายได้ของประชากรนั้น ประชากรในหมู่บ้าน 3, 4 ประกอบอาชีพอื่นควบคู่ไปกับอาชีพเกษตรกรรมด้วย เช่น การทำสวน ทำไร่ และยังมีการออกมาทำงานข้างนอกหมู่บ้านเพื่อหารายได้พิเศษอีกด้วย เพราะฉะนั้นประชากรในหมู่บ้านเจริญนี้จึงมีระดับรายได้ค่อนข้างดี ส่วนในหมู่บ้านไม่เจริญคือ หมู่บ้าน 8, 10 นั้น อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความเจริญทางกายภาพน้อยกว่า เนื่องจาก

อยู่ห่างจากรอบนอกและอยู่ห่างจากศูนย์พัฒนาของตำบล สภาพของหมู่บ้านยังอยู่ในสภาพที่เป็น
 ธรรมชาติค่อนข้างมาก การติดต่อไปมาในหมู่บ้านนั้นเป็นทางเท้า หรือถนนแคบ ๆ ทำให้การติดต่อ
 สัมพันธ์กับหมู่บ้านอื่นเป็นไปอย่างค่อนข้างลำบาก ส่วนการได้รับการบริการด้านต่าง ๆ จากทางการ
 นั้น ได้รับการด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ส่วนบริการด้านสุขภาพอนามัยนั้น
 ได้รับบ้างพอสมควร สำหรับสภาพความเป็นอยู่ของประชากรนั้นยังอยู่ในลักษณะธรรมชาติค่อนข้างมาก
 สภาพบ้านเรือนตั้งอยู่ในลักษณะของชุมชนแบบชนบทภาคกลางโดยทั่วไป และนอกจากนี้แต่ละบ้านมีสิ่งของ
 เครื่องใช้ที่จะอำนวยความสะดวกสบายค่อนข้างอยู่ในขีดจำกัด เช่น ทีวี และบางบ้านก็มีโทรศัพท์ ทาง
 ด้านอาชีพและรายได้นั้น ประชากรของหมู่บ้านไม่เจริญนี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมเพียง
 อย่างเดียว มีเป็นจำนวนน้อยที่ประกอบอาชีพอื่นควบคู่ไปอยู่บ้าง ทางด้านการออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน
 นั้น ประชากรกลุ่มนี้ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากรในหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลลำเหย คือ จะออกไป
 ทำงานนอกฤดูกาลที่เขตรอื่น อาจเป็นในตัวของจังหวัด หรือเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร
 สำหรับรายได้ของครอบครัวนั้นมีระดับรายได้ค่อนข้างต่ำ โดยสรุปแล้วในการวิจัยนี้ถือว่าหมู่บ้าน
 เจริญคือ หมู่บ้าน 3, 4 เป็นหมู่บ้านที่มีการพัฒนาในระดับสูง ส่วนหมู่บ้านไม่เจริญคือ หมู่บ้าน 8, 10
 เป็นหมู่บ้านที่มีการพัฒนาในระดับต่ำ สำหรับกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยได้ใช้หัวหน้าครอบครัวของทุกครอบครัว
 ในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญเป็นกลุ่มตัวอย่าง ในหมู่บ้านเจริญได้หัวหน้าครอบครัวที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง
 จำนวน 78 ราย และได้หัวหน้าครอบครัวที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านไม่เจริญจำนวน 83 ราย
 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดของงานวิจัยนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 161 ราย ขั้นที่สาม เป็นขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล
 ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแต่ละรายโดยใช้แบบสอบถามเรื่องค่านิยมของชาวชนบทไทย เพื่อ
 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และความคิดเห็นเกี่ยวกับชีวิตโดยทั่วไป และเพื่อเก็บ
 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยมทางวัตถุและค่านิยมทางระเบียบประเพณี สำหรับการสอบถามเรื่องสภาพ
 ความเป็นอยู่และความคิดเห็นโดยทั่วไปนั้น ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิดเพื่อเปิดโอกาสให้
 ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ส่วนการสอบถามในเรื่องค่านิยมทางวัตถุและค่านิยมทาง
 ระเบียบประเพณีนั้นได้ให้ผู้ตอบได้เลือกแสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับค่านิยม
 หนึ่ง ๆ ผู้วิจัยได้บันทึกคำตอบของผู้ตอบแต่ละรายเพื่อการวิเคราะห์ผลในขั้นต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยนี้ แบ่งออกเป็นสองส่วนใหญ่ ๆ คือ ในส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์เพื่อหาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญ ได้แก่ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา การรับสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ รวมไปถึงสภาพความทันสมัยในบ้าน เช่น การมีเครื่องใช้วัสดุที่ทันสมัยในบ้าน ความพอใจในการใช้ประโยชน์จากเครื่องใช้เหล่านี้ และสิ่งที่คิดว่าเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตมีความจำเป็นต้องขวนขวายหามา ตลอดจนความคิดในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ความพอใจและไม่พอใจเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ความเห็นเกี่ยวกับความดีและความชั่ว และความเห็นเกี่ยวกับที่มาของความดีและความชั่ว การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ใช้การหาค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อหารายละเอียดในข้อต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว

ส่วนที่สองของการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการทดสอบสมมติฐานที่วางไว้ การทดสอบสมมติฐานดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และการหาค่าคะแนนที (t - test) ในสมมติฐานแต่ละข้อ เพื่อดูว่าสมมติฐานข้อใดได้รับการสนับสนุน ข้อใดไม่ได้รับการสนับสนุน และมีส่วนใดของสมมติฐานบ้างที่ได้รับการสนับสนุน

บทที่ 4

ผลและการอภิปรายผล

ผลของการวิจัย

ในส่วนแรกของการวิเคราะห์ผลของการวิจัยนี้ เป็นการวิเคราะห์เพื่อหารายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้เพื่อดูว่ากลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญมีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมไปถึงสภาพความเป็นอยู่ แนวความคิดความเห็นที่มีอยู่ทั่วไปเป็นอย่างไร และเพื่อนำเอาข้อมูลเบื้องต้นเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนต่อไป ซึ่งได้แก่การทดสอบข้อสมมติฐานที่ได้วางไว้

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเจริญ คือ หมู่บ้าน 3, 4 ของตำบลลำไย อำเภอกอนตูม มีทั้งหมด 78 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสัมภาษณ์เหล่านี้ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวที่เป็นชายหรือภรรยา และมีบางส่วนที่เป็นส่วนน้อยที่เป็นบุคคลในครอบครัว ได้แก่ บุตร มีเป็นจำนวนน้อยมากที่เป็นผู้อาศัย จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 78 คนนี้ แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 41 คน (52.6%) เพศหญิงจำนวน 37 คน (47%) เป็นผู้มีอายุระหว่าง 16 - 30 ปี จำนวน 19 คน (24.4%) เป็นผู้มีอายุระหว่าง 31 - 45 ปี จำนวน 31 คน (39.8%) และเป็นผู้มีอายุมากกว่า 46 ปีจำนวน 28 คน (35.9%) สำหรับรายได้นั้น เป็นผู้มีรายได้สูงจำนวน 22 คน (28.2%) เป็นผู้มีรายได้ปานกลางจำนวน 35 คน (44.9%) และเป็นผู้มีรายได้ต่ำจำนวน 21 คน (26.9%) ทางด้านอาชีพนั้นเป็นผู้มีอาชีพรับราชการจำนวน 9 คน (11.5%) เป็นผู้มีอาชีพเกษตรกรจำนวน 40 คน (51.2%) เป็นผู้มีอาชีพค้าขายจำนวน 12 คน (15.4%) เป็นผู้มีอาชีพรับจ้างจำนวน 14 คน (17.9%) เป็นผู้มีอาชีพอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วจำนวน 3 คน (3.9%) เป็นผู้ไม่สามารถจำแนกอาชีพได้จำนวน 1 คน (1.3%) ทางด้านระดับการศึกษานั้นเป็นผู้ไม่เคยได้รับการศึกษาจำนวน 6 คน (7.7%) เป็นผู้ได้รับการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 53 คน (68.0%) เป็นผู้ได้รับการศึกษาระหว่างประถมศึกษาปีที่ 7 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 9 คน (11.5%) และเป็นผู้ได้รับการศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 คน (12.8%) ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนี้

มีผู้มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัวฝ่ายชายจำนวน 34 คน (43.6%) เป็นหัวหน้าครอบครัวฝ่ายหญิงจำนวน 34 คน 43.6%) เป็นบุตรจำนวน 7 คน (9.0%) เป็นผู้อาศัยจำนวน 2 คน (2.6%) ที่เหลือเป็นผู้ไม่สามารถจำแนกสถานภาพได้ จำนวน 1 คน (1.3%)

สำหรับในส่วนของสภาพความเป็นอยู่นั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเจริญมีสภาพความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างสะดวกสบาย ไม่เพียงแต่จะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีบริการทางด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ทางสัญจรไปมาค่อนข้างสะดวกเท่านั้น ยังมีความสะดวกในด้านอื่น ๆ เช่น บริการทางการศึกษา เช่น โรงเรียน ศูนย์ข่าวสาร และบริการทางด้านสุขภาพอนามัย เช่น มีศูนย์อนามัยอยู่ด้วย นอกจากนี้แล้วในด้านชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเจริญยังมีความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างดี มีวัตถุภายในบ้านที่อำนวยความสะดวกหรือให้ความสุข เช่น มีเครื่องประดับบ้าน มีวิทยุ โทรทัศน์ พัดลม หม้อหุงข้าวไฟฟ้า ตู้เย็น เตาแก๊ส จักรยานยนต์ ที่จะทำให้ความสะดวกในการสัญจรไปมาด้วย นอกจากนี้บางบ้านยังมีรถไถนา เครื่องสูบน้ำ รวมไปถึงเครื่องนวดข้าวอีกด้วย

ในด้านของความตั้งใจที่จะซื้อหาเครื่องใช้วัสดุที่จะอำนวยความสะดวกในชีวิตต่อไปนั้น กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเจริญส่วนมากหรือผู้ตอบจำนวนมากตอบว่า ต้องการซื้อหาวัสดุเพื่อใช้ประโยชน์เพื่อการบันเทิง เพื่อฟังข่าวสาร เพื่อให้ชีวิตสะดวกขึ้น เช่น เครื่องปั๊มน้ำ เครื่องซักผ้า ตู้เย็นและเครื่องไฟฟ้าประเภทต่าง ๆ หรือต่อเติมบ้าน รวมทั้งการสร้างบ้านที่อยู่อาศัยให้มีความสุขสบายขึ้น ส่วนความตั้งใจที่จะซื้อหาวัสดุเพื่อการประกอบอาชีพ เช่น รถไถนา รถยนต์เพื่อการขนส่งพืชผล หรือไถนาเพื่อการประกอบอาชีพนั้นมีผู้ตอบในจำนวนน้อย สำหรับผู้ที่ตอบว่าไม่ต้องการซื้อหาสิ่งใดมาเพิ่ม เติมอีกเพราะมีเพียงพอแล้วก็มีจำนวนมากพอสมควร มีบางส่วนเป็นจำนวนน้อยตอบว่า ไม่มีความตั้งใจที่จะซื้อหาสิ่งใดเพราะขาดแคลนทุนทรัพย์ ส่วนในเรื่องการได้มาของสิ่งของเหล่านี้ นั้น ให้เหตุผลว่าต้องทำงานเพื่อได้เงินมาซื้อ หรือต้องเก็บรวบรวมเงินเพื่อการนี้โดยเฉพาะ และต้องทำงาน เช่น การค้าขายให้มากขึ้น สำหรับบ้านที่พักอาศัยนั้นผู้ตอบบางรายมีความเห็นว่าคงต้องให้บิดามารดาช่วยเหลือบ้าง ส่วนที่เหลือมีความเห็นว่าคงต้องพยายามจัดทำด้วยตนเอง ในส่วนของการพยายามหาเงินทองมาเพื่อจัดซื้อสิ่งของตามที่มีอยู่นี้ ส่วนมากเห็นว่า คงต้องทำงานหนักเพื่อให้ได้เงินมาหรือไม่เช่นนั้นก็ใช้วิธีกู้ยืมเอามา

ในด้านของการอ่านสิ่งตีพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ นั้น ส่วนใหญ่ตอบว่า อ่านหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะอ่านเป็นประจำ หรืออ่านสัปดาห์ละอย่างน้อยหนึ่งครั้ง นอกจากนั้น จะอ่านหนังสือที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของตน เช่น หนังสือเกี่ยวกับการเกษตร หรือหนังสือธรรม และจะอ่านหนังสืออื่น ๆ เช่น หนังสือนิตยสารดาราศาสตร์หรือนิตยสารรายสัปดาห์อื่น ๆ อย่างไรก็ตามพบว่า มีผู้ที่ตอบว่าไม่ได้อ่านอะไรเลยอยู่เป็นจำนวนไม่น้อย ซึ่งแสดงว่ายังมีผู้ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากความเจริญที่ได้แพร่กระจายเข้าไปในรูปของสื่อประเภทต่าง ๆ เท่าที่ควร

ในส่วนของความ เห็นโดยทั่วไป ซึ่งเป็นความเห็นทางด้านชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน การประเมินชีวิตความเป็นอยู่ ความคาดหวังในชีวิต และการมองบุคคลอื่นและสังคมภายนอกนั้น กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเจริญมีความ เห็นว่า ชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันมีความสุขสบายดี ทางด้านวัตถุนั้น ส่วนหนึ่งเห็นว่าตนเองมีฐานะพอมีพอกิน มีเงินทองใช้จ่าย มีอาชีพ การงานที่มั่นคงแล้ว ทางด้านจิตใจนั้นก็เห็นว่า มีความสุขสบายใจ ไม่มีเรื่องเดือดร้อน และมีชีวิตครอบครัวที่เป็นสุข อีกส่วนหนึ่งมีความ เห็นว่า มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยังไม่สุขสบายเพียงพอ เนื่องจากการทำมาหากินยังทำไม่ได้เต็มที่ ผลผลิตราคาตกต่ำ ทำให้ไม่มีเงินทองพอที่จะใช้จ่าย และมีสิ่งของเครื่องใช้ในบ้านที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทางด้านจิตใจนั้น มีความไม่สบายใจ มีปัญหาครอบครัว เหตุผลอันนี้ก็สืบเนื่องมาจากการมีเงินทองไม่พอใช้จ่ายนั่นเอง อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ตอบว่ามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ไม่สุขสบายมีจำนวนน้อยกว่าผู้ที่ตอบว่ามีชีวิตที่สุขสบาย ในส่วนที่ว่าสิ่งสำคัญที่ช่วยทำให้ชีวิตมีความสุขสบายขึ้นนั้น กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดเห็นว่า รายได้หรือเงินทองซึ่งจะมาจากการประกอบอาชีพ เป็นสิ่งสำคัญที่สุด หากมีรายได้มากขึ้นชีวิตความเป็นอยู่ก็จะดีขึ้น มีบางส่วนแต่เป็นจำนวนน้อย เห็นว่าการมีสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกสบายในบ้าน เป็นสิ่งที่จะช่วยให้ชีวิตมีความสุขสบายขึ้น นอกจากนี้แล้ว กลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความ เห็นว่า จิตใจที่สงบสุข สภาพครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น ตลอดจนความสามัคคีกันในหมู่คณะ เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชีวิตมีความสุข อย่างไรก็ตาม โดยส่วนรวมแล้วชาวบ้านให้ความสำคัญของรายได้ ทรัพย์สิน เงินทองมากที่สุด

ในส่วน of สิ่งที่เป็นความต้องการของกลุ่มตัวอย่างนั้น กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดตอบว่า ต้องการสิ่งของวัตถุ ได้แก่ เงินทอง เครื่องใช้ภายในบ้านและเครื่องมือในการทำมาหากิน รวมทั้งที่ดินเพื่อการทำมาหากิน รวมไปถึงการมีการประกอบอาชีพที่ดีด้วย มีเป็นจำนวนน้อยที่มีความต้องการด้านจิตใจ เช่น ความสบายใจหรือความสุขภายในครอบครัว สำหรับการใช้จ่ายเงินทองนั้นส่วนมากต้องการนำเงินไปลงทุนในการประกอบอาชีพ หรือนำเงินไปซื้อสิ่งของอำนวยความสะดวกสบายแก่ชีวิต มีจำนวนน้อยที่คิดเก็บเงินไว้เพื่อเป็นการออมทรัพย์ มีเป็นจำนวนน้อยมากที่คิดจะนำเงินไปทำบุญ สำหรับสิ่งที่อยากทำหากมีอำนาจพอทำได้นั้น ส่วนมากอยากทำเพื่อส่วนรวม เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา รวมไปถึงการพัฒนาบุคคลในหมู่บ้านให้เป็นคนดีด้วย มีน้อยรายที่อยากทำเพื่อตนเอง ในด้านการเปรียบเทียบชีวิตของตนเองกับผู้อื่นนั้น ส่วนใหญ่ใช้เกณฑ์ทางด้านจิตใจเป็นตัวเปรียบเทียบ โดยที่เห็นว่าตนเองมีจิตใจที่ดีกว่าผู้อื่น เช่น เห็นว่าตนเองมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเหตุผล และมีความขยันขันแข็งกว่าผู้อื่น และมีบางรายแต่เป็นจำนวนน้อยที่มีความน้อยเนื้อต่ำใจในชีวิต มองเห็นว่าตนเองมีความด้อยทางจิตใจกว่าบุคคลอื่น ๆ เช่น มีปัญหาในครอบครัวหรือมีปัญหาส่วนตัว เช่น ดิศสุรา มีความรู้ต่ำ เป็นต้น กลุ่มตัวอย่างอีกส่วนหนึ่งใช้เกณฑ์ทางด้านวัตถุ เช่น รายได้ ฐานะความเป็นอยู่เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบกับผู้อื่น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบแล้วที่เห็นว่าตนเองมีชีวิตความเป็นอยู่สูงกว่าบุคคลอื่นก็มี และที่เห็นว่าชีวิตของตนต่ำกว่าคนอื่นก็มี อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เกณฑ์นี้เป็นเกณฑ์ตัดสินมีจำนวนน้อย มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยมากที่ตอบว่าตนเองมีความเท่าเทียมไม่สูงต่ำกว่าผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจหรือทางด้านจิตใจ อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบเช่นนี้เน้นเกณฑ์ทางด้านจิตใจมากกว่าทางด้านวัตถุ

ในด้านการประเมินเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ เช่น การประเมินความสุขหรือทุกข์ของบุคคลนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเห็นว่าบุคคลที่มีสภาพทางจิตใจดี เช่น การมีจิตใจสงบ การไม่มีทุกข์ทางจิตใจ และการมีชีวิตครอบครัวที่มีความสุขเป็นบุคคลที่มีความสุข รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มองเห็นสภาพทางวัตถุ ได้แก่ ฐานะเงินทองหรือรายได้เป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความสุขในชีวิต และมีเป็นจำนวนน้อยที่ใช้เกณฑ์ปานกลาง ได้แก่ การมีฐานะพอสมควรกับการมีความสุขทางจิตใจพอสมควรเป็นเกณฑ์ที่บอกถึงความสุขในชีวิต ในด้านการประเมินบุคคลว่าเป็นคนดีหรือชั่วนั้น

กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเจริญเห็นว่า คนดีคือผู้ที่มีความประพฤติดี คือ ตั้งอยู่ในศีลในธรรม ไม่ตกเป็นทาสของอบายมุข เชื้อฟุ้งผู้ใหญ่ ขยันทำมาหากิน เป็นผู้ทำมาหากินโดยสุจริต มีความกตัญญูรู้คุณ รู้จักพึ่งตนเอง และรับผิดชอบต่อครอบครัว รองลงไปคือ ผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีความยุติธรรม มีความเมตตา กรุณา เสียสละ และประกอบบุญกุศล รองลงไปคือ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ไม่โกหกมดเท็จ พูดจริง ทำจริง มีความจริงใจต่อผู้อื่น และสุดท้ายคือ ผู้ที่ช่วยเหลือสังคมโดยรวม ช่วยเหลือคนที่ตกทุกข์ได้ยาก หรือช่วยเหลือคนอื่น

ในด้านความเห็นเกี่ยวกับคนไม่ดีนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความเห็นว่า คนไม่ดีหรือคนชั่วนั้นคือ คนที่มีความประพฤติไม่ดี เป็นต้นว่า ไม่เป็นผู้ที่ตั้งอยู่ในศีลในธรรม ตกเป็นทาสของอบายมุข เช่น สุรา การพนัน และผู้ที่ทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นหรือเกะกะระรานผู้อื่น เห็นแก่ตัว เอาเปรียบผู้อื่น หรือเป็นผู้ที่โกหกหลอกลวงผู้อื่น ไม่มีความจริงใจ ไม่ซื่อสัตย์ และสุดท้ายคือ ผู้ที่ไม่ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม

ในด้านของความเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่จะทำให้บุคคลเป็นคนดีหรือไม่ดีนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าตัวของบุคคลเองเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องมากที่สุด หากเป็นผู้มีความดีอยู่ในตัว เช่น มีนิสัยดีก็จะเป็นคนดี ปัจจัยอื่นที่อาจเกี่ยวข้องได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูสั่งสอนที่ได้รับมาและสิ่งแวดล้อมในครอบครัว รวมไปถึงการคบค้าสมาคมกับผู้อื่น เช่น คบกับคนดีหรือคนชั่ว กับปัจจัยภายนอก เช่น ฐานะรายได้ อีกด้วย ซึ่งหากบุคคลได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัวมาไม่เพียงพอ หรือหากบิดามารดาไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดีก็อาจทำให้บุคคลเป็นคนชั่วได้ หรือหากบุคคลคบค้าสมาคมกับคนชั่วก็จะกลายเป็นคนชั่วไปด้วย ส่วนฐานะรายได้นั้นก็ส่งผลต่อความประพฤติของบุคคลเป็นอย่างมากคือ บุคคลที่มีความอึดอัดขาดแคลนหรือยากจนก็อาจต้องกระทำความชั่ว เช่น ลักขโมยได้

สำหรับในส่วนของความคาดหวังและความเห็นเกี่ยวกับเด็กไทยหรือลูกหลานของคนนั้น มีความต้องการให้เด็กไทยหรือลูกหลานของตนเป็นคนดี ได้แก่ การเอาภาระเอางาน ขยัน อดทน มีความกตัญญูรู้คุณ รู้จักเชื้อฟุ้งผู้ใหญ่ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ไม่คดโกง มีระเบียบวินัย มีความสุภาพอ่อนน้อม มีศีลธรรม นอกจากนี้ยังต้องการให้เด็กไทยหรือลูกหลานของตนได้มีการศึกษาสูงด้วย ทั้งนี้เพื่อจะได้มีงานทำและมีเงินใช้จ่ายอย่างสุขสบาย มีผู้ตอบน้อยรายมากมีความคาดหวังจะได้เห็นลูกหลานของตนเป็นเจ้าเป็นนายคน ซึ่งแสดงว่าค่านิยมด้านนี้ได้

ลดถอยลงไป และกลับมาเพิ่มทางด้านค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพสุจริตที่บุคคลได้รับมาจากผลของการศึกษาเล่าเรียน กล่าวคือ หากบุคคลได้มีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างดีก็จะมีโอกาสได้ทำงานที่มั่นคง มีรายได้ ชีวิตก็มีความสุข

ในด้านของการประเมินเกี่ยวกับสภาพของสังคมไทยในปัจจุบันนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าดีขึ้น ที่ว่าดีขึ้นนั้นที่เห็นชัดได้แก่ สภาพทางด้านวัตถุ เช่น ถนนหนทาง และยังมีการพัฒนา ด้านอื่น ๆ ทำให้มีความสะดวกสบายขึ้น เช่น ระบบการติดต่อสื่อสารกับโลกภายนอก นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาระบบการชลประทาน ทำให้การทำมาหากินสะดวกขึ้น และยังมีความเห็นว่า สภาพสังคมในปัจจุบันดีขึ้น เนื่องจากรัฐบาลเอาใจใส่ดูแลดีขึ้น ทำให้สามารถทำมาหากินได้สะดวกขึ้น อีกประการหนึ่งมีความเห็นว่า สังคมไทยดีขึ้น เนื่องจากคนมีการศึกษาดีขึ้น ทำให้สามารถใช้ความรู้ ความสามารถพัฒนาเครื่องจักรกลต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องทุ่นแรงในการทำมาหากิน โดยสรุปรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเจริญมีความเห็นว่า สังคมไทยมีความเจริญหรือพัฒนาขึ้นในด้านวัตถุ แต่ก็มี ความเห็นต่อเนื่องไปอีกว่า บุคคลมีความเสื่อมลงทางด้านจิตใจ เช่น มีนิสัยเห็นแก่ตัวมากขึ้น ขาดความซื่อสัตย์ ขาดความสามัคคีกัน ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นิยมความฟุ้งเฟ้อมากขึ้น และยังทอดทิ้งศาสนากับจารีตประเพณีอีกด้วย ทำให้คนมีใจคอโท่ร้าย ขำก้นง่ายมากขึ้น ความเห็นต่อเนื่องอีกประการหนึ่งก็คือ เห็นว่ากาพัฒนาทางวัตถุทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยม ขีฟและความเบ้นอยู่ กล่าวคือ ทำให้ของแพงขึ้น คนมีความเบ้นอยู่ลำบากขึ้น ซึ่งก็หมายถึงทำให้คนอยู่ได้อย่างไม่สบายหรือสบายน้อยกว่าแต่ก่อน

ในส่วนของความเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่า ควรแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจให้ดีขึ้น เช่น แก้ปัญหาด้านพืชผล เรื่องตลาดพืชผล เรื่อง คนกลาง และสนับสนุนให้มีการก่อตั้งสหกรณ์หมู่บ้าน เป็นต้น ให้มีการแก้ไขเรื่องค่าครองชีพ รวมไปถึงการสนับสนุนให้คนประหยัดไม่ฟุ้งเฟ้อด้วย โดยสรุปรวมแล้วอยากให้มีการแก้ไขปัญหา ทางด้านเศรษฐกิจและภาวะของแพง ด้วยการสนับสนุนให้บุคคลมีรายได้ดีจากการทำมาหากิน โดยการปรับสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในทางด้านเศรษฐกิจในปัจจุบัน และการส่งเสริมให้บุคคลช่วย ตนเองด้วยการประหยัด อดออม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ในด้านปัญหาทางด้านอื่น ได้แก่ ปัญหาทางด้าน จิตใจของบุคคล เห็นว่า ต้องแก้ไขด้วยการลงโทษผู้กระทำความผิด และการปลูกฝังคุณธรรมแก่บุคคล

โดยเฉพาะคนในวัยเด็ก นอกจากนี้ยังต้องฝึกอาชีพให้แก่บุคคลเพื่อไม่ให้เป็นผู้ว่างงาน เพื่อเขาจะได้เป็นผู้มีสัมมาชีพด้วย ประการสุดท้ายเห็นว่า ควรส่งเสริมทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม โดยให้ผู้ใหญ่เป็นตัวแทนของผู้มีวัฒนธรรมอันดี และการส่งเสริมด้วยสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ และยังต้องการทำการอบรมจิตใจชาวบ้านด้วย เพื่อให้ละทิ้งอบายมุขต่าง ๆ เช่น การพนันและการลักขโมย และมีผู้ตอบบางส่วนเสนอว่า ควรจัดให้ชาวบ้านได้รวมกลุ่มกันเพื่อปรึกษาหารือหาทางแก้ไขปัญหาการเสื่อมลงของจิตใจของบุคคล ซึ่งนำไปสู่การกระทำต่าง ๆ เช่น การกระทำความผิดกฎหมายที่จะก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น อย่างไรก็ตาม มีผู้ตอบบางรายแต่ก็เป็นส่วนน้อยมาก แสดงความเห็นว่าจะทำการแก้ไขปัญหาด้านความเสื่อมทางจิตใจนี้ไม่ได้แล้ว เพราะดูจะเป็นการสายจนเกินไปเสียแล้ว

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านไม้เจริญ คือ หมู่บ้าน 8 และ 10 นั้น พบรายละเอียดดังนี้คือ กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านไม้เจริญมีทั้งหมด 83 คน แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 47 คน (56.6%) เพศหญิงจำนวน 36 คน (43.4%) เป็นผู้มีระดับอายุระหว่าง 16 - 30 ปี จำนวน 24 คน (28.9%) เป็นผู้มีระดับอายุระหว่าง 31 - 45 ปี จำนวน 29 คน (34.9%) และเป็นผู้มีระดับอายุสูงกว่า 46 ปี จำนวน 30 คน (36.1%) สำหรับรายได้นั้น เป็นผู้มีรายได้สูงจำนวน 8 คน (9.6%) เป็นผู้มีรายได้ปานกลางจำนวน 69 คน (83.1%) เป็นผู้มีรายได้ต่ำจำนวน 6 คน (7.2%) ทางด้านอาชีพนั้นเป็นผู้มีอาชีพเกษตรกรจำนวน 73 คน (88.0%) เป็นผู้มีอาชีพค้าขายจำนวน 3 คน (3.6%) เป็นผู้มีอาชีพรับจ้าง 1 คน (4.8%) เป็นผู้มีอาชีพอื่นซึ่งนอกเหนือจากที่ระบุนี้จำนวน 1 ราย (1.2%) และมีผู้ที่ไม่สามารถจำแนกอาชีพได้จำนวน 2 ราย (2.4%) ทางด้านระดับการศึกษานั้น เป็นผู้ไม่เคยได้รับการศึกษาจำนวน 9 คน (10.8%) เป็นผู้ได้รับการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 61 คน (73.5%) เป็นผู้ได้รับการศึกษาระหว่างประถมศึกษาปีที่ 7 กับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 7 คน (8.4%) และเป็นผู้ได้รับการศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 คน (7.2%) ทางด้านสถานภาพในครอบครัวนั้น ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีผู้มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัวฝ่ายชายจำนวน 36 คน (43.4%) เป็นหัวหน้าครอบครัวฝ่ายหญิงจำนวน 27 คน (32.5%) เป็นบุตรจำนวน 16 คน (19.3%) เป็นผู้อาศัยจำนวน 1 คน (1.2%) และเป็นผู้ไม่สามารถจำแนกสถานภาพได้จำนวน 3 ราย (3.6%)

ในด้านสภาพความเป็นอยู่นั้น โดยสภาพแวดล้อมแล้วหมู่บ้านไม่เจริญคือ หมู่บ้าน 8 และ 10 ซึ่งตั้งอยู่ในเขตภายในของตำบลลำเหย โดยเฉพาะหมู่ 10 ซึ่งตั้งอยู่ในเขตในสุดของตำบล มีความยากลำบากในการติดต่อกับหมู่บ้านภายนอก เพราะขาดเส้นทางสัญจรไปมาที่อยู่ในระดับมาตรฐาน คือ เส้นทางที่รถใช้วิ่งได้ เส้นทางที่หมู่บ้านมีอยู่นี้เป็นทางเท้าที่ชาวบ้านอาศัยเดินไปมาติดต่อกับหมู่บ้านอื่น ด้วยเหตุที่มีความยากลำบากในการติดต่อกับเขตภายนอกเช่นนี้ หมู่บ้านไม่เจริญจึงมีลักษณะเป็นธรรมชาติอยู่มาก และคงสภาพทางด้านลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ระบบวัฒนธรรม และระบบเศรษฐกิจ แบบดั้งเดิมอยู่ค่อนข้างมาก ดังจะเห็นได้จากอาชีพของประชากรซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นเกษตรกร มีประชากรที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ จำนวนน้อยมาก ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรในหมู่บ้านอื่นในตำบลเดียวกันแล้ว จะพบความแตกต่างอย่างมาก ในด้านของลักษณะการตั้งถิ่นฐานนั้น ก็ยังคงลักษณะของการตั้งถิ่นฐานแบบรวมกลุ่ม (clustered) มีที่ดินทำกินอยู่รอบนอกห่างออกไป ลักษณะของการตั้งถิ่นฐาน เช่นนี้พบมากในหมู่บ้านชนบทที่อยู่ห่างไกลความเจริญของไทย โดยเฉพาะทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้แล้วพบว่า ครอบครัวในหมู่บ้านไม่เจริญจะมีลักษณะเป็นครอบครัวกึ่ง (Stem Family) ที่นับญาติทางฝ่ายมารดาหรือฝ่ายหญิงเป็นหลัก ดังจะเห็นได้จากการที่ฝ่ายชายเข้าไปอยู่กับฝ่ายหญิงหลังจากการสมรสแล้ว ทางด้านการรักษาสภาพวัฒนธรรมเดิมนั้น ประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญนี้มีการรักษาสภาพวัฒนธรรมเดิมอยู่อย่างค่อนข้างแน่นแฟ้น เนื่องจากมีการติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอกในระดับต่ำ และมีความรู้สึกเป็นกลุ่มพวกเดียวกันในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญนี้ส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน มีการสืบทอดภาษาและวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ตลอดมาเป็นเวลาอันยาวนาน การปะปนกับกลุ่มพวกอื่น เช่น การสมรสนั้นมีน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นการสมรสในกลุ่มพวกเดียวกัน และการที่เป็นเช่นนี้ได้ก็เนื่องจากการอพยพเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านไม่เจริญจำนวนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้านรอบนอกของตำบลลำเหย สำหรับสภาพของหมู่บ้านในด้านอื่น ๆ นั้นพบว่าหมู่บ้านไม่เจริญมีสภาพความเจริญทางกายภาพในระดับต่ำ เช่น มีระบบการสาธารณสุขโรค เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา และระบบการสื่อสารติดต่ออยู่ในระดับต่ำมาก เรียกได้ว่าแทบไม่มีเลย ที่มีอยู่นั้นก็คือ ไฟฟ้า สำหรับสิ่งที่จะทำหน้าที่เป็นศูนย์ชุมชน ได้แก่ โรงเรียนและวัดนั้น ในหมู่บ้านไม่เจริญมีโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กซึ่งก็ไม่ได้ใช้ เป็นศูนย์ชุมชน

เนื่องจากไม่มีกิจกรรมด้านการพัฒนาเหมือนหมู่บ้านเจริญ แต่มีวัดซึ่งนับเป็นศูนย์ชุมชนได้ เนื่องจากใช้เป็นที่ชุมนุมของชาวบ้านในด้านกิจกรรมทางศาสนา เนื่องจากหมู่บ้านไม่เจริญไม่มีกิจกรรมด้านการพัฒนา เช่น การจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน ฯลฯ ด้วยเหตุมาจากการตั้งถิ่นฐานที่อยู่ห่างไกลจากศูนย์รวมเจริญของตำบล จึงไม่ได้รับการแพร่กระจายของความเจริญอย่างเต็มที่และไม่ได้รับการกระตุ้นให้มีการตื่นตัวทางด้านการพัฒนา เช่น หมู่บ้านเจริญ และโดยสรุป หมู่บ้านไม่เจริญยังคงรักษาสภาพความเป็นหมู่บ้านชนบทไทยไว้ในระดับสูง

ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปนั้น นอกเหนือจากที่พบว่าสภาพความเจริญทางกายภาพของหมู่บ้านในระดับต่ำกว่าหมู่บ้านเจริญดังกล่าวแล้ว พบว่าสภาพความเป็นอยู่ภายในครอบครัวต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเจริญ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านไม่เจริญมีระดับรายได้ต่อเดือนโดยเฉลี่ยต่ำกว่าเนื่องจากส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเพียงอย่างเดียวคือ การทำนา ส่วนการประกอบอาชีพอื่นนั้นก็มีอยู่บ้าง เช่น การรับจ้างทั่วไป และการเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู ไก่ มีบางคนที่ทำไร่ เช่น ไร่ข้าวโพด ไร่อ้อย ก็เป็นการทำเพื่อพอกินพอใช้เท่านั้น โดยอาศัยแรงงานบุคคลในครอบครัว และใช้ที่ดินว่างเปล่าที่มีอยู่ค่อนข้างมาก ส่วนบุคคลที่มีรายได้สูงที่มีจำนวนน้อยนั้น เป็นบุคคลที่มีฐานะทางสังคมสูง เช่น เป็นผู้ใหญ่บ้าน ครู ซึ่งประกอบอาชีพอื่นด้วยและทำการถาวร เช่น มีไร่อ้อยที่ใช้การจ้างแรงงาน หรือมีการค้าทางปศุสัตว์ หรือมีรถบรรทุกรับจ้าง เป็นต้น ในด้านเครื่องใช้ที่ทันสมัยที่มีอยู่ในบ้านนั้น ส่วนใหญ่มีเครื่องอำนวยความสะดวกหรือความสบายในชีวิต เช่น วิทยุ โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น จักรยานยนต์ อยู่แล้ว บางบ้านที่มีฐานะดีก็มี รถโกนา รถบรรทุก เครื่องสูบน้ำ เครื่องนวดข้าว เครื่องปั๊มน้ำ เป็นต้น โดยสรุปรวมแล้ว บางบ้านในหมู่บ้านไม่เจริญมีของใช้ภายในบ้านที่ทันสมัยแต่จัดว่าเป็นของจำเป็นในชีวิต เช่น วิทยุ โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น อยู่แล้ว โดยที่คิดว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้อง มี เหตุผลที่ทำให้ต้องมีการใช้สิ่งเหล่านี้บางส่วนหนึ่งเกิดจากความคิดที่ว่าเป็นสิ่งจำเป็นดังกล่าวแล้ว อีกส่วนหนึ่งเกิดจากความต้องการให้ทัดเทียมเพื่อนบ้านให้อยู่ในสมัยนิยมและให้ทันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นข้างนอกหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังต้องการความบันเทิงจากรายการและข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ด้วย อย่างไรก็ตามพบว่า กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านไม่เจริญ มีความต้องการเครื่องทุนแรงทางการเกษตรกรรม เช่น รถโกนา เครื่องสูบน้ำ เครื่องนวดข้าว เป็นอย่างมาก ทั้งนี้

เพื่อช่วยในการประกอบอาชีพของคน โดยที่มุ่งหวังจะเพิ่มผลิตผลให้มากที่สุด ความต้องการเครื่อง
ทุนแรงเหล่านี้มีมากจนกลายเป็นความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่างที่มีฐานะรายได้ต่ำกว่าจะต้องหามา
ใช้ให้ได้ในวันหนึ่ง นอกเหนือจากนี้ กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านไม่เจริญยังมีความต้องการอย่างสูง
เกี่ยวกับจักรยานยนต์และรถบรรทุก โดยให้เหตุผลว่าต้องการรถบรรทุกหรือรถยนต์เพื่อจะได้บรรทุก
ของไปขายหรือเพื่อทำการค้าขาย สำหรับจักรยานยนต์นั้นต้องการมีไว้เพื่อการสัญจรไปมา ลักษณะ
ของความต้องการเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะแก้ไขปัญหามีอยู่ ได้แก่ การอยู่ห่างไกล
จากเส้นทางคมนาคมและศูนย์กลางของความเจริญ ทำให้ไม่สามารถติดต่อขอรับความเจริญเข้ามา
ในหมู่บ้านได้ จึงเป็นฝ่ายที่จะออกไปหาความเจริญเสียเอง

ในด้านของความต้องการเครื่องใช้หรือเครื่องทุนแรงต่าง ๆ ที่จำเป็นนั้น กลุ่มตัวอย่าง
ในหมู่บ้านไม่เจริญมีความเห็นในแนวเดียวกันคือ ต้องการเครื่องทุนแรงทางการเกษตรกรรม
ที่ต้องการมากที่สุดได้แก่ รถไถนาหรือรถไถ เครื่องนวดข้าว เครื่องสูบน้ำ เครื่องปั่นไฟ
เครื่องสีข้าว เครื่องหั่นและเครื่องตัด เหตุผลก็คือ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อยกฐานะของ
ตนเอง และเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างคนอื่นมาทำงานให้ เพราะจะได้ทำเองได้
นอกจากนี้เครื่องทุนแรงเหล่านี้ยังสามารถให้คนอื่นเข้าไปใช้ได้อีก จึงเป็นการเพิ่มรายได้หาก
ตนเองมีไว้ในครอบครอง รองลงไปต้องการรถยนต์หรือรถบรรทุกเพื่อบรรทุกผลิตผล เช่น อ้อย
ไปขายและการทำการค้าขายอื่น ๆ ด้วย นอกเหนือจากนี้มีความต้องการ โทรทัศน์ ตู้เย็น
เตาแก๊ส และเครื่องอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น จักรเย็บผ้า มาไว้ใช้เพื่อให้ชีวิตมีความ
สะดวกสบายขึ้น เหตุผลของความต้องการสิ่งของเหล่านี้ก็เพื่อความบันเทิง ความมีหน้ามีตา และ
ความสะดวกสบายนั่นเอง มีจำนวนน้อยรายในกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านไม่เจริญที่ตอบว่าต้องการ
ที่ดินหรือต้องการบ้าน ที่ตอบว่าต้องการนี้ให้เหตุผลว่า อยากได้ทีนาเพื่อเก็บไว้ให้ลูก ๆ หรือ
อยากซื้อที่ดินเพื่อทำไร่เพื่อยกฐานะของตนเองหรือต้องการขยายบ้านเนื่องจากมีบุตรหลายคน และ
มีน้อยรายมากที่ตอบว่าอยากเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู ไก่ วัว ทั้งนี้เพื่อจะได้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น
ในส่วนของวิธีการที่จะได้สิ่งของเหล่านี้มานั้น ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ต้องการเงินมาซื้อด้วย
เงินสดหรือเงินผ่อนก็ตาม เงินที่ได้มานี้คงต้องได้มาจากการทำงาน เช่น รับจ้าง หรือการขาย
ผลิตผลที่มีอยู่

ในส่วนของการอ่านสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์หรือนิตยสารนั้น มีผู้ตอบเป็นจำนวนมากบอกว่า ไม่ได้อ่าน และมีเป็นจำนวนมากที่ตอบว่า หนังสือพิมพ์นั้นอ่านบ้าง เป็นบางครั้งหรือบางโอกาส แต่ก็น้อย สำหรับผู้ที่ตอบว่าอ่านหนังสือพิมพ์นั้น มีจำนวนน้อยและการอ่านก็อ่านเดือนละ 2 - 3 ครั้ง อาทิตย์ละ 2 - 3 ครั้ง หรืออ่านทุกวัน สำหรับผู้ที่ตอบว่า อ่านบ่อยหรือทุกวันนี้ มีเป็นจำนวนน้อยมากและมักเป็นผู้มีฐานะทางสังคมสูง เช่น เป็นผู้มีความรู้หรือเป็นผู้มีระดับการศึกษาค่อนข้างสูง เช่น เป็นผู้จบสูงกว่าระดับปริญญาตรี 4 หรือเป็นผู้ที่จบปริญญาตรีแล้ว ส่วนหนังสืออื่นนอกเหนือจากหนังสือพิมพ์มีการอ่านน้อยมาก ถ้าอ่านก็เป็นหนังสือทางพุทธศาสนาหรือนิตยสารการภาพยนตร์ โดยสรุปแล้วกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านไม่เจริญมีการอ่านสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ อยู่ในระดับต่ำ

ในด้านการประเมินชีวิตความเป็นอยู่ การประเมินบุคคลโดยทั่วไป ความเห็นเกี่ยวกับความดี ความชั่ว และการประเมินสังคมไทยนั้น กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านไม่เจริญส่วนมากมองเห็นว่าชีวิตความเป็นอยู่ของตนไม่ดี หรือตนเองมีความเป็นอยู่ไม่สุขสบาย เพราะต้องทำงานหนัก แต่ไม่มีเงินทองเพียงพอที่จะใช้จ่าย ตนเองมีฐานะยากจนไม่พอกินพอใช้ มีรายได้น้อย มีเจ้าของเครื่องใช้ที่ต้องการอยู่น้อยชิ้น หรือยังต้องพึ่งพาผู้อื่นช่วยตนเองยังไม่ได้ นอกจากนี้ยังเห็นว่าทำงานไม่คุ้มกับทุนที่ลงไป เพราะผลิตผลมีราคาต่ำทำให้มีหนี้สิน และมีอาชีพเพียงอย่างเดียวคือทำนา ถ้าทำไม่ได้ผลก็ต้องอดอยาก ซึ่งพบบ่อยๆ เนื่องจากการทำนาไม่ค่อยได้ผล มีที่ตอบว่ามีความเป็นอยู่ปานกลางอยู่บ้าง โดยให้เหตุผลว่า พอกินบ้างไม่พอกินบ้าง หรือพอมีกินมีใช้ หรือพออยู่ได้ แต่ถ้าจะให้ดียากจะมีความเป็นอยู่ดีกว่าที่เป็นอยู่นี้ สำหรับผู้ที่ตอบว่ามีความเป็นอยู่ดีนั้น มีอยู่เป็นจำนวนน้อย โดยให้เหตุผลว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของตนมีความสุขดี เพราะมีงานทำตลอดปีหรือไม่เดือดร้อนเรื่องการเงิน หรือมีรายได้พอเลี้ยงตัวและมีที่อยู่กิน นอกจากนี้ยังมองเห็นว่าการมีครอบครัวที่สงบสุข ไม่ยุ่งยากเดือดร้อนนั้นเป็นความสุขสบาย เช่น ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้งกันหรือไม่มีหนี้สิน และบางรายมีความเห็นว่า การไม่มีภาระในครอบครัว เช่น มีบุตรที่โตหาเลี้ยงชีพได้แล้ว หรือมีบุตรคอยดูแลส่งเสียให้ นับว่าเป็นความสุข บางรายมีความเห็นด้านสุขภาพว่ามีความสุขเนื่องจากมีสุขภาพดีไม่เจ็บป่วย โดยสรุปแล้วในด้านชีวิตความเป็นอยู่นี้กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านไม่เจริญส่วนใหญ่ประเมินว่า ตนเองยังไม่สุขสบาย

ในด้านของปัจจัยที่จะทำให้ชีวิตมีความสุขสบายนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่าเงินทองหรือรายได้ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ซึ่งจะหามาได้จาก การทำงาน อาจเป็นการทำนาหรือการทำงานอื่น เช่น เลี้ยงสัตว์ การรับจ้างหรือการขายพืชผล หรือการทำการเพาะปลูกได้ผลดี หรือมีการช่วยยก ระดับราคาพืชผลให้สูงขึ้น มีบางรายที่ตอบว่า ได้แก่ความสุขทางใจ เช่น มีชีวิตครอบครัวที่เป็น สุข หรือมีความอบอุ่นจากบุตรหลาน หรือการมีเงินช่วยเหลือผู้อื่นได้ หรือมีสุขภาพดีไม่เจ็บป่วย นอกจากนี้ยังได้แก่การมีชีวิตที่สงบไม่คั่งร่น การมีเงินทอง หรือการปลอดจากหนี้สิน หรือการ มีปัจจัยสี่ให้ครบ มีบางรายตอบว่า ได้แก่การมีเจ้าของเครื่องใช้ที่ทันสมัยสามารถอำนวยความสะดวกได้ สำหรับสิ่งที่ต้องการมากที่สุดนั้น ในกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในหลายประการ ไม่ใช่ต้องการเงินทองหรือทรัพย์สินแต่เพียงอย่างเดียว มีผู้ตอบอยู่บ้างว่า ต้องการรั้วราย ต้องการ เงินแต่ก็มีเหตุผลว่า ต้องการเงินเพื่อไปใช้หนี้สินและส่งลูกเรียนหนังสือ หรือเพื่อนำไปซื้อที่ดินไว้ ทำมาหากิน หรือนำไปลงทุนค้าขาย และเพื่อนำไปซื้อเครื่องทุนแรงในการทำมาหากิน มีผู้น้อย รายมากที่ตอบว่า ต้องการเงินเพื่อนำไปซื้อสิ่งของฟุ่มเฟือย มีจำนวนไม่น้อยที่ตอบว่า ต้องการ ความสุขทางใจ เช่น มีงานทำหรือได้ประกอบอาชีพที่สุจริต ได้อยู่อย่างสงบกับครอบครัว มีลูก หลานดี ได้ทำความดี มีจิตใจสงบ เพราะฉะนั้น จึงพอสรุปในส่วนนี้ได้ว่า กลุ่มตัวอย่างใน หมู่บ้านไม่เจริญ มองเห็นความสำคัญของปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น ความสุขสงบของชีวิต ความ สนิทสนมกลมเกลียวกันในครอบครัว ความรักความอบอุ่น และความสุขใจที่ได้ประพฤติดนเป็น คนดี ได้ประกอบสัมมาชีพ ว่ามีความสำคัญมาก สำหรับเงินทองนั้นต้องการได้มาเพื่อนำไปใช้ ประโยชน์ในการทำชีวิตในครอบครัวมีความ เป็นนิกแผ่นดินหรือนำไปทำให้การประกอบอาชีพของคน ดีขึ้น มิใช่้นำไปซื้อของฟุ่มเฟือยไร้ประโยชน์

สำหรับการใช้จ่ายเงินทองหากว่าตนเองมีเงินทองนั้น คำตอบที่ได้มาในส่วนนี้ช่วยยืนยัน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านไม่เจริญเกี่ยวกับความต้องการของชีวิตดังกล่าวแล้วข้างต้น ว่าชาวบ้านมองเห็นความสำคัญของปัจจัยอื่น ๆ ที่มีใช้ปัจจัยด้านเงินทองเป็นอย่างมาก มิใช่ยกความ สำคัญของเงินทองว่าเป็นสิ่งสำคัญแต่เพียงประการเดียว ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า หากตนเองมีเงินทองจะเก็บออมไว้เพื่อการซื้อที่ดิน การลงทุนอื่น เช่น การค้าขายและเพื่อการ ทำบุญ นอกจากนี้จะซื้อเครื่องทุนแรงในการทำมาหากิน เช่น อุปกรณ์ทางการกลสิกรรม และ

ของใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็น และเพื่อการศึกษาของบุตรหลาน มีจำนวนมากรายที่ตอบว่าจะเอาเงิน ผากไว้ที่ธนาคารเพราะมีความปลอดภัย โดยสรุปรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านไม่เจริญต้องการ มีเงินทองเพื่อนำมาใช้จ่ายเพื่อสร้างหลักฐานให้แก่ตนเองและครอบครัว ที่ต้องการมากที่สุด คือ การที่มีที่ดิน มีบ้าน มีเงินทองพอที่จะทำการลงทุนค้าขายหรือทำการเพาะปลูกพืชไร่ได้ และ ยังได้คำนึงถึงการเก็บออมเงินทองที่มีอยู่เพื่อการใช้ประโยชน์ยามจำเป็นด้วย นอกจากนี้แล้วยัง คำนึงถึงการทำบุญและการบริจาคเงินแก่วัดด้วยหากมีเงินทองพอทำได้

ในส่วนของความต้องการที่ชาวบ้านมีอยู่ที่มีใช้ เป็น เรื่อง เกี่ยวกับ เงินทองหรือ เรื่อง เกี่ยวกับ คนเองนั้น ส่วนใหญ่แล้วมีความต้องการแก้ไขปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของหมู่บ้านของคน เช่น ต้องการให้สร้างถนนในหมู่บ้าน ให้มีระบบไฟฟ้า น้ำประปาที่ดี ให้มีระบบการติดต่อกับภายนอก ที่ดี และให้มีการปรับปรุงเรื่องการทำมาหากินของคนในหมู่บ้าน เช่น การสร้างงานให้ทำ และ ปรับปรุงระบบการส่งน้ำเข้ามา รวมไปถึงการปรับปรุงราคาผลผลิตให้สูงขึ้นด้วย มีบางส่วนที่ตอบ ว่าอยากให้มีการพัฒนาทางด้านจิตใจของบุคคล ให้ทางการช่วยเหลือลูกบ้านพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดี ให้เป็นคนมีความโอบอ้อมอารี และมีความสามัคคีกัน และให้มีการสร้างวัด เพราะฉะนั้นโดยสรุป รวมแล้ว ประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญต้องการให้มีการพัฒนาทางด้านระบบสาธารณูปโภคที่ยังล้าหลัง อยู่ เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา และระบบการติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอก และการปรับปรุง ทางด้านการทำมาหากินให้ดีขึ้น ส่วนในด้านการประเมินชีวิตของตนเอง โดยเมื่อเปรียบเทียบกับ ผู้อื่นแล้ว มีความเห็นต่างกันไป ส่วนใหญ่ของกลุ่มให้ความเห็นว่า ชีวิตของคนดีกว่าผู้อื่น เนื่องจาก มีฐานะความเป็นอยู่ดีกว่า มีงานทำเป็นประจำ หรือมีความเป็นอยู่ในครอบครัวสุขสบายกว่า หรือ คนสามารถสร้างฐานะความเป็นอยู่ได้เป็นปึกแผ่นกว่า หรือมีที่นาทำกินจำนวนมากกว่าคนอื่น มี บางส่วนของผู้ตอบให้ความเห็นว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของคนดีกว่าผู้อื่น เนื่องจากตนเองมีความภูมิใจ ในชีวิตของตน เช่น เป็นคนดีไม่เที่ยวเตร่ มีความขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เอาเปรียบ คนอื่น มีความซื่อสัตย์ มีความเคารพผู้อื่นอาวุโสกว่า หรือมีความสามารถส่วนตัว เช่น มีประสบการณ์ ด้านต่าง ๆ สูงกว่าผู้อื่น สำหรับผู้ที่ตอบว่ามีชีวิตความเป็นอยู่ไม่ดีขึ้น มีจำนวนมากพอควรโดยให้ เหตุผลว่า ไม่มีที่ทางทำมาหากิน หรือมีฐานะการเงินต่ำกว่าบุคคลอื่น หรือเป็นคนยากจนกว่าผู้อื่น

สำหรับผู้ที่ตอบว่าชีวิตของคนอยู่ในระดับปานกลาง ไม่ดีหรือเลวกว่าผู้อื่นนั้น มีเป็นจำนวนน้อย โดยให้เหตุผลว่าตนมีฐานะความเป็นอยู่พอ ๆ กันกับเพื่อนบ้าน ไม่ดีหรือไม่เลวกว่า เพราะฉะนั้น โดยสรุปแล้วประชากรของหมู่บ้านไม่เจริญ เปรียบเทียบชีวิตของตนกับผู้อื่นโดยใช้ปัจจัยทางฐานะความเป็นอยู่ และปัจจัยด้านอื่น เช่น ความสุขในชีวิตของคนและครอบครัว ความสำเร็จและความสามารถส่วนตัวที่มีอยู่เป็นเกณฑ์ และเห็นว่าชีวิตของตนเองดีกว่าผู้อื่น ในที่นี้จึงพบว่าผู้ตอบว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของตนคืออยู่ในจำนวนค่อนข้างสูง เพราะผู้ตอบมิได้ยึดเอาเกณฑ์ของความสุขทางกายเป็นเกณฑ์การตอบแต่เพียงอย่างเดียว แต่ได้ยึดเอาเกณฑ์การตอบทางด้านความสุขทางใจด้วย ส่วนทางด้านการประเมินความสุขความทุกข์ของชีวิตของบุคคลนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นแตกต่างกันออกไป มีทั้งที่ใช้การประเมินจากปัจจัยด้านทรัพย์สินเงินทอง กล่าวคือ ถ้ามีเงินใช้จ่ายได้มากชีวิตก็มีความสุขมาก ถ้าไม่มีเงินชีวิตก็มีทุกข์ และมีทั้งที่ใช้การประเมินจากปัจจัยด้านอื่นที่ไม่ใช่ทรัพย์สินเงินทอง เช่น หากบุคคลมีความสุขสบายใจเนื่องจากได้ทำความดี เช่น ประกอบบุญกุศลให้ทาน ก็มีความสุข หรือหากทำใจว่างเฉยได้ ไม่เดือดร้อนวุ่นวาย ชีวิตก็มีความสุขได้ โดยเชื่อว่าความสุขอยู่ที่ใจ หรือหากบุคคลมีความอบอุ่นในครอบครัว เช่น ครอบครัวมีความรักสามัคคีกันอย่างดี ก็มีความสุขได้ หรือหากบุคคลประกอบสัมมาชีพ ประพฤติตนในทำนองครองธรรม ชีวิตก็จะเป็นสุข และผู้ตอบบางรายซึ่งมีจำนวนน้อยตอบว่าความสุขของบุคคลอยู่ที่ปัจจัยสองประการคือ ทรัพย์สินเงินทองกับความสุขทางใจ ซึ่งปัจจัยทั้งสองนี้ต้องมีประกอบกัน หรือต้องไปด้วยกัน มีผู้ตอบบางรายให้ความสำคัญของคุณภาพด้วย กล่าวคือได้ตอบว่า ความสุขของบุคคลนั้นอยู่ที่การมีร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคภัยมาเบียดเบียน หรือไม่เจ็บไข้ สำหรับในส่วนนี้ ถึงแม้ว่าผู้ตอบจะให้คำตอบในหลาย ๆ ด้านแต่ก็พอสรุปได้ว่า ชาวบ้านมองเห็นปัจจัยด้านทรัพย์สินเงินทองกับความสุขทางใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลมีทุกข์หรือสุข ซึ่งหมายความว่า ชีวิตบุคคลจะมีความสุขได้นั้น ต้องมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีพอควร และมีความสุขทางใจ เช่น ได้ประกอบสัมมาชีพ มีสภาพครอบครัวที่ดี มีใจคอสงบว่างเฉย และได้กระทำความดี เช่น การทำบุญให้ทาน เป็นต้น

ในด้านของการประเมินคนดีคนชั่วนั้น ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า คนดีคือคนที่มีความซื่อตรง สุจริต มีความจริงใจ เป็นที่เชื่อถือแก่ผู้อื่นได้ และเป็นผู้ที่รักษาคำพูด นอกจากนี้ยังเป็นผู้มีความ

เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว มีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น รวมไปถึงการไม่ยุ่งเกี่ยวกับเรื่องของคนอื่นด้วย และยังคงเป็นผู้อยู่ในศีลธรรม คือ ปฏิบัติตามศีลธรรม เช่น ไม่ลักขโมย ไม่เล่นการพนันหรือดื่มสุรา เป็นผู้ประกอบสัมมาชีพ และมีความขยันหมั่นเพียร สำหรับคนชื่อนั้นคือ คนที่ไม่ซื่อสัตย์ เชื่อถือไม่ได้ เห็นแก่ตัว เอาเปรียบผู้อื่น เป็นผู้ไม่ตั้งอยู่ในศีลธรรม ได้แก่ เป็นผู้ลักขโมย ระบายผู้อื่น มีอาชีพทุจริต เล่นการพนัน และคดโกง หลอกหลวงผู้อื่น จึงพอสรุปในส่วนนี้ได้ว่า ในความเห็นของชาวบ้านในหมู่บ้านไม่เจริญ คนดีคือคนที่มีความซื่อตรง เชื่อถือได้ และเป็นผู้ประพฤติในศีลในธรรม ส่วนคนชื่อนั้นเป็นผู้มีความตรงกันข้ามกับคนดี คือ เป็นผู้เชื่อถือไม่ได้ คดโกง ไม่ซื่อตรงและเป็นผู้ไม่อยู่ในศีลในธรรม เพราะฉะนั้นข้อมูลส่วนนี้ จึงพอเป็นเครื่องชี้ให้เห็นได้ว่า ในการประเมินว่าพฤติกรรมใดดีหรือชั่วหรือใครดีหรือชื่อนั้น ชาวบ้านในหมู่บ้านไม่เจริญใช้เกณฑ์ประเมินจากหลักการและคำสั่งสอนของพุทธศาสนา เป็นเกณฑ์สำคัญในการตัดสิน สำหรับความเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่จะมาทำให้บุคคลดีหรือชื่อนั้น ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ตัวของบุคคลนั้นเองเป็นผู้กำหนด กล่าวคือ หากตัวของเขาเป็นคนดีอยู่ในนิสัยแล้ว ก็ย่อมทำแต่สิ่งที่ดี ซึ่งก็หมายความว่าบุคคลจะดีหรือชื่อนั้นขึ้นอยู่กับตัวของตัวเอง ไม่มีใครสามารถแก้ไขได้ ผู้ตอบในเรื่องนี้ยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า บางคนนั้นหากมีนิสัยไม่ดีจะอบรมสั่งสอนอย่างไรก็ไม่ดีขึ้น การที่ผู้ตอบส่วนใหญ่มีความเห็นเช่นนี้ แสดงให้เห็นถึงความพึงใจในเรื่องนิสัยของคนซึ่งผู้ตอบเชื่อว่า เป็นสิ่งที่จะติดตัวไปจนวันตาย ไม่สามารถแก้ไขได้ มีผู้ตอบบางรายซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนน้อย ให้ความเห็นว่า สภาพแวดล้อมจะทำให้คนดีหรือชั่วก็ได้ สภาพแวดล้อมที่ไม่ดี เช่น ความกดดันทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงอบายมุขต่าง ๆ เพื่อนฝูงหรือพรรคพวกที่ชั่ว ก็จะทำให้คนกลายเป็นคนชั่ว ส่วนสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น สภาพครอบครัวที่ดี มีการอบรมสั่งสอนลูก มีความรักความอบอุ่น ก็จะทำให้คนกลายเป็นคนดี อย่างไรก็ตามผู้ที่ให้ความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่มีต่อบุคคลมีอยู่เป็นจำนวนน้อย

ส่วนทางด้านการประเมิน เกี่ยวกับสังคมไทยและความคาดหวังต่อบุคคลและสังคมไทยนั้น กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านไม่เจริญมีความเห็นแตกต่างกันไป สำหรับผู้ที่มองเห็นสังคมไทยดีขึ้นนั้น ให้ความเห็นว่า สังคมไทยดีขึ้นทางด้านวัตถุโดยได้มีการพัฒนาขึ้นมาก ความเป็นอยู่ของบุคคลก็

ดีขึ้น และมีความสะดวกสบายขึ้น แต่ทางด้านจิตใจนั้นเลวลง เช่น คนขาดศีลธรรม เห็นแก่ตัวมากขึ้น มีการละทิ้งประเพณีดั้งเดิม มีการควบคุมตนเองได้ต่ำลง เห็นได้จากการทะเลาะวิวาท การลักขโมย และการจี้ปล้น ซึ่งปัจจุบันมีมากขึ้นมาก สำหรับผู้ที่ตอบว่าสังคมไทยเลวลงนั้น ให้ความเห็นว่า มีสภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี ของราคาแพงขึ้น และยังมีความสงบน้อยกว่าแต่ก่อน เช่น มีการจี้ปล้นสูงกว่าแต่ก่อน นอกจากนี้คนยังต้องดิ้นรนในเรื่องการทำมาหากินมากขึ้น และยังหาได้ไม่พอกิน คนยากจนลงไปกว่าเดิม อย่างไรก็ตาม ในจำนวนผู้ตอบทั้งหมดมีจำนวนผู้ตอบว่าสังคมไทยดีขึ้นมีจำนวนมากกว่าผู้ตอบว่าไม่ดี แต่ก็มิใช่ว่า เห็นว่าสังคมไทยเลวลงทางด้านจิตใจของบุคคล จะดีขึ้นก็แต่เฉพาะทางด้านวัตถุเท่านั้น

ส่วนทางด้านความคาดหวังต่อบุคคลนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นต่าง ๆ กันไป แต่ส่วนใหญ่แล้ว คาดหวังจะให้คนในสังคมไทยเป็นคนดี มีความประพฤติดี มีศีลธรรม มีความซื่อสัตย์ มีความรู้ มีการศึกษา มีความรับผิดชอบและขยันหมั่นเพียร มีความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ มีเหตุผล เป็นพลเมืองดีและช่วยเหลือประเทศชาติ มีบางรายคาดหวังว่า ต้องการให้บุตรหลานเป็นคนดี ไม่ลักขโมยหรือเกียจคร้าน หรือต้องการให้ได้รับการศึกษาสูง เพื่อจะได้ช่วยตัวเองได้ มีน้อยรายมากที่ตอบว่า ต้องการให้บุตรหลานของตนได้รับราชการ เป็นเจ้าเป็นนาย ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่า ค่านิยมค่านี้นี้ได้ลดถอยลงไปมากแล้ว โดยสรุปจากข้อคิดเห็นในเรื่องความรู้ มีความประพฤติดี มีศีลธรรม ซึ่งคุณสมบัตินี้ดังกล่าวนี้เป็นคุณสมบัตินี้ตรงตามค่านิยมของสังคมไทย ซึ่งเน้นทางด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข และการประพฤติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรม เพราะฉะนั้นคำตอบที่ได้รับมานี้แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านในหมู่บ้านไม่เจริญยังคงใช้เกณฑ์หรือแนวคิดแบบดั้งเดิมในการประเมินลักษณะดี-ชั่วของบุคคล รวมไปถึงการประเมินลักษณะใด เป็นลักษณะดีหรือไม่ดี และลักษณะของบุคคลที่ต้องการนั้น เมื่อพิจารณาแล้วก็ยังคงเป็นลักษณะของคนไทยแท้ ๆ อยู่ นั่นเอง เพราะฉะนั้นโดยสรุปแล้ว ชาวบ้านในหมู่บ้านไม่เจริญยังคงใช้แนวความคิด ความเชื่อ การมอง และการประเมินสิ่งต่าง ๆ แบบดั้งเดิม เป็นเกณฑ์อยู่นั่นเอง

สำหรับทางด้านการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านบุคคลหรือสังคมก็ตามนั้น ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ต้องการให้แก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจน ปัญหาด้านการทำมาหากินและการชลประทาน โดยให้ยกราคาผลิตผล เช่น ข้าว พืชผลต่าง ๆ ให้สูงขึ้นโดยต้องการให้รัฐบาลเป็นผู้ช่วยเหลือแก้ปัญหาให้ หรือให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ช่วยเหลือซึ่งก็คงช่วยได้ โดยให้มีการเพิ่มงานและพัฒนาหมู่บ้าน มีบางรายตอบว่า ต้องแก้ไขด้วยการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ มีผู้ตอบจำนวนน้อยที่ต้องการให้แก้ไขปัญหาคือไม่ใช่ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาด้านจิตใจของบุคคลก็ให้แก้โดยการอบรมสั่งสอนหรือการให้การศึกษาแก่คน อย่างไรก็ตามได้พบสิ่งที่น่าสนใจเกิดอยู่อย่างหนึ่งคือ มีผู้ตอบจำนวนมากพอสมควรตอบว่า ไม่ทราบว่าจะแก้ปัญหาคด้วยวิธีใด หรือแก้ไม่ได้เพราะอยู่นอกเหนืออำนาจ ซึ่งลักษณะการตอบเช่นนี้พบผลการวิจัยเกี่ยวกับหมู่บ้านไทยหลายอันด้วยกัน ซึ่งแสดงว่าชาวบ้านชนบทไทยไม่มีความประสงค์ที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่คิดว่าอยู่นอกอำนาจของตนเอง และลักษณะเช่นนี้ก็ได้พบในงานวิจัยชิ้นนี้ด้วย

เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้รับมานี้ ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญ ในด้านลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สภาพความเป็นอยู่ และแนวความคิดความเห็นโดยทั่วไปแล้ว พบทั้งความคล้ายคลึงและแตกต่างดังจะได้ให้รายละเอียดดังต่อไปนี้คือ โดยสรุปรวมแล้วกลุ่มประชากรในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญมีความคล้ายคลึงกันในด้านสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนความเป็นอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นประชากรในหมู่บ้านที่มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจ-สังคม วัฒนธรรม คล้ายคลึงกันดังที่ได้กล่าวมาแล้ว สำหรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจนั้นมีความคล้ายคลึงกัน คือ ยังเป็นรูปแบบของสังคมดั้งเดิมที่มีจำนวนประชากรในอาชีพเกษตรกรรมเป็นจำนวนมากที่สุด คือ ประมาณร้อยละ 50% ของประชากรหรือสูงกว่านั้น แต่ในหมู่บ้านไม่เจริญจะมีจำนวนบุคคลที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากกว่า คือ ประมาณร้อยละ 88% ของประชากร สำหรับจำนวนผู้ประกอบอาชีพอื่นนั้น มีเป็นจำนวนน้อยสำหรับในหมู่บ้านเจริญนั้นยังพอมีผู้ประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น ค้าขายหรือรับจ้างอยู่บ้าง แต่ในหมู่บ้านไม่เจริญนั้นแทบไม่มีผู้ประกอบอาชีพอื่นเลย ทางด้านรายได้ของครอบครัวนั้น พบว่าประชากรมีรายได้พอ ๆ กันทั้งในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญ ยกเว้นในหมู่บ้านเจริญ มีการแตกกระจายของรายได้อยู่บ้าง

กล่าวคือ มีบุคคลผู้มีรายได้ปานกลางอยู่ประมาณครึ่งหนึ่งที่เหลือนั้น เป็นผู้มีรายได้สูงกับรายได้ต่ำ แต่สำหรับในหมู่บ้านไม่เจริญนั้น มีบุคคลที่มีรายได้ปานกลางอยู่เป็นจำนวนมากที่สุด มีผู้มีรายได้สูงและต่ำอยู่เป็นจำนวนน้อยมาก ซึ่งลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าในหมู่บ้านไม่เจริญมีการแตกกระจายของรายได้ของประชากรอยู่ในระดับต่ำ สำหรับโครงสร้างทางสังคมได้แก่ ระดับการศึกษาและระดับชั้นทางสังคมนั้นในหมู่บ้านเจริญ มีจำนวนผู้ได้รับการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่ประมาณครึ่งหนึ่ง ส่วนที่เหลือเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงกว่านี้ซึ่งมีอยู่จำนวนมากพอสมควรหรือราว ๆ หนึ่งในสามของประชากร ส่วนผู้ที่ไม่เคยได้รับการศึกษาเลยนั้นมีจำนวนน้อยมาก แต่ในหมู่บ้านไม่เจริญนั้น ส่วนใหญ่เป็นผู้ได้รับการศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษาปีที่ 4 หรือราว ๆ 70% ของประชากร ที่เหลือที่เป็นผู้ได้รับการศึกษาในระดับสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 มีอยู่จำนวนน้อยมาก นอกจากนี้ยังมีจำนวนผู้ไม่เคยได้รับการศึกษามากกว่าในหมู่บ้านเจริญด้วย ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างทางระดับทางการศึกษาแทบไม่มีในหมู่บ้านไม่เจริญแต่เริ่มมองเห็นในหมู่บ้านเจริญ ในเรื่องชั้นทางสังคมนั้นตามปกติใช้เกณฑ์พิจารณาจากระดับการศึกษา ระดับรายได้ และทรัพย์สินที่มีอยู่ ซึ่งหากบุคคลในกลุ่มหรือในสังคมใดมีความแตกต่างกันในปริมาณการมีสิ่งเหล่านี้มากเท่าใดชั้นทางสังคมก็มีความระดับขึ้นเท่านั้น และหากบุคคลในกลุ่มหรือในสังคมไม่มีความแตกต่างกันของ เรื่องของปัจจัยเหล่านี้หรือหากมีในปริมาณน้อย ชั้นทางสังคมก็จะไม่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นในที่นี้หากเปรียบเทียบประชากรทั้งสองหมู่บ้านแล้ว หมู่บ้านเจริญมีลักษณะหรือแนวโน้มที่จะเกิดชั้นทางสังคมได้มาก เนื่องจากกลุ่มประชากรเริ่มมีความแตกต่างกันมากขึ้นในด้านปัจจัยต่าง ๆ แต่สำหรับกลุ่มประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญนั้นแนวโน้มของการเกิดชั้นทางสังคมมีน้อย เนื่องจากประชากรยังมีความเหมือนกันมากกว่าความแตกต่างกัน สำหรับสิ่งของเครื่องใช้ที่อาจใช้เป็นตัวกำหนดฐานะความเป็นอยู่ได้ประการหนึ่งนั้น ความแตกต่างระหว่างทั้งสองกลุ่มมีค่อนข้างน้อย กล่าวคือ ทั้งสองกลุ่มมีสิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นเครื่องให้ความสุข ความบันเทิง และความสะดวกในชีวิตประจำวัน หรือเป็นสิ่งที่ช่วยในด้านอาชีพ ในปริมาณไม่แตกต่างกันมากนัก ยกเว้นประชากรในหมู่บ้านเจริญมีสิ่งของเครื่องใช้เหล่านี้มากกว่าเนื่องจากมีรายได้เฉลี่ยมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น รถไถนา เครื่องสูบน้ำ เครื่องนวดข้าว เครื่องตัดอ้อยและรถบรรทุก ซึ่งในหมู่บ้านเจริญมีผู้มิสิ่งของเหล่านี้มีอยู่จำนวนไม่น้อย แต่สำหรับในหมู่บ้านไม่เจริญนั้นสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้ใน

การประกอบอาชีพที่มีราคาแพงเหล่านี้ยังไม่ใช่ว่าแพร่หลาย มีในเฉพาะบางบ้านที่มีฐานะดีเท่านั้น เพราะฉะนั้น หากจะใช้เกณฑ์ของสิ่งของเครื่องใช้ เป็น เครื่องวัดประเภทหนึ่งของการแบ่งชั้นทางสังคม ก็อาจกล่าวได้ว่าประชากรในหมู่บ้านเจริญเริ่มมีการแบ่งชั้นทางสังคมหรือ เริ่มมีความไม่เท่าเทียมกัน ของระดับฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคมของประชากร ทั้งนี้เนื่องจากประชากรเริ่มมีความแตกต่างกัน ของการเป็นเจ้าของวัสดุเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มีราคาแพง แต่สำหรับในหมู่บ้านไม่เจริญนั้น ประชากร ยังความแตกต่างกันน้อยมาก กล่าวคือ ประชากรยังมีความเหมือนกันมากกว่าแตกต่างกัน ในด้าน ของสิ่งของเครื่องใช้นั้นก็เหมือน ๆ กัน ดังที่รายงานว่ามีสิ่งของเพื่ออำนวยความสะดวกและ ความบันเทิงแก่ชีวิต เช่น วิทยุ โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น ฯลฯ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิต แต่สำหรับสิ่งของที่มีราคาแพงกว่านี้ เช่น รถไถนา หรือเครื่องสูบน้ำ มีคนเป็นจำนวนน้อยที่สามารถเป็นเจ้าของ เพราะฉะนั้นในหมู่บ้านไม่เจริญ การแบ่งชั้นทางสังคมจึงยังมองไม่เห็น ชัดนัก อย่างไรก็ตาม พบว่าประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญแสดงความกระตือรือร้นในการที่จะมีสิ่ง ของเครื่องใช้ที่จะช่วยแก้ปัญหาของตน เช่น ต้องการเครื่องมือในการทำมาหากินเป็นอย่างมาก ที่สุด ด้วยความหวังว่า เครื่องมือเหล่านี้จะช่วยให้ตนสามารถแก้ไขปัญหาด้านการทำมาหากินที่มีอยู่ ได้ สำหรับวิธีการที่จะได้สิ่งของเหล่านี้มานั้น ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นว่า จะต้องทำงานหนักเพื่อให้ ได้เงินมา และอาจใช้วิธีการผ่อนส่ง หรือการผ่อนชำระเป็นงวด ซึ่งก็แสดงว่าชาวบ้านได้รู้จักและ ค้นเคยกับระบบเงินผ่อนอยู่พอสมควร ลักษณะอีกประการหนึ่งที่เป็นลักษณะที่เห็นชัดอยู่ในทั้งสอง กลุ่มคือ มีผู้ตอบว่าต้องการซื้อที่ดินเก็บไว้อยู่ในจำนวนน้อย ซึ่งแสดงว่าค่านิยม เรื่องที่ดินคงจะค่อย ลดความสำคัญลงไป ทั้งนี้อาจเป็น เพราะการมีที่ดินเปล่า ๆ คงจะไม่ค่อยได้ประโยชน์เท่าใดนัก ผู้การมีเครื่องมือในการทำมาหากินที่ใช้ได้ดีจะมีประโยชน์กว่า เพราะนอกจากจะใช้เองแล้วยัง สามารถให้ผู้อื่นเช่าได้ด้วย สำหรับการอ่านสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นการแสดงออกส่วนหนึ่งของลักษณะของความเป็นผู้เจริญนั้น ในหมู่บ้านเจริญประชากรส่วนใหญ่จะอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ ที่อ่านมากที่สุดได้แก่ หนังสือพิมพ์ ซึ่งจะมีผู้อ่านเป็นประจำหรืออ่านบ่อย ๆ เป็นจำนวนมาก หนังสือ อื่น ๆ ก็มิอ่านอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก แต่ในหมู่บ้านไม่เจริญนั้นส่วนใหญ่ตอบว่าไม่ได้อ่านเลย แต่ผู้ที่ตอบ ว่าอ่านบ้างนั้นก็ยิ่งแบ่งเป็นหลายประเภท โดยมีผู้ที่นาน ๆ อ่านที่อยู่เป็นส่วนมาก ผู้ที่อ่านเป็นประจำ มีอยู่น้อยมาก สำหรับการอ่านหนังสืออื่น ๆ นั้นแทบไม่มีเลย เพราะฉะนั้น เมื่อเปรียบเทียบประชากร

ทั้งสองกลุ่มแล้ว กลุ่มประชากรในหมู่บ้านเจริญมีการอ่านสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ มากกว่าประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญ ถึงแม้ว่าในหมู่บ้านเจริญจะมีผู้ไม่ได้อ่านสิ่งตีพิมพ์ใด ๆ เลยอยู่บ้างก็ตาม สาเหตุที่มีความแตกต่างระหว่างประชากรทั้งสองกลุ่มก็เนื่องมาจากการมีระดับการศึกษาของประชากรที่ต่างกัน และการมีสถานที่ตั้งของหมู่บ้านที่อยู่ใกล้หรือไกลจากศูนย์ของความเจริญต่างกัน เป็นเหตุให้โอกาสในการอ่านสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ มีต่างกัน โอกาสที่มีมากกว่าของประชากรในหมู่บ้านเจริญทำให้ประชากรในหมู่บ้านนี้มีระดับของการอ่านสิ่งตีพิมพ์สูงกว่าประชากรในอีกหมู่บ้านหนึ่ง

ในด้านความคิดเห็นโดยทั่วไปเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ บุคคลอื่นและสังคมนั้น เมื่อเปรียบเทียบประชากรทั้งสองกลุ่มแล้ว กลุ่มประชากรในหมู่บ้านเจริญเห็นว่า ชีวิตความเป็นอยู่ในระดับที่น่าพอใจ ทั้งทางด้านฐานะความเป็นอยู่ ถือการมีรายได้พอสมควรที่จะเลี้ยงชีพได้ และยังมีชีวิตครอบครัวที่เป็นสุขด้วย สำหรับสิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้ชีวิตเป็นสุขได้นั้นคือ การมีรายได้หรือมีทรัพย์สินเงินทองในการใช้จ่าย ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ประชากรในหมู่บ้านเจริญต้องการมากที่สุด ในส่วนของการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นนั้น เห็นว่าตนเองมีความเหนือผู้อื่น ด้วยมีคุณสมบัติส่วนตนบางอย่างที่เหนือกว่าผู้อื่น ในด้านของการมองผู้อื่นนั้น เห็นว่าคนดีคือผู้มีความประพฤติดี ซึ่งได้แก่ผู้ตั้งอยู่ในศีลในธรรม และมีคุณสมบัติต่าง ๆ ที่เป็นคุณสมบัติของคนดี เช่น มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร และรับผิดชอบ เป็นต้น ส่วนคนชั่วคือ คนที่มีความประพฤติไม่ดี ซึ่งได้แก่ ผู้ที่ไม่ตั้งอยู่ในศีลในธรรม เป็นผู้ตกเป็นทาสของอบายมุข เป็นผู้เกะกะเกเรระรานผู้อื่น และเป็นผู้มีคุณสมบัติที่ไม่ดีหลายประการเช่น ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริต เอาเปรียบผู้อื่นและเห็นแก่ตัว สำหรับสิ่งที่คาดหวังต่อเยาวชนและสังคมไทยนั้น มีความคาดหวังให้เยาวชนไทยเป็นคนดี มีการศึกษาดี และเป็นผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติที่ดียังบางอย่าง เช่น มีความขยันหมั่นเพียร มีความกตัญญูรู้คุณ มีความนอบน้อมถ่อมตน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์สุจริต มีศีลธรรม และคาดหวังให้สังคมไทยมีการพัฒนาขึ้นโดยเฉพาะทางด้านวัตถุเพื่อให้สามารถปรับปรุงการทำความากาหินของประชากรได้มากขึ้น รวมไปถึงการคาดหวังให้สังคมไทยได้แก้ไขปัญหาคาในด้านสภาพทางจิตใจของบุคคลซึ่งได้เสื่อมโทรมลงมาก ส่วนสภาพการณ์ของสังคมไทยในเวลาปัจจุบันนี้เห็นว่า มีสภาพปัญหาทางด้านภาวะทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเกษตรกรรม

และภาวะระดับค่าครองชีพสูง จึงแก้ปัญหาที่ลุดเหล่านี้อย่างการแก้ปัญหาด้านตลาด ด้านที่ส่งผลทางการเกษตร การก่อตั้งสหกรณ์หมู่บ้านและการฝึกอาชีพแก่บุคคล นอกเหนือจากนี้ยังมีภาวะปัญหาทางด้านจิตใจของบุคคล ซึ่งควรแก้โดยการส่งเสริมด้านประเพณีและวัฒนธรรมไทย เพื่อให้บุคคลได้กลับมาเป็นคนดี

สำหรับในหมู่บ้านไม่เจริญนั้นมีความเห็นว่าชีวิตความเป็นอยู่ไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะมีฐานะยากจนจึงทำให้ไม่มีความสุขสบาย อย่างไรก็ตามพบว่าประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญได้ให้ความสำคัญของความสุขทางด้านจิตใจอยู่มาก และได้ใช้ความสุขทางจิตใจนี้ทดแทนความสุขที่ควรจะได้รับจากทางด้านวัตถุด้วย กล่าวคือ ได้ให้ความเห็นว่า ถึงแม้ว่าจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ไม่สุขสบายเนื่องจากขาดแคลนเงินทอง แต่ก็มีความสุขใจเนื่องด้วยมีชีวิตที่มีความสงบ มีครอบครัวที่มีความอบอุ่น มีสุขภาพอนามัยดี และการได้ประพฤติตนเป็นคนดี สำหรับทรัพย์สินเงินทองนั้น หากได้มากก็จะนำไปซื้อหาสิ่งของที่เป็นประโยชน์ในการทำมาหากิน เช่น เครื่องมือทางการเกษตรและที่ดิน ใช้ในการทำบุญและอื่น ๆ ที่มีความจำเป็น เช่น การลงทุนทางการศึกษาให้แก่บุตรหลาน สิ่งนี้ประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญต้องการมากที่สุด คือ การปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของหมู่บ้านให้มีความสุข ในเรื่องระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ ไฟฟ้า น้ำประปา และถนน รวมไปถึงการปรับปรุงเรื่องการทำมาหากินให้มีความสุขยิ่งขึ้น สำหรับการเปรียบเทียบชีวิตตนเองกับผู้อื่นนั้น ประชากรในหมู่บ้านเจริญกลับมองเห็นว่าตนเองมีชีวิตที่ดีกว่าผู้อื่น ทั้งนี้เนื่องจากมีความภูมิใจในตนเองว่าเป็นคนดีและได้ทำความดี จึงรู้สึกพอใจมากกับคุณสมบัติอันนี้และทำให้มีความสุข ในด้านของคนดีและคนชั่วนั้น คนดีคือผู้ที่ตั้งอยู่ในศีลในธรรม ปฏิบัติตามศีล เป็นผู้ประกอบสัมมาชีพ และเป็นผู้มีคุณสมบัติที่ดีบางอย่าง เช่น มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คนชั่วคือ คนที่ขาดคุณสมบัติที่ดี เช่น ขาดความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ตัว เอาเปรียบผู้อื่น เป็นผู้ขาดศีลธรรมหรือไม่ประพฤติตามศีล สำหรับความคาดหวังต่อเยาวชนไทยและสังคมไทยนั้นคาดหวังในบุตรหลานเป็นคนดี เป็นพลเมืองดี มีคุณสมบัติที่ดี เช่น มีความขยันและรับผิดชอบ และเป็นผู้มีความรู้ นอกจากนี้ยังคาดหวังให้มีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เช่น ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจน โดยให้มีการช่วยเหลือเกษตรกรด้วยการปรับราคาพืชผลให้สูงขึ้น และให้มีการสร้างงานเพิ่มขึ้น เพื่อที่คนจะได้มีงานทำ ในส่วนของสภาพปัญหาที่มีอยู่ในประเทศไทยเวลานี้ เห็นว่ามีสภาพปัญหาทาง

ด้านเศรษฐกิจมากที่สุด จึงควรแก้ไขปัญหานี้โดยด่วน ส่วนปัญหาอื่น ๆ นั้นชาวบ้านไม่ได้เห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญ สำหรับการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นนี้ชาวบ้านมองเห็นว่าตนเองคงช่วยเหลือไม่ได้ เพราะไม่มีอำนาจที่จะทำอะไรได้ จึงควร เป็นหน้าที่ของผู้มีอำนาจหน้าที่นี้โดยตรง ได้แก่ รัฐบาล กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ บุคคล สังคม ของประชากรทั้งสองกลุ่มแล้ว พบความแตกต่างอยู่บ้างคือ กลุ่มประชากรในหมู่บ้านเจริญมีความพอใจในชีวิตความเป็นอยู่มากกว่ากลุ่มประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญ แต่กลุ่มประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญให้ความสำคัญของปัจจัยทางด้านจิตใจ เช่น สุขความสงบทางใจมากกว่ากลุ่มประชากรในหมู่บ้านเจริญ ส่วนการวัดว่าอะไรดีชีวิตนั้น ประชากรทั้งสองกลุ่มใช้เกณฑ์วัดอันเดียวกัน คือ ใช้หลักคำสอนและค่านิยมทางพุทธศาสนาเป็นเกณฑ์วัด เช่น คนดีคือคนที่ปฏิบัติตามศีล ส่วนคนชั่วคือคนไม่ปฏิบัติตามศีล ทางด้านความต้องการนั้น กลุ่มประชากรในหมู่บ้านเจริญเน้นความต้องการทางวัตถุ เช่น ทรัพย์สินเงินทอง สิ่งของฟุ่มเฟือยต่าง ๆ มากกว่ากลุ่มประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญ ส่วนกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านไม่เจริญเน้นความต้องการด้านการพัฒนาหมู่บ้านมากที่สุด

ประชากรทั้งสองกลุ่มมีความคาดหวังต่อเยาวชนไทยในแนวเดียวกัน คือ ต้องการให้เยาวชนไทยเป็นคนดี เป็นพลเมืองดี และมีคุณสมบัติต่าง ๆ ที่จัดเป็นคุณสมบัติของคนดีตามค่านิยมของสังคมไทย นอกจากนี้ประชากรทั้งสองกลุ่มยัง เน้นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจว่า เป็นปัญหาสำคัญที่สุด ที่ควรทำการแก้ไขโดยด่วน โดยที่ประชากรในหมู่บ้านเจริญเน้นให้มีการแก้ไขด้วยวิธีปรับราคาผลผลิตหรือด้วยการตั้งสหกรณ์หมู่บ้าน ส่วนประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญมองเห็นปัญหาแต่ไม่ทราบวิธีการแก้ไข เนื่องจากการแก้ไขปัญหานี้อยู่นอกเหนืออำนาจของตน นอกจากนี้ประชากรในหมู่บ้านเจริญยัง เสนอให้มีการแก้ไขปัญหาค่าเสื่อมทางจิตใจของบุคคลด้วยการปลูกฝังประเพณีและวัฒนธรรมไทยด้วย ในขณะที่ประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญไม่ได้ เน้นความสำคัญของปัญหาและวิธีการแก้ไขการเสื่อมลงของจิตใจของบุคคล ซึ่งข้อนี้อาจ เป็น เพราะในหมู่บ้านไม่เจริญนั้นมีปัญหาที่เกิดจากการ เสื่อมลงของจิตใจของบุคคลน้อยกว่าก็ได้

ข้อมูลพื้นฐานที่ได้มาทั้งหมดจะเป็นประโยชน์ และจะมีส่วนช่วยอย่างมากในการวิเคราะห์ข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ในงานวิจัยชิ้นนี้ ซึ่งจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 กลุ่มชาวชนบทไทยที่ได้รับความเจริญมากกว่าจะมีระดับความแตกต่างของค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่ในระดับสูง ซึ่งหมายความว่าในหมู่บ้านเจริญประชากรจะมีความแตกต่างระหว่างค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่ในระดับสูง ได้พบผลดังตาราง 1 คือ

ตาราง 1 ความแตกต่างระหว่างค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีของหมู่บ้านเจริญ

ค่านิยม	$\bar{X}$	S.D.	t
ค่านิยมทางวัตถุ	75.6582	6.471	-5.57
ค่านิยมทางระเบียบประเพณี	82.0506	6.518	

สถิติที่ระดับ .05

ไม่พบผลสนับสนุนสมมติฐานข้อนี้ แต่พบว่าประชากรมีค่านิยมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกันมากนัก

สมมติฐานข้อ 2 กลุ่มชาวชนบทไทยที่ได้รับความเจริญน้อยกว่าจะมีระดับความแตกต่างของค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งหมายความว่า ประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญมีความแตกต่างระหว่างค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่ในระดับต่ำ ได้พบผลดังตาราง 2 ดังต่อไปนี้

ตาราง 2 ความแตกต่างของค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีของประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญ

ค่านิยม	$\bar{X}$	S.D.	t
ค่านิยมทางวัตถุ	73.4458	6.195	-7.72
ค่านิยมทางระเบียบประเพณี	83.2289	7.390	

สถิติที่ระดับ .05

พบผลสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ กลุ่มประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญมีความแตกต่างของค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่ในระดับค่า หรืออีกนัยหนึ่งมีความแตกต่างของค่านิยมทางสองด้านอยู่น้อย

จากตาราง 1 และตาราง 2 ข้างต้นพอสรุปผลได้ว่า ประชากรในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญมีการยึดถือในค่านิยมทางระเบียบประเพณี สำหรับค่านิยมทางด้านวัตถุนั้นก็มีการยึดถือแต่อยู่ในระดับต่ำกว่าหรือน้อยกว่า โดยที่กลุ่มประชากรในหมู่บ้านเจริญมีการยอมรับหรือยึดถือค่านิยมทางวัตถุมากกว่าประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญ ซึ่งรายละเอียดดังกล่าวนี้จะแสดงในตาราง 3 ดังต่อไปนี้

ตาราง 3 ความแตกต่างของค่านิยมทางวัตถุของประชากรหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญ

หมู่บ้าน	N	$\bar{X}$	S.D.	t
เจริญ	78	75.6582	6.471	2.21
ไม่เจริญ	83	73.4578	6.199	

สถิติที่ระดับ .05

ผลจากตารางนี้แสดงให้เห็นว่า ประชากรในหมู่บ้าน เจริญมีคะแนนค่านิยมทางวัตถุสูงกว่าประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญ ซึ่งแสดงว่า ประชากรกลุ่มหมู่บ้าน เจริญมีการยอมรับค่านิยมทางวัตถุมากกว่าประชากรกลุ่มหมู่บ้านไม่เจริญ

สำหรับค่านิยมทางระเบียบประเพณีนั้น ประชากรทั้งสองกลุ่มมีการยอมรับหรือยึดถือในระดับไม่แตกต่างกัน ซึ่งหมายความว่า ค่านิยมทางระเบียบประเพณียังคง เป็นค่านิยมหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประชากรทั้งสองกลุ่ม รายละเอียดดังกล่าวนี้แสดงในตาราง 4 ดังต่อไปนี้

ตาราง 4 ความแตกต่างของค่านิยมทางระเบียบประเพณีของประชากรหมู่บ้าน เจริญและไม่เจริญ

หมู่บ้าน	N	$\bar{X}$	S.D.	t
เจริญ	78	82.0506	6.5.6	-1.07
ไม่เจริญ	83	83.2289	7.390	

สถิติที่ระดับ .05

ผลจากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าประชากรทั้งกลุ่มเจริญและไม่เจริญมีคะแนนค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่ในระดับเดียวกัน โดยที่ประชากรกลุ่มเจริญมีคะแนนด้านนี้ต่ำกว่าเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ผลที่ได้รับจากตารางนี้ชี้ให้เห็นว่าประชากรในกลุ่มตัวอย่างยังคงมีการยึดค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่อย่างเหนียวแน่น ถึงแม้ว่าจะเริ่มมีการรับค่านิยมทางด้านวัตถุเข้ามาบ้าง แต่ก็ยังไม่มากนัก อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่า กลุ่มประชากรในหมู่บ้านเจริญเริ่มมีการยอมรับค่านิยมทางวัตถุมากขึ้น และมีแนวโน้มว่าความแตกต่างระหว่างการยอมรับค่านิยมทางวัตถุของกลุ่มประชากรทั้งสองกลุ่มจะมีมากขึ้น เป็นลำดับ

สมมติฐานข้อ 3 อายุ เพศ และระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อความแตกต่างของค่านิยมทั้งสองด้าน ซึ่งหมายความว่า กลุ่มประชากรที่มีระดับอายุต่างกันจะมีค่านิยมทางวัตถุต่างกัน และมีค่านิยมทางระเบียบประเพณีต่างกัน โดยมีความเชื่อว่าบุคคลในกลุ่มอายุน้อยจะเป็นผู้มีค่านิยมทางวัตถุสูง และมีค่านิยมทางระเบียบประเพณีต่ำ ส่วนบุคคลในกลุ่มอายุมากจะเป็นผู้มีค่านิยมทางวัตถุต่ำและมีค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูง สำหรับความแตกต่างทางเพศที่มีต่อค่านิยม นั้น มีความเชื่อว่า เพศหญิงเป็นผู้มีค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูงกว่าเพศชาย และทางด้านระดับการศึกษานั้นเชื่อว่า กลุ่มประชากรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีค่านิยมทางวัตถุสูงกว่าผู้มีระดับการศึกษาค่ำกว่า ในทำนองเดียวกันกลุ่มประชากรที่มีระดับการศึกษาค่ำกว่าจะมีค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูงกว่าผู้มีระดับการศึกษาสูงกว่า เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลออกมาแล้วพบรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ ในด้านของค่านิยมทางวัตถุไม่พบความแตกต่างทางด้าน อายุ เพศ และระดับการศึกษา กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยหรือมาก เป็นชายหรือหญิง มีการศึกษาในระดับสูง กลางหรือต่ำ ไม่มีความแตกต่างอย่างเห็นเด่นชัดหรืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเรื่องค่านิยมทางวัตถุ ผลอันนี้ได้มาจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนค่านิยมทางวัตถุแยกวิเคราะห์ตาม อายุ เพศ และระดับการศึกษา ดังตาราง 5, 6 และ 7 ดังต่อไปนี้

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนค่านิยมทางวัตถุ จำแนกวิเคราะห์ตาม อายุ เพศ และระดับการศึกษา

ความแปรปรวน	SS	DF	MS	F
อายุ	69.629	2	33.815	.797
ระดับการศึกษา	97.083	3	32.361	.763
เพศ	.190	1	.190	.004

สถิติที่ระดับ .05

จากตารางนี้แสดงให้เห็นว่า อายุ ระดับการศึกษา และเพศ ไม่ได้มีผลต่อค่านิยมทางวัตถุในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่มีอายุต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องค่านิยมทางด้านวัตถุ และผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องค่านิยมทางวัตถุ ผู้ที่มีเพศต่างกันไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องค่านิยมทางด้านวัตถุ

เมื่อวิเคราะห์หาผลกระทบร่วมระหว่างอายุกับระดับการศึกษา อายุกับเพศ และระดับการศึกษากับเพศแล้ว พบผลดังตารางต่อไปนี้คือ

ตาราง 6 ผลกระทบร่วมระหว่าง อายุ ระดับการศึกษา และเพศ

ผลกระทบร่วม	SS	DF	MS	F
อายุกับระดับการศึกษา	231.435	6	40.619	.909
อายุกับเพศ	88.896	2	38.573	1.409
ระดับการศึกษากับ เพศ	172.056	3	52.352	1.352

สถิติที่ระดับ .05

จากตารางนี้แสดงว่าอายุเมื่อรวมกับระดับการศึกษา อายุเมื่อรวมกับเพศ และระดับการศึกษาเมื่อรวมกับเพศ ไม่ได้มีผลต่อค่านิยมทางวัตถุหรืออีกนัยหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่มีอายุน้อยหรือมากและมีระดับการศึกษาสูงหรือต่ำ หรือผู้ที่มีอายุน้อยหรือมาก และเพศต่างกัน หรือผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงหรือต่ำ และมีเพศต่างกัน มิได้มีผลต่อค่านิยมทางวัตถุ จากตารางนี้พอสรุปได้ว่าระดับอายุเมื่อรวมกับเพศและระดับการศึกษาแล้วมิได้ช่วยในการทำนายค่านิยมทางวัตถุของประชากรในกลุ่มตัวอย่าง

นอกเหนือจากตารางดังกล่าวนี้แล้ว เมื่อวิเคราะห์หาผลกระทบร่วมระหว่างอายุ ระดับการศึกษาและเพศแล้ว ก็ได้พบว่ามิได้พบว่ามีผลต่อค่านิยมทางวัตถุ โดยได้พบค่าทางสถิติของผลกระทบร่วมว่าอยู่ในระดับต่ำ คือ ประมาณ .075 ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า ระดับอายุ เมื่อรวมกับระดับการศึกษาและเพศแล้วมิได้ช่วยในการทำนายค่านิยมทางวัตถุของประชากรในกลุ่มตัวอย่าง

ดังนั้นจึงไม่พบผลสนับสนุนในส่วนของสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า อายุ เพศ และระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อความแตกต่างของค่านิยมทั้งสองด้าน ซึ่งในที่นี้ไม่พบผลสนับสนุนในด้านของค่านิยมทางวัตถุ และสรุปได้ว่า ในกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษานี้ในส่วนของอายุ เพศ และระดับการศึกษากับค่านิยมทางวัตถุนั้น พบว่าผู้ที่มีอายุต่างกันไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องค่านิยมทางวัตถุ ผู้ที่มีเพศต่างกันไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องค่านิยมทางวัตถุ ผู้ที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกันไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องค่านิยมทางวัตถุ ผู้ที่มีอายุและเพศต่างกันไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องค่านิยมทางวัตถุ ผู้ที่มีระดับการศึกษาและเพศต่างกันไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องค่านิยมทางวัตถุ ผู้ที่มีอายุ ระดับการศึกษาและเพศต่างกันไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องค่านิยมทางวัตถุ

ในด้านของค่านิยมทางระเบียบประเพณีนั้น เมื่อได้แยกวิเคราะห์ตามอายุ เพศ และระดับการศึกษาแล้วพบผลดังตาราง 7 และตาราง 8 ดังต่อไปนี้ คือ

ตาราง 7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนค่านิยมทางระเบียบประเพณี จำแนกวิเคราะห์ตามอายุ เพศ และระดับการศึกษา

ความแปรปรวน	SS	DF	MS	F
อายุ	851.107	2	425.553	10.514
ระดับการศึกษา	178.996	3	59.665	1.474
เพศ	203.848	1	203.848	5.036

สถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 จะเห็นได้ว่าอายุมีความสัมพันธ์กับค่านิยมทางระเบียบประเพณีเช่นเดียวกันกับเพศ หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีค่านิยมทางระเบียบประเพณีต่างกันและกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีค่านิยมทางระเบียบประเพณีต่างกัน

เมื่อวิเคราะห์หาผลกระทบร่วมระหว่างอายุกับระดับการศึกษา อายุกับเพศ และระดับการศึกษากับเพศ พบผลดังตาราง 8 ดังต่อไปนี้

ตาราง 8 การวิเคราะห์หาผลกระทบร่วมระหว่างอายุ ระดับการศึกษา และเพศ กับค่านิยมทางระเบียบประเพณี

ผลกระทบร่วม	SS	DF	MS	F
อายุกับระดับการศึกษา	186.213	6	31.035	.767
อายุกับเพศ	126.128	2	63.064	1.558
ระดับการศึกษากับเพศ	60.651	3	20.217	.500

สถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 แสดงว่าอายุเมื่อรวมกับระดับการศึกษา อายุเมื่อรวมกับเพศ และระดับการศึกษาเมื่อรวมกับเพศ ไม่มีผลต่อค่านิยมทางระเบียบประเพณี หรืออีกนัยหนึ่ง กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยหรือมากและมีระดับการศึกษาสูงหรือต่ำ ไม่มีความแตกต่างกันในค่านิยมทางระเบียบประเพณี และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยหรือมากและมีเพศต่างกันไม่มีความแตกต่างกันในค่านิยมทางระเบียบประเพณี และท้ายสุดกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงหรือต่ำและมีเพศต่างกันไม่มีความแตกต่างกันในค่านิยมทางระเบียบประเพณีจากตารางนี้ สรุปได้ว่าอายุเมื่อรวมกับระดับการศึกษาหรือเพศมิได้ช่วยในการทำนายค่านิยมทางระเบียบประเพณี

เมื่อได้วิเคราะห์ผลกระทบร่วมระหว่างอายุ ระดับการศึกษาและเพศต่อค่านิยมทางระเบียบประเพณีแล้ว พบว่ามีผลต่อค่านิยมทางระเบียบประเพณีในระดับต่ำคือ เพียง .208 เท่านั้น เพราะฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ระดับอายุ ระดับการศึกษา และเพศเมื่อรวมกันมิได้ช่วยในการทำนายค่านิยมทางระเบียบประเพณีซึ่งสามารถกล่าวโดยละเอียดได้ดังนี้คือ ในกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษานี้ผู้ที่มีอายุ ระดับการศึกษา และเพศต่างกันไม่ได้มีค่านิยมทางระเบียบประเพณีต่างกัน กล่าวคือ ผู้ที่มีอายุสูงกว่า มีระดับการศึกษาสูงกว่า เป็นชายหรือหญิง มิได้มีค่านิยมทางระเบียบประเพณีต่างจากผู้มีอายุต่ำกว่าและเป็นอีกเพศหนึ่ง

จากตาราง 7 ซึ่งได้จำแนกวิเคราะห์คะแนนค่านิยมทางระเบียบประเพณี อายุ เพศ และระดับการศึกษา พบว่าอายุและเพศมีความแปรปรวนทางคะแนนค่านิยมทางระเบียบประเพณี ซึ่งหมายความว่าผู้ที่มีระดับอายุต่างกันและมีเพศต่างกันในกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนค่านิยมทางระเบียบประเพณีต่างกัน เมื่อได้พิจารณารายละเอียดย้อนลงไปอีกชั้นหนึ่งในเรื่องระดับอายุและเพศแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับอายุต่างกันมีคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมทางระเบียบประเพณีต่างกัน สำหรับคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมทางระเบียบประเพณีนั้น แสดงในตาราง 9 ต่อไปนี้คือ

ตาราง 9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนค่านิยมทางระเบียบประเพณี จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

อายุ	$\bar{X}$	อายุ 46 ปีขึ้นไป	อายุ 31-45 ปี	อายุ 16-30 ปี
46 ปีขึ้นไป	74.15	-	17	1.14
31-45 ปี	74.32		-	.97
16-30 ปี	75.29			

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จะเห็นได้ว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุ 16 - 30 ปี เป็นผู้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มอายุ 46 ปีขึ้นไป ซึ่งโดยแท้ที่จริงแล้ว กลุ่มอายุ 46 ปีขึ้นไปน่าจะเป็นกลุ่มอายุที่มีการยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณีมากที่สุด และกลุ่มอายุ 16 - 30 ปีน่าจะเป็นกลุ่มที่ยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณีมากที่สุด แต่ผลที่แสดงออกมาให้เห็นนี้กลับเป็นไปในทางตรงกันข้าม ซึ่งผลอันนี้คงจะต้องมีการอภิปรายโดยละเอียดต่อไป แต่ในที่นี้อาจให้ข้อสังเกตไว้ได้เพียงว่า กลุ่มตัวอย่างอายุ 16 - 30 ปีนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น ไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอายุอื่น ๆ เพราะฉะนั้น แนวความคิด ความเชื่อ และค่านิยมที่มีอยู่จึงไม่แตกต่างกับกลุ่มอายุอื่น ๆ มากนักและในส่วนของค่านิยมทางระเบียบประเพณีก็ยังคงยึดถืออยู่เช่นเดียวกับกลุ่มอายุอื่น ๆ

สำหรับทางด้านเพศซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีคะแนนของค่านิยมทางระเบียบประเพณีต่างกันนั้น เมื่อได้พิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิง โดยหาปริมาณการทำนายนค่านิยมทางวัตถุ และค่านิยมทางระเบียบประเพณีเฉพาะเพศหญิง โดยใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ

อายุและระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์แบบ Stepwise พบปริมาณการทำนายของตัวแปรด้านอายุต่อค่านิยมทางระเบียบประเพณีถึง 9% ส่วนในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายนั้นได้หาปริมาณการทำนายค่านิยมทางวัตถุและค่านิยมทางระเบียบประเพณี โดยใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ อายุและระดับการศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์แบบ Stepwise พบว่าตัวแปรด้านอายุสามารถทำนายค่านิยมทางระเบียบประเพณีได้ถึง 13% เพราะฉะนั้นในที่นี้จึงพอสรุปได้ว่า อายุสามารถทำนายค่านิยมทางระเบียบประเพณี และพบสูงกว่าในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า ในส่วนค่านิยมทางระเบียบประเพณีนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 16 - 30 ปี มีค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ และเพศชายเป็นผู้มีระดับค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูงกว่าเพศหญิง ซึ่งผลที่ได้พบนี้จะได้มีการอภิปรายในส่วนต่อไป อย่างไรก็ตามในที่นี้อาจตั้งข้อสังเกตประการหนึ่งได้ว่า เพศชายในกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้เป็นผู้ยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูงกว่าเพศหญิง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการที่เพศชายในหมู่บ้านที่ทำการศึกษานี้มีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางด้านศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่บ้านไม่เจริญ เพราะฉะนั้นกลุ่มเพศชายจึงเป็นกลุ่มที่ยังคงยึดถือค่านิยมแบบดั้งเดิม (Traditional Values) อยู่ค่อนข้างสูง

ฉะนั้นสมมุติฐานข้อ 3 ของงานวิจัยนี้ซึ่งตั้งไว้ว่า อายุ เพศ และระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อความแตกต่างของค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณี จึงได้รับการสนับสนุนเพียงบางส่วนเท่านั้น คือในส่วนของค่านิยมทางระเบียบประเพณีซึ่งพบว่า ระดับอายุ และเพศของบุคคลมีผลต่อความแตกต่างทางค่านิยมทางระเบียบประเพณี โดยที่บุคคลในช่วงอายุ 16 - 30 ปี เป็นผู้ที่มีค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ สำหรับเพศนั้นเพศชายเป็นกลุ่มที่มีค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูง

อภิปรายผล

ข้อมูลจากตารางที่ได้นำเสนอมานั้นชี้ให้เห็นว่าระดับความเจริญหรือระดับการพัฒนามีส่วนเกี่ยวข้องกับค่านิยมของประชากร ดังนั้นนักวิชาการในหลายสาขาวิชาได้เสนอความเห็นไว้ว่าระดับความเจริญหรือการพัฒนามาสู่การเปลี่ยนแปลงด้านแนวความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของ

บุคคล นักวิชาการดังกล่าวนี้มีอาทิเช่น Emile Durkheim (1964) หรือ William F. Ogburn, (1969) เป็นต้น สำหรับในงานวิจัยชิ้นนี้ก็พบผลดังกล่าวเช่นเดียวกัน สำหรับในหมู่บ้านเจริญนั้น ประชากรยังคงมีค่านิยมทางระเบียบประเพณีในระดับสูง แต่ก็เริ่มมีค่านิยมทางวัตถุสูงด้วย หรืออาจกล่าวได้ว่าในหมู่บ้านเจริญประชากรเริ่มลดค่านิยมทางระเบียบประเพณีลง แต่มีการยอมรับค่านิยมทางวัตถุมากขึ้น สำหรับในหมู่บ้านไม่เจริญนั้นประชากรยังคงมีค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่ในระดับสูงและมีค่านิยมทางวัตถุในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมทางวัตถุของประชากรในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญแล้วจะเห็นว่า ประชากรในหมู่บ้านเจริญมีการยึดถือค่านิยมทางวัตถุสูงกว่า ในทางตรงข้าม เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมทางระเบียบประเพณีของประชากรทั้งสองกลุ่มแล้วพบว่า ประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญมีค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูงกว่า ลักษณะความแตกต่างของระดับการยึดถือค่านิยมทั้งสองประเภทของกลุ่มประชากรทั้งสองกลุ่มนี้ ถึงแม้ว่าจะไม่อยู่ในระดับสูงจนเห็นเด่นชัดเป็นพิเศษ แต่ก็เห็นเครื่องชี้ให้เห็นได้ว่า ประชากรทั้งสองกลุ่มเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยม โดยที่ประชากรกลุ่มเจริญเริ่มมีการยอมรับค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น และลักษณะของการเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยมของประชากรกลุ่มเจริญนั้นก็สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านเจริญซึ่งมีผลมาจากการรับเอาความเจริญหรือการพัฒนาจากภายนอกเข้าไป

เมื่อเปรียบเทียบผลของการวิจัยนี้กับผลการวิจัยในงานวิจัยลักษณะนี้ที่ได้มีผู้ทำขึ้น เช่น งานวิจัยของ ดร.สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และ สุวรรณ บัวทวน (2528) และงานวิจัยของ สุริยา วีรวงศ์ (2517) ซึ่งได้ทำการเปรียบเทียบความทันสมัยทางด้านวัตถุกับความทันสมัยทางด้านจิตใจของกลุ่มประชากรชนบทไทย ซึ่งได้พบว่ากลุ่มประชากรชนบทไทยมีการเปลี่ยนแปลงด้านความทันสมัยทางด้านจิตใจเร็วกว่าทางวัตถุ ซึ่งหมายความว่า กลุ่มประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยที่กล่าวถึงนี้มีการยอมรับความคิด และค่านิยมที่จัดว่า เป็นค่านิยมทันสมัยแต่ขณะเดียวกันก็ยังคงนิยมรูปแบบของการดำรงชีวิตแบบเดิมอยู่ ด้วยเหตุนี้ผลของการวิจัยของงานวิจัยนี้จึงไม่สอดคล้องกับผลของการวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งสองเรื่อง เนื่องจากพบว่ากลุ่มประชากรในหมู่บ้านในตำบลลำเตย จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ยังคงยึดถือค่านิยมทางด้านระเบียบประเพณีอยู่อย่างเหนียวแน่น สิ่งซึ่งจะเปลี่ยนไปนั่นคือแบบแผนของการดำเนินชีวิตซึ่งจะเปลี่ยนไปสู่ลักษณะ

ความมีความทันสมัยมากขึ้น มีการนำเอาเครื่องทุนแรงต่าง ๆ มาใช้ และมีผลทำให้โครงสร้างของชุมชนเปลี่ยนไป ซึ่งจะมีผลตามมาก็คือประชากรจะมีการยอมรับค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น เพราะฉะนั้นในงานวิจัยชิ้นนี้แบบแผนของการดำเนินชีวิตของการเปลี่ยนไปสู่ความมีความทันสมัยเสียก่อนจึงจะเกิดค่านิยมทางวัตถุหรือค่านิยมทันสมัยได้ อีกประการหนึ่ง ในงานวิจัยของ สุริยา วีรวงศ์ (2517) ก็พบผลส่วนหนึ่งว่า ในหมู่ประชากรชนบทนั้น การมีระดับฐานะทางเศรษฐกิจสูงขึ้นมิได้ทำให้เกิดค่านิยมที่ทันสมัย แต่การมีระดับการศึกษาสูงขึ้นทำให้เกิดค่านิยมทันสมัย ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยมของประชากรชนบทนั้น เป็นผลตามมากับการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมของชุมชน หรืออีกนัยหนึ่งต้องมีการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของชุมชน เกิดขึ้นจึงจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยมของประชากร ซึ่งสิ่งเหล่านี้เห็นได้ชัดในงานวิจัยชิ้นนี้ เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของประชากรกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญ

เมื่อนำเอาข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างและสภาพของชุมชนมาประกอบการอภิปรายผลจากตาราง 1, 2, 3 และ 4 แล้ว ทำให้มองเห็นภาพได้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น สำหรับกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเจริญนั้นดังที่ได้เคยกล่าวไว้ในตอนต้นของบทนี้แล้วว่า กลุ่มตัวอย่างนี้อยู่ในชุมชนที่มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง โดยที่ประชากรเริ่มมีความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อันได้แก่ ทางด้านรายได้ของครอบครัว อาชีพ และระดับการศึกษา สำหรับรายได้นั้น ประชากรในหมู่บ้านเจริญนี้มีผู้ที่มีรายได้สูงจำนวนถึง 28% รายได้ปานกลาง 44.9% และรายได้ต่ำ 26.9% ส่วนอาชีพนั้นก็มีผู้มีอาชีพรับราชการถึง 11.5% ผู้มีอาชีพเกษตรกร 51.2% และผู้มีอาชีพค้าขาย 15.4% สำหรับระดับการศึกษานั้นมีผู้ได้รับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3 ถึง 12.8% ผู้ได้รับการศึกษาระหว่าง ป.7 - ม.ศ.3 ถึง 11.5% ผู้ได้รับการศึกษาถึงประถมศึกษาปีที่ 4 68.0% ซึ่งโครงสร้างเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงการเริ่มมีการแบ่งชั้นทางสังคมเกิดขึ้น ส่วนค่านิยมพื้นฐานที่มีอยู่นั้นจะเห็นได้ว่ายังคงยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณี (Traditional Values) อยู่เป็นอันมาก ดังจะเห็นได้จากการที่ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นว่า ความสุขหรือทุกข์ของบุคคลนั้นอยู่ที่สภาพทางจิตใจ เช่น การมีจิตใจที่

เป็นสุขหรือทุกข์ นิยมคนที่ตั้งอยู่ในศีลธรรม และคุณสมบัติที่ดีของบุคคลอยู่ที่ความสุภาพอ่อนน้อม ขยันหมั่นเพียร กตัญญูรู้คุณ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สำหรับคนชื่อนั้น เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์กันข้าม กับที่ได้กล่าวมาแล้ว สำหรับความเห็นเกี่ยวกับสังคมไทยนั้นก็มองเห็นว่ามีความเสื่อมลงทางด้านจิตใจ ของบุคคล แต่ดีขึ้นทางด้านวัตถุ ในส่วนของประชากรในหมู่บ้านเจริญนี้ มีความต้องการวัตถุที่ทันสมัย ที่อำนวยความสะดวกแก่ชีวิตและอาชีพของตน และต้องการเงินเพื่อที่จะซื้อหาวัตถุเหล่านี้ ซึ่งใน ส่วนนี้อาจกล่าวได้ว่า สำหรับประชากรในหมู่บ้านเจริญนั้น ค่านิยมทางระเบียบประเพณีก็ยังคงเป็น ค่านิยมพื้นฐานที่ชาวบ้านยึดถืออยู่ แต่เริ่มให้ความสำคัญแก่วัตถุที่ทันสมัยที่จะอำนวยความสะดวกแก่ ชีวิตและการดำรงชีพ และเริ่มให้ความสำคัญแก่เงินทองมากขึ้น เนื่องจากเห็นว่าถ้ามีเงินก็สามารถ ซื้อสิ่งของเหล่านี้ได้ ผลที่ได้พบนี้สอดคล้องกับผลที่ได้จากตาราง 1, 2, 3 และ 4 ที่พบว่า ประชากรในหมู่บ้านเจริญมีค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูงกว่าค่านิยมทางวัตถุ แต่ความแตกต่าง ของค่านิยมทั้งสองประเภทมีไม่มากนัก แสดงว่าประชากรเริ่มยึดค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้นในขณะที่มี ค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่ในระดับเดิม และค่านิยมทางวัตถุก็จะเพิ่มปริมาณสูงขึ้นเรื่อย ๆ

สำหรับกลุ่มประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญนั้น เมื่อพิจารณาโครงสร้างของชุมชนกับผลที่ได้ รับจากตาราง 1, 2, 3 และ 4 ก็จะแลเห็นภาพของการยึดถือค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทาง ระเบียบประเพณีได้อย่างชัดเจน ในส่วนของหมู่บ้านไม่เจริญนี้ เมื่อพิจารณาโครงสร้างทาง เศรษฐกิจ-สังคมแล้วจะเห็นว่ายังมีโครงสร้างเหล่านี้อยู่ในลักษณะของชุมชนระบบดั้งเดิม (Traditional Society) อยู่ เห็นได้ชัดจากการที่ไม่มีการแตกกระจายของระดับรายได้ อาชีพ หรือการศึกษาของประชากร สำหรับระดับรายได้นั้น เกือบทั้งหมดของกลุ่มประชากร (83.1%) มีรายได้ระดับปานกลาง มีเป็นส่วนน้อยมากที่มีระดับรายได้จัดว่าสูงหรือต่ำ ทาง ด้านอาชีพนั้นเกือบทั้งหมดของกลุ่มประชากร (88.0%) เป็นผู้มีความรู้เกษตรกร มีผู้มีความรู้อื่น ๆ อยู่จำนวนน้อยมาก ทางด้านการศึกษา นั้น โดยเฉลี่ยเป็นผู้ได้รับการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (73.5%) มีผู้ได้รับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่ไม่เกินระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพียง 8.4% ส่วนผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีเพียง 7.2% เท่านั้น ทางด้านค่านิยม พื้นฐานตลอดจนแนวความคิดความเห็นโดยทั่วไปนั้น ประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญเน้นค่านิยมที่เป็น แบบดั้งเดิมของสังคมไทย (Traditional Values) อย่างมาก จะเห็นได้จากการที่กลุ่ม

ประชากรของหมู่บ้านนี้ให้ความเห็นว่า คนดีคือคนที่มีคุณสมบัติตามค่านิยมของไทย เช่น เป็นคนมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเมตตากรุณา และเป็นผู้ปฏิบัติตามศีลตามธรรม ไม่ประพฤตินในทางเสื่อมเสียหรือก่อเหตุเดือดร้อนแก่ผู้อื่น สำหรับคนชั่วนั้นมีความเห็นว่า ได้แก่ บุคคลที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับลักษณะคนดีที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่ไม่ได้อยู่ในศีลในธรรม เป็นผู้ติดอยู่ในอบายมุขต่าง ๆ สำหรับความเห็นเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่นั้น กลุ่มประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญให้ความสำคัญกับความสงบทางจิต ความสุขและความอบอุ่นในครอบครัว กับสภาพทางวัตถุอันได้แก่ การมีเงินทองจับจ่ายใช้สอยในเรื่องของปัจจัยค่านิยมเงินทอง ตลอดจนวัตถุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและความต้องการสิ่งของเหล่านี้ ประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญให้ความสำคัญแก่เรื่องนี้อย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัตถุที่ทันสมัยที่ใช้ในชีวิตประจำวันและที่ใช้ในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เครื่องทุนแรงในทางเกษตรกรรม เช่น รถไถนา เครื่องสีข้าว เครื่องตัดอ้อย ตลอดจนรถบรรทุกที่จะใช้ในการบรรทุกพืชผล เป็นต้น ความต้องการสิ่งของเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจากความกดดันในเรื่องความขาดแคลนที่มีอยู่แต่เดิม อีกส่วนหนึ่งเกิดจากความต้องการมีหน้ามีตา เนื่องจากในชุมชนที่ไม่เจริญนี้มีคนเพียงจำนวนน้อยที่สามารถหาสิ่งของเหล่านี้มาได้ เพราะฉะนั้นจึงกลายเป็นสิ่งที่ทุกคนใฝ่ฝันอยากจะได้มีไว้ เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมพื้นฐานเหล่านี้และโครงสร้างของชุมชนกับผลที่ได้จากตาราง 1, 2, 3 และ 4 แล้วพบว่ามีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ กลุ่มประชากรยังยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่อย่างเหนียวแน่น ค่านิยมทางวัตถุยังอยู่ในระดับต่ำ สอดคล้องกับรูปแบบโครงสร้างของชุมชนซึ่งอยู่ในลักษณะชุมชนแบบดั้งเดิม ที่กลุ่มประชากรมีความเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือความคิด ค่านิยม และช่วยส่งเสริมการยึดถือค่านิยมแบบดั้งเดิมอย่างเหนียวแน่น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับผลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเจริญแล้วพบว่า กลุ่มประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญมีค่านิยมทางวัตถุต่ำกว่า แต่มีค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูงกว่า ซึ่งความแตกต่างของระดับค่านิยมทั้งสองประเภทของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มนี้ ก็สอดคล้องกับสภาพโครงสร้างทางชุมชนซึ่งแต่ละแห่งมีอยู่และแตกต่างกัน

เพราะฉะนั้นโดยสรุปแล้ว ผลที่ได้รับจากการวิเคราะห์ตามตาราง 1, 2, 3 และ 4 นั้น เมื่อได้พิจารณาควบคู่กันไปกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ-สังคมของชุมชนแล้ว กล่าวได้ว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ ทั้งในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญยังมีค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่ในระดับสูง แต่มีความต้องการด้านทรัพย์สินเงินทองทั้งนี้เพื่อนำมาช่วยแก้ไขสภาพชีวิตที่คนมีอยู่ให้ดีขึ้นเท่านั้น อย่างไรก็ตาม โครงสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนไปโดยการรับความเจริญเข้ามามีส่วนทำให้เกิดการเน้นความสำคัญของปัจจัยด้านทรัพย์สินเงินทองมากขึ้น รวมไปถึงความต้องการสิ่งของเครื่องใช้ที่ทันสมัยมากขึ้น และท้ายสุดการเปลี่ยนแปลงนี้นำไปสู่การยอมรับค่านิยมทางวัตถุ (Material Values) มากขึ้น สำหรับในส่วนจึงอาจกล่าวได้ว่า กลุ่มประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้มิได้มีความทันสมัยด้านภายใน (Internal Modernity) ก้าวล้ำหน้าไปกว่าความทันสมัยด้านภายนอก (External Modernity) หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ประชากรกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้มิได้มีการยอมรับค่านิยมทันสมัยล้ำหน้าไปกว่าการยอมรับสภาพความเป็นอยู่แบบทันสมัย ดังที่ได้พบในงานวิจัยชิ้นอื่นที่ได้ทำกับกลุ่มประชากรในภาคอื่นที่มีใช้ภาคกลางและผลส่วนนี้พอสรุปได้ว่าประชากรในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญในการวิจัยครั้งนี้ยังยึดค่านิยมเดิมของสังคมไทย (Traditional Values) และการเปลี่ยนแปลงการยึดถือค่านิยมดั้งเดิมนี้จะเกิดขึ้นหากมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนซึ่งจะเกิดขึ้นจากการรับเอาความเจริญ (Modernization) เข้ามา

ในด้านของ อายุ เพศ ระดับการศึกษา กับค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีนั้น มีความเชื่อว่าบุคคลที่มีระดับอายุต่างกัน มีเพศต่างกัน หรือมีระดับการศึกษาต่างกัน ย่อมมีระดับค่านิยมทางวัตถุ หรือทางระเบียบประเพณีต่างกัน สำหรับบุคคลที่มีระดับอายุต่ำกว่า หรือผู้มีอายุน้อย ย่อมมีการยอมรับค่านิยมทางวัตถุสูงกว่าผู้มีอายุมาก ซึ่งผลอันนี้พบในงานวิจัยหลายชิ้น เช่น งานวิจัยของ Inkeles & Smith ในปี 1974 เป็นต้น แต่จะมีการยอมรับค่านิยมทางระเบียบประเพณีต่ำกว่าคนที่มีอายุมาก ส่วนบุคคลที่มีอายุมากนั้น ย่อมมีการยึดถือระเบียบประเพณีอย่างเคร่งครัด เนื่องจากได้ผ่านประสบการณ์หรือมีชีวิตรอยู่ในสังคมแบบดั้งเดิมยาวนานกว่าผู้มีอายุน้อย สำหรับเพศหญิงนั้น ย่อมมีการยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูงกว่าเพศชาย ทั้งนี้เนื่องมาจากการคาดหวังของสังคมที่มีต่อเพศหญิง ซึ่งลักษณะเช่นนี้พบในสังคมโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคม

เกษตรกรรม สำหรับในสังคมไทยนั้นก็พบว่า มีการคาดหวังให้สตรีเป็นผู้อยู่ในระเบียบประเพณีมากกว่าบุรุษ และระบบการอบรมเลี้ยงดูของสังคมไทยก็สอดคล้องกับการคาดหวังนี้ เกี่ยวกับเรื่องนี้ มีงานวิจัยหลายชิ้นที่ทำในประเทศไทยที่ได้พบผลสนับสนุน ตัวอย่างของงานวิจัยเหล่านี้ได้แก่ งานวิจัยที่ทำในองค์กรต่าง ๆ ในประเทศไทย ส่วนระดับการศึกษานั้น ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าย่อมมีการยอมรับค่านิยมทางวัตถุมากกว่าผู้มีการศึกษาค่ำ ทั้งนี้เนื่องจากผู้มีการศึกษาสูงสามารถติดต่อสื่อสารกับโลกภายนอกได้มากกว่า และสามารถปรับตัวได้ดีกว่าผู้มีการศึกษาค่ำ แนวความคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยที่ทำในประเทศต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Inkeles & Smith (1974) เป็นต้น ที่พบว่าผู้มีการศึกษาสูงมักเป็นผู้มีความทันสมัย (Modernity) หรืออีกนัยหนึ่ง ระดับการศึกษาเป็นดัชนีไปสู่ความทันสมัย และเมื่อเปรียบเทียบบุคคลในชุมชนเดียวกันที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีระดับความทันสมัยต่างกันด้วย เพราะฉะนั้นในงานวิจัยนี้จึงได้ตั้งแนวคิดเบื้องต้นไว้ว่า กลุ่มประชากรในหมู่บ้านที่ทำการวิจัยนี้ ประชากรผู้ที่มีวัยต่ำกว่าหรือผู้มีอายุน้อยจะเป็นผู้ยึดถือค่านิยมทางวัตถุมากกว่า ส่วนผู้มีอายุมากกว่าจะเป็นผู้ยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณีมากกว่า และฝ่ายหญิงเป็นผู้ยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณีมากกว่าฝ่ายชาย และท้ายสุดผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงเป็นผู้ยึดถือค่านิยมทางวัตถุ ส่วนผู้ที่มีระดับการศึกษาค่ำเป็นผู้ยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณี อย่างไรก็ตามเมื่อได้ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีแยกตามระดับ อายุ เพศ และระดับการศึกษาแล้ว ไม่พบผลตามแนวคิดเบื้องต้นที่ได้วางไว้ดังกล่าว ในส่วนของค่านิยมทางวัตถุนั้น ระดับอายุ ระดับการศึกษา หรือเพศมิได้ทำให้บุคคลมีการยึดถือค่านิยมทางวัตถุต่างกัน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดมาจากกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ยังคงยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณีอย่างเหนียวแน่น ส่วนค่านิยมทางวัตถุนั้น เพิ่งมีการรับเข้ามาและยังไม่มีอิทธิพลมากนัก สิ่งที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สิ่งของเครื่องใช้ที่ทันสมัย เท่านั้นซึ่งเป็นที่ต้องการอย่างสูง และสิ่งของเหล่านี้มิได้มีอิทธิพลมากพอที่จะทำให้ประชากรยอมรับค่านิยมทางวัตถุ สำหรับระดับการศึกษาซึ่งน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดค่านิยมทางด้านวัตถุ ซึ่งก็ได้พบในสังคมอื่น ๆ ก็ไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญต่อกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยชิ้นนี้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดมาจากการที่กลุ่มตัวอย่างแทบทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่ของงานวิจัยนี้มีระดับการศึกษา

ในระดับต่ำ และมีบุคคลเป็นจำนวนน้อยที่ได้รับการศึกษาในระดับสูง เพราะฉะนั้นโดยเฉลี่ยแล้ว ระดับการศึกษาจึงไม่มีผลกระทบต่อค่านิยมทางวัตถุ สำหรับค่านิยมทางระเบียบประเพณีนั้น เมื่อทำการวิเคราะห์ผลกระทบของระดับอายุ เพศ และระดับการศึกษาต่อค่านิยมทางระเบียบประเพณี แล้ว พบว่า ระดับอายุมีส่วนสัมพันธ์กับค่านิยมทางระเบียบประเพณี และรองลงมาคือ เพศ อย่างไรก็ตาม ผลที่พบนี้มิได้เป็นไปตามแนวความคิดพื้นฐานที่วางไว้ที่ว่า ผู้ที่มีอายุมากและเพศหญิงจะเป็นผู้มีค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูง กลับพบว่า บุคคลในช่วงอายุ 16 - 30 ปี เป็นผู้มีค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูงกว่าบุคคลในกลุ่มอื่น ๆ และเพศชายเป็นฝ่ายที่สามารถเป็นตัวทำนายค่านิยมทางระเบียบประเพณีได้สูง เหตุผลที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก กลุ่มอายุดังกล่าวนี้เป็นกลุ่มอายุที่ฝังอยู่ภายใต้การควบคุมของสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น สถาบันทางครอบครัว สถาบันทางการศึกษา และสถาบันทางศาสนา อย่างเข้มงวด และมีการมุ่งหวังให้ประชากรกลุ่มดังกล่าวนี้ได้ปฏิบัติตามระเบียบประเพณีของชุมชนอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันทางศาสนา คือ วัดในชุมชนสองแห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนี้ จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลในวัยเด็กและผู้ใหญ่ตอนต้น และจะเน้นความสำคัญที่เพศชายซึ่งเป็นกลุ่มที่ชุมชนคาดหวังว่าเพศหญิง เพราะฉะนั้นจากความเข้มงวดและการคาดหวังในระดับสูงของสถาบันทางสังคม เช่น สถาบันทางศาสนาและสถาบันครอบครัว ทำให้บุคคลในกลุ่มอายุน้อยและเป็นเพศชายต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด และมีค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูง ผลที่ได้พบนี้สอดคล้องกับผลที่ได้พบในงานวิจัยเรื่อง การยึดหลักทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของชาวชนบทไทยและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง (เจ็ญแข ประจันปัจจนิก และ อ้อมเดือน สดมณี 2529) ซึ่งพบว่า กลุ่มประชากรในวัยเด็กและวัยรุ่นของชุมชนชนบทสองแห่งในภาคกลางที่ใช้เป็นที่ ๆ ทำการวิจัยเป็นผู้มีการยึดหลักทางศาสนาอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้เนื่องจากได้รับการควบคุมอย่างเข้มงวดจากสถาบันทางครอบครัวและสถาบันทางศาสนาอันได้แก่ ครอบครัว และวัด นอกเหนือจากนี้ยังได้พบอีกว่า เด็กและวัยรุ่นเพศชายได้รับการควบคุมอย่างเข้มงวดจากครอบครัวและวัด และได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับศาสนามากกว่าเพศหญิงอีกด้วย เพราะฉะนั้นจึงปรากฏผลว่าบุคคลในกลุ่มอายุน้อยและเป็นเพศชายเป็นผู้ยึดถือระเบียบประเพณีอย่างเคร่งครัด และมีค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่ในระดับสูง

ในบทผลและการอภิปรายผลนี้ จึงพอสรุปได้ว่า เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับมา ได้ทำการแปรผลและพิจารณาหาเหตุผลมาประกอบผลที่ได้รับมาแล้ว กล่าวได้ว่า พบว่า ประชากรในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญในงานวิจัยนี้ มีการยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณี (Traditional Values) ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากยังมีโครงสร้างของชุมชนในลักษณะสังคมแบบดั้งเดิมอยู่ จึงส่งผลให้มีการเน้นความสำคัญของค่านิยมแบบดั้งเดิม อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จ (Modernization) ที่เข้าไปมีส่วนหรือมีผลทำให้โครงสร้างของชุมชนค่อย ๆ เปลี่ยนไปและมีผลกระทบต่อค่านิยมของประชากร คือ ทำให้มีการยอมรับค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น ลักษณะ เช่นนี้ เห็นได้ชัดในหมู่บ้านเจริญซึ่งมีการยอมรับค่านิยมทางวัตถุมากขึ้น แต่ในหมู่บ้านไม่เจริญยังมีการยอมรับค่านิยมทางวัตถุในระดับต่ำ นอกเหนือจากนี้ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญ เห็นความสำคัญของสิ่งของเครื่องใช้ที่ทันสมัยและมีความต้องการสิ่งของเครื่องใช้เหล่านี้มากขึ้น ผลอันนี้อาจส่งผลให้ประชากรดังกล่าวนี้ยอมรับค่านิยมทางวัตถุมากขึ้นในอนาคต ในเวลาที่ทำการศึกษาพบว่า ชาวบ้านในกลุ่มตัวอย่างยังคงยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่ม เด็กและเยาวชน และในเพศชาย ทั้งนี้เนื่องมาจากอิทธิพลของสถาบันทางครอบครัว โรงเรียน และวัด ที่มีการคาดหวังต่อประชากรในกลุ่มอายุน้อยและเพศชายในระดับสูง มีการคาดหวังและปลูกฝังให้ประชากรในกลุ่มอายุน้อย และประชากรเพศชายได้ปฏิบัติตามระเบียบประเพณีอย่างเคร่งครัด จึงเป็นผลให้ประชากรในกลุ่มอายุน้อยและประชากรเพศชายยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณีในระดับสูงกว่ากลุ่มประชากรอื่น ๆ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ในปัจจุบันการพัฒนา (Development) นับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดสำหรับประเทศต่าง ๆ และประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก มีการเร่งการพัฒนาของประเทศของตน ทั้งในด้านของกระบวนการของการพัฒนาและด้านการบรรลุถึงเป้าหมายของการพัฒนา สภาพการเร่งการพัฒนาดังที่กล่าวถึงนี้ นับเป็นการแข่งขันกับตัวเองด้วย ขณะเดียวกันก็นับเป็นการแข่งขันระหว่างประเทศด้วย เนื่องจากมีการเปรียบเทียบระดับการพัฒนาของประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันและที่อยู่ในต่างภูมิภาค ประเทศใดที่มีระดับของการพัฒนาต่ำว่าก็จะพยายามหาทางเร่งรัดการพัฒนาของตนให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น ส่วนประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงกว่าก็จะหาทางเร่งให้ประเทศของตนมีการพัฒนาในระดับสูงยิ่งขึ้นไปอีก

การพัฒนาที่ประเทศต่าง ๆ รับมาใช้ นั้น นับเป็นการพัฒนาในแง่ของการแปรรูปเป็นตะวันตก (Modernization) ซึ่งได้แก่ การวางรูปแบบของการพัฒนาโดยยึดเอารูปแบบของประเทศพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นเกณฑ์ จึงได้วางระดับของการพัฒนาออกเป็นระดับต่ำ กลาง หรือสูง และเชื่อว่าทุกประเทศจะสามารถผ่านระดับความเจริญเหล่านี้ได้ หากสามารถปรับตนเองจนมีคุณสมบัติที่ระบุไว้ว่าเป็นระดับความเจริญของขั้นนั้น ๆ ได้ ด้วยแนวคิดดังกล่าวนี้ จึงเป็นแรงกระตุ้นให้มีการยอมรับในเรื่องการพัฒนาและนำมาปฏิบัติในประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม ก็เป็นที่ยอมรับกันอีกด้วยว่า การพัฒนาที่รับมาใช้นี้จะส่งผลกระทบต่อระบบสังคมและก่อให้เกิดเป็นปัญหาตามมาอย่างมากมาย ผลกระทบดังกล่าวนี้จะมีมากในประเทศด้อยพัฒนาที่มีระบบหรือโครงสร้างของสังคมที่เป็นอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งการพัฒนาจะทำให้โครงสร้างเดิมของสังคมเปลี่ยนไป จะเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น และจะเกิดมีช่องว่างระหว่างส่วนหรือสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม มีผลทำให้เกิดเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนขึ้นในบุคคล นักสังคมศาสตร์ในปัจจุบันได้ชี้ให้เห็น

อย่างชัดเจนถึงสภาพที่เกิดขึ้นหลังจากการรับการพัฒนา ในประการแรกคือ การเปลี่ยนสภาพทาง ด้านเศรษฐกิจ การเมือง ครอบครัว และทางสังคม เช่น เกิดการแปรสภาพทางเศรษฐกิจที่เป็นแบบพอมีพอกินมาเป็นระบบเศรษฐกิจแบบตลาด หรือแปรสภาพจากระบบการเมืองที่ไม่มีระบบมาเป็นแบบมีระบบแบบกระจายอำนาจ หรือเกิดการลดบทบาทหน้าที่ของสถาบันครอบครัวลงไป นอกจากนี้ยังเกิดระบบการแบ่งชั้นทางสังคมที่แบ่งแยกบุคคลออกเป็นระดับชั้นต่าง ๆ และแต่ละระดับชั้นมีความแตกต่างกัน ประการที่สอง ได้แก่ การแปรเปลี่ยนของระบบความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของบุคคล ซึ่งแต่เดิมเคยมีระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยมที่เป็นแบบเดียวกัน และมีน้อยอย่าง และบุคคลได้นำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการดำเนินชีวิตของตน มาเป็นระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยมที่มีมากอย่างและมีความแตกต่างกันมากขึ้น บุคคลจำเป็นต้องเลือกใช้ระบบความคิด ความเชื่อ และค่านิยมเหล่านี้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์หนึ่ง ๆ จึงทำให้การดำเนินชีวิตของบุคคลเป็นไปอย่างไม่สะดวกเหมือนเคย ขณะเดียวกันความขัดแย้ง (Conflict) ระหว่างความคิด ความเชื่อ และค่านิยมหนึ่ง ๆ ก็จะมีมากขึ้น เป็นผลทำให้เกิดสภาพไร้ระเบียบ (Anomie) ซึ่งหมายถึง สภาพที่ความเชื่อ และค่านิยม ไม่สามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการดำเนินชีวิตของบุคคลได้ การแปรสภาพทางโครงสร้างทางสังคมก็ดีหรือทางระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของบุคคลก็ดี มีผลทำให้เกิดเป็นปัญหาพฤติกรรมบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วได้ ในแนวความคิดของนักมานุษยวิทยานั้น ผลกระทบของการพัฒนาจะมีมากต่อระบบวัฒนธรรมทางด้านที่ไม่ใช่วัตถุ (Nonmaterial Culture) อันได้แก่ ระบบความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของบุคคล ซึ่งการพัฒนาจะทำให้ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมที่มีอยู่เดิมลดลง มีการยอมรับความคิด ความเชื่อ ค่านิยมสมัยใหม่มากยิ่งขึ้น และหากการลดลงของความคิด ความเชื่อ และค่านิยมเดิมเป็นไปอย่างรวดเร็ว และเกิดในส่วน ของความคิด ความเชื่อ และค่านิยมที่เป็นหลักของสังคมก็จะทำให้สังคมเกิดสภาพเสียระบบและจะเกิดปัญหาพฤติกรรมบุคคลขึ้นอย่างมากมายจนสุดที่จะแก้ไข เพราะฉะนั้น นักวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักมานุษยวิทยาจึงเสนอแนะให้มีการศึกษาระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยมแบบดั้งเดิมกับแบบสมัยใหม่ในสังคมหนึ่ง ๆ เพื่อดูสภาพที่เป็นจริงและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงควบคู่ไปกับการนำเอาการพัฒนามาใช้

สำหรับสังคมไทยนั้นมีการรับเอาการพัฒนามาใช้และนโยบายการพัฒนาเป็นนโยบายที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ความก้าวหน้าของการพัฒนาด้านวัตถุ เช่น การยกระดับสภาพแวดล้อมทางวัตถุ เช่น ถนน ระดับสาธารณูปโภคหรือการยกระดับชุมชน เป็นชุมชนเมือง เป็นต้น ย่อมเห็นได้ว่าการจัดกระทำอยู่มาก อย่างไรก็ตามก็ตีพบว่า มีปัญหาด้านพฤติกรรมบุคคลเกิดขึ้นอย่างมากมายในทุกส่วนของสังคมไทย จึงมีข้อสงสัยว่า เนื่องจากการพัฒนาอาจเกิดการลดลงของระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ที่เป็นหลักหรือที่มีความสำคัญยิ่งของสังคมไทย และมีการยอมรับส่วนที่เป็นแบบสมัยใหม่มากขึ้น จึงมีผลทำให้บุคคลมีปัญหาในด้านการปรับตัว ทั้งนี้เพราะสภาพความไม่สมดุลระหว่างสัดส่วนของการลดลงและเพิ่มขึ้นของระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม แบบเก่าและใหม่นี้ พร้อมกับความไม่สอดคล้องของส่วนที่เพิ่มและลดนี้กับสภาพแวดล้อมทางด้านโครงสร้างของสังคมที่เปลี่ยนไป เป็นเหตุให้บุคคลปรับตัวไม่ได้จึงแสดงออกด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น การฉ้อโกง การทำลายชีวิตหรือทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุผลอันสมควรที่จะได้มีการศึกษาวิจัยขึ้นในเรื่อง การแปรเปลี่ยนของระบบความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของชาวไทย โดยผลของการพัฒนาในแนวของการแปรรูปเป็นตะวันตก (Modernization) ซึ่งเป็นรูปแบบของการพัฒนาที่จัดกระทำอยู่ในประเทศไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรชนบทไทยที่ได้รับความเจริญต่างกัน เพื่อดูว่า ปริมาณของความเจริญที่ได้รับนั้นมีส่วนต่อการลดลงของระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยมแบบดั้งเดิมและการเพิ่มขึ้นของระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยมแบบสมัยใหม่เพียงไร ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยนี้จะช่วยทำให้สามารถวางแผนในการหาทางเพิ่มลดระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยมทั้งสองรูปแบบได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสังคมไทยที่เปลี่ยนไปด้วย และท้ายสุดสามารถป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมบุคคลอันเกิดจากการปรับตัวไม่ได้เนื่องจากสภาพการเสียระบบทางสังคม ที่มีสาเหตุมาจากการเกิดสภาพไร้ระเบียบ (Anomie) ได้ด้วย

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ได้แก่ ประชากรในชุมชนชนบทสองแห่งในเขตภาคกลางของประเทศไทย โดยที่ชุมชนหนึ่งมีระดับความเจริญหรือการพัฒนาสูงกว่าอีกชุมชนหนึ่ง ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีทั้งหมด 161 คน แบ่งเป็นประชากรในหมู่บ้านเจริญ 78 คน และชุมชนใน

หมู่บ้านไม่เจริญ 83 คน ทั้งหมดเป็นผู้มีอายุ 16 ปีขึ้นไป ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ได้ตอบแบบสอบถามค่านิยมทางวัตถุและค่านิยมทางระเบียบประเพณี เพื่อดูระดับของค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณี และความแตกต่างของค่านิยมทั้งสองด้านนี้ โดยได้ตั้งสมมติฐานเบื้องต้นไว้ว่า ประชากรในหมู่บ้านเจริญมีระดับค่านิยมทางวัตถุสูงกว่าประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญ แต่จะมีระดับค่านิยมทางระเบียบประเพณีต่ำ และกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ ระดับอายุ และระดับการศึกษาต่างกันจะมีค่านิยมทางวัตถุและค่านิยมทางระเบียบประเพณีต่างกัน เมื่อได้วิเคราะห์ผลจากข้อมูลที่รวบรวมมาได้แล้ว พบความแตกต่างของระดับค่านิยมของประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม โดยที่กลุ่มประชากรในหมู่บ้านเจริญมีระดับค่านิยมทางวัตถุสูงกว่ากลุ่มประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญ และกลุ่มประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญมีระดับค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูงกว่ากลุ่มประชากรในหมู่บ้านเจริญ เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมทั้งสองประเภทของกลุ่มประชากรแต่ละกลุ่มแล้วพบว่า ในหมู่บ้านเจริญกลุ่มประชากรมีความแตกต่างของค่านิยมทางวัตถุและทางระเบียบประเพณีน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการยอมรับค่านิยมทางวัตถุมีเพิ่มมากขึ้น และการยอมรับค่านิยมทางระเบียบประเพณีมีน้อยลง ฉะนั้นความแตกต่างของค่านิยมทั้งสองประเภทจึงไม่แตกต่างกันมาก ส่วนในหมู่บ้านไม่เจริญนั้นพบว่า ความแตกต่างของค่านิยมทางวัตถุและทางระเบียบประเพณีของประชากรมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการยอมรับค่านิยมทางวัตถุยังอยู่ในระดับต่ำและยังมีการยอมรับค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่ในระดับสูง สำหรับ เพศ อายุ และระดับการศึกษานั้น พบว่าเพศไม่มีอิทธิพลต่อค่านิยมทางวัตถุของประชากรทั้งในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญ ผลอันนี้อาจมีสาเหตุมาจากการที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มยังมีการยอมรับค่านิยมทางวัตถุอยู่น้อยก็ได้ ดังนั้น ตัวแปรด้านเพศจึงไม่มีผลกระทบต่อระดับค่านิยมทางวัตถุ เช่นเดียวกับอายุ และระดับการศึกษาซึ่งก็ได้พบว่าไม่มีอิทธิพลต่อระดับค่านิยมทางวัตถุเช่นกัน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจสรุปได้ว่า เกิดจากการที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญมีการยอมรับค่านิยมทางวัตถุในระดับต่ำ หรือยังไม่รู้ให้ความสำคัญแก่ค่านิยมใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากค่านิยมดั้งเดิมมากนัก ดังนั้นตัวแปรด้านอายุ และระดับการศึกษาจึงไม่รู้มีความสำคัญต่อระดับค่านิยมทางวัตถุของกลุ่มประชากรเหล่านี้มาก แต่สำหรับค่านิยมทางระเบียบประเพณีนั้น พบว่าค่านิยมทางระเบียบประเพณี และเพศ มีความ

สัมพันธ์กันค่อนข้างสูง แต่ระดับอายุที่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมทางระเบียบประเพณีค่อนข้างสูงได้แก่ ระดับอายุช่วง 16 - 30 ปี ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในช่วงอายุนี้อาจมีระดับค่านิยมทางระเบียบประเพณี สูงกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากการที่กลุ่มอายุเหล่านี้เป็นกลุ่มที่ยังได้รับ อิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูจากสถาบันต่าง ๆ เช่น ครอบครัว โรงเรียน และสถาบันทาง ศาสนาอยู่ก็ได้ ซึ่งมีการปลูกฝังเน้นที่การเป็นคนดี จึงได้รับการอบรมอย่างเข้มงวดให้ปฏิบัติตาม ระเบียบกฎเกณฑ์ของศาสนา และจึงกลายเป็นกลุ่มที่ประพฤติตามระเบียบกฎเกณฑ์มากที่สุด สำหรับ เพศนั้น กลุ่มเพศชายกลับเป็นผู้ที่มีค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูงกว่ากลุ่มเพศหญิง สาเหตุที่เป็น เช่นนี้อาจเกิดมาจากกลุ่มประชากรเพศชายเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างเข้มงวดจากสถาบัน ทางสังคมต่าง ๆ เช่น ครอบครัว โรงเรียน และสถาบันทางศาสนา เช่น วัด โดยเฉพาะ อย่างยิ่งจากวัด จึงเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของศาสนาอย่างเคร่งครัดด้วย และเป็นผู้ ยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณีอย่างสูง สำหรับผลของการวิจัยครั้งนี้อาจสรุปได้ว่า พบว่า การพัฒนาหรือความเจริญมีผลต่อค่านิยมของประชากรกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มประชากรในหมู่บ้านที่มี ความเจริญสูงจะมีระดับค่านิยมทางวัดสูงกว่ากลุ่มประชากรในหมู่บ้านไม่เจริญ และกลุ่มประชากร ในหมู่บ้านไม่เจริญจะมีระดับค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูงกว่ากลุ่มประชากรในหมู่บ้านเจริญ อย่างไรก็ตาม ค่านิยมทางระเบียบประเพณียังได้รับการยึดถืออย่างสูงในประชากรทั้งสองกลุ่ม แต่ก็มีแนวโน้มว่าจะเปลี่ยนไปหากมีการยอมรับความเจริญเข้ามามากขึ้น สำหรับค่านิยมทางด้าน วัดนั้น อายุ เพศ และระดับการศึกษามีได้มีผลกระทบหรือมิได้เป็นปัจจัยที่สำคัญ แต่สำหรับ ค่านิยมทางระเบียบประเพณีนั้น อายุและเพศ เป็นปัจจัยที่สำคัญ กลุ่มประชากรเพศชายเป็นผู้ยึดถือ ค่านิยมประเพณีสูงมากกว่าเพศหญิง และประชากรกลุ่มอายุระหว่าง 16 - 30 ปี เป็นผู้ยึดถือ ค่านิยมทางระเบียบประเพณีสูงสุด ผลที่แสดงชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของสถาบันทางครอบครัว โรงเรียนและวัดในการปลูกฝังและถ่ายทอดค่านิยมทางระเบียบประเพณีแก่บุคคล โดยเฉพาะ อย่างยิ่งแก่บุคคลที่อยู่ในกลุ่มอายุที่ยังรับการถ่ายทอดนี้อยู่หรือแก่บุคคลในเพศที่เป็นที่คาดหวังของ ชุมชนอย่างสูง

ข้อเสนอแนะ

ผลของการวิจัยที่ได้นำเสนอดังกล่าวแล้วข้างต้น สมควรได้รับการพิจารณาในแง่ของการนำมาใช้ประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ที่พบว่า ระดับการพัฒนา มีผลต่อค่านิยมทางวัตถุและค่านิยมทางระเบียบประเพณี โดยที่ค่านิยมทางวัตถุจะเพิ่มขึ้นและค่านิยมทางระเบียบประเพณีจะลดลง ดังนั้นจึงเป็นข้อควรระวัง เมื่อมีการนำเอาความเจริญไปสู่ชุมชนใดที่มีให้มีการลดลงของค่านิยมทางระเบียบประเพณี
2. ที่พบว่า ในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาดำหรือ เจริญน้อยที่เพิ่งรับความเจริญ เข้ามานั้น จะมีความแตกต่างของค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีในระดับสูง จึงนับว่าเป็นปัญหาอย่างมาก เนื่องจากขาดการผสมกลมกลืนของค่านิยมทั้งสองประเภท จึงควรเป็นข้อที่ควรระวังอย่างมาก เมื่อมีการนำเอาการพัฒนาไปสู่ที่ใดใน เรื่องค่านิยมทางด้านวัตถุซึ่งจะเกิดขึ้นตามมากับการพัฒนานั้น จึงควรหาทางป้องกันปัญหาช่องว่างระหว่างค่านิยมทั้งสองประเภทนี้ พร้อมกับหาทางสนับสนุนปลูกฝังค่านิยมทางวัตถุที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาของชุมชนรวมไปถึงการหากระบวนการปลูกฝังค่านิยมทางวัตถุที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมกับสภาพชุมชนมาใช้ด้วย
3. ที่พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างยังมีการยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณีอยู่ในระดับสูงนั้น เป็นเรื่องที่ควรให้ความสนใจและให้การสนับสนุนโดยการปลูกฝังให้ประชากรได้มีการยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณี และการปลูกฝังนี้ต้องทำอย่างเป็นทางการ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ประชากรได้มีการยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณีตลอดไป เพราะฉะนั้นจึงควรมีการวางแผน และวางกระบวนการให้การปลูกฝังค่านิยมทางระเบียบประเพณีที่มีประสิทธิภาพแก่ประชากรในชุมชนชนบทที่มีการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อให้ประชากรเหล่านี้ยังคงยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณีต่อไป
4. ที่พบว่า ประชากรมีการรับเอาวัตถุที่ทันสมัย เช่น วัตถุเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ทันสมัยมาใช้ในชีวิตประจำวันและในการประกอบอาชีพอย่างกว้างขวาง และถือว่าวัตถุเหล่านี้

เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นแก่ชีวิตนั้น เป็นข้อที่ควรระวัง และต้องหาทางป้องกันมิให้ความนิยมในวัตถุเหล่านี้มีมากจนกลายเป็นสิ่งที่มีอำนาจเหนือสิ่งอื่นใด การป้องกันนี้ทำได้โดยการชี้แจงให้ทราบถึงประโยชน์ของการใช้สอยสิ่งของเหล่านี้ ผลดีผลเสียของการมีสิ่งของเหล่านี้ ควบคุมไปกับการปลูกฝังให้มีความนิยมเกี่ยวกับการประหยัดด้วย

5. ที่พบว่าประชากรยังคงยึด เกณฑ์ทางพุทธศาสนา เป็นแนวในการดำรงชีวิต การประเมินค่าความดี ความชั่ว และในการมองสังคมและโลกภายนอกนั้น เป็นสิ่งที่ควรให้การสนับสนุนให้มีต่อไปมิให้สูญหาย เพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยด้านทานมิให้เกิดการรับค่านิยมทางวัตถุอย่างรวดเร็วจนเกินไป และยังเป็นตัวช่วยควบคุมพฤติกรรมของประชากรให้อยู่ในระเบียบด้วย การสนับสนุนดังกล่าวมีอาจทำได้โดยการ เน้นความสำคัญของ เกณฑ์เหล่านี้ ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตาม เกณฑ์เหล่านี้และลงโทษเมื่อมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม การส่งเสริมดังกล่าวนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยที่สำคัญ เช่น ครอบครัว โรงเรียน และสถาบันทางศาสนา เช่น วัด เป็นต้น

6. ที่พบว่าสถาบันทางสังคมที่สำคัญ เช่น ครอบครัว โรงเรียน และวัด มีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดค่านิยมทางระเบียบประเพณี เห็นตัวอย่างได้จากการที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในวัยต้นของชีวิต ที่ยังอยู่ภายใต้การควบคุมขององค์กรทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน และวัด คือบุคคลที่อยู่ในช่วงอายุ 16 - 30 ปี เป็นผู้ที่ยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณีอย่างสูง รวมไปถึงเพศชายซึ่งเป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับองค์กรทั้งหมดอย่างใกล้ชิด ก็เป็นผู้ยึดถือค่านิยมทางระเบียบประเพณีด้วย ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้องค์กรหรือสถาบันทางสังคม เหล่านี้ ได้ทำหน้าที่อย่างเข้มแข็ง โดยการชี้แจงให้ทราบถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่ที่ได้กระทำอยู่ รวมไปถึงการชี้แจงให้ทราบถึงกระบวนการของการถ่ายทอดทางระเบียบประเพณีที่มีประสิทธิภาพ และที่ควรนำมาใช้ด้วย

ผลจากการวิจัยดังกล่าวแล้วข้างต้น หากได้มีการนำมาใช้ดังข้อเสนอแนะที่ได้ให้ไว้ในประการต่าง ๆ ข้างต้นแล้ว ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่สังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการพัฒนาประเทศ ในแง่ของการแก้ไขและป้องกันมิให้เกิดพฤติกรรม เบี่ยงเบนของ

ประชากรหรือปัญหาด้านการเสื่อมลงทางจิตใจของประชากร และประโยชน์อันสูงยิ่งก็คือช่วยให้มีความสามารถที่จะพัฒนาประเทศไปได้อย่างดี มีความก้าวหน้าทางด้านวัตถุและมีประชากรที่มีคุณภาพที่มีค่านิยมและพฤติกรรมอันเหมาะสมกับการเป็นประชากรไทยที่อยู่ในสังคมไทยที่กำลังมีการพัฒนา

สำหรับข้อเสนอแนะในแง่ของการวิจัยนั้น มีข้อเสนอแนะในประการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. ควรมีการทำการวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้ต่อไปอีก คือ เรื่องการ เปรียบเทียบค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีของประชากรไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ต่างภาคกัน และมีระดับของความ เจริญต่างกันอย่าง เห็นได้ชัด ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าระดับความ เจริญมีผลกระทบต่อค่านิยมของประชากรไทยอย่างแท้จริง

2. ก่อนการดำเนินการวิจัย เรื่องการ เปรียบเทียบค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีของประชากรไทยดังกล่าวแล้วข้างต้น ควรมีการศึกษาโครงสร้างทางสังคมของชุมชนที่จะเลือกเป็นหน่วยของการวิจัย (Unit of Study) อย่างละเอียด โดยมีการพิจารณาด้านการแตกกระจายของโครงสร้างทางสังคมอื่น เนื่องมาจากการรับการพัฒนาอย่างละเอียดทุกแง่มุม และนำเอาข้อมูลที่ได้นี้เป็น เกณฑ์ในการวางสมมติฐานของการวิจัยเรื่องนี้ได้ถูกต้องยิ่งขึ้น และยังช่วยทำให้สามารถสร้างทฤษฎีใหม่ ๆ เกี่ยวกับการพัฒนา โครงสร้างทางสังคม และระบบวัฒนธรรมอีกด้วย

3. เช่นเดียวกันกับประการข้างต้น กล่าวคือ ในการทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณีของประชากรไทย ต้องมีการศึกษาระบบวัฒนธรรมของชุมชนที่จะเลือกเป็นหน่วยของการวิจัย (Unit of Study) อย่างละเอียดถี่ถ้วน พิจารณาในด้านของเชื้อชาติ ศาสนา อิทธิพลหรือตัวแปรที่มีความสำคัญต่อระบบความคิด ความเชื่อ ของบุคคลในชุมชนนั้น และพิจารณาค่านิยมพื้นฐานของบุคคลในชุมชนนั้น รวมไปถึงการศึกษาระบบการถ่ายทอดด้านความคิด ความเชื่อ ค่านิยมแก่บุคคลในชุมชนนั้น และระบบการควบคุมพฤติกรรมด้วย แล้วจึงนำข้อมูลเหล่านี้มาประกอบในการตั้งสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งจะช่วยให้สามารถวางสมมติฐานของการวิจัยได้อย่างมี เหตุมีผลและถูกต้องยิ่งขึ้น

นอกเหนือจากนี้แล้ว ยังช่วยทำให้สามารถวางทฤษฎีใหม่ ๆ เกี่ยวกับระบบวัฒนธรรมและทำการทดสอบทฤษฎี เหล่านี้ได้ด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- นิตยา ธรรมพันธุ์ ค่านิยมในอาชีพและการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 โรงเรียนมัธยมของรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523
- เพ็ญแข ประจวบจันทน์ และ อ้อม เตือน สดมณี การยึดหลักทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิมไทยและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง รายงานการวิจัยฉบับที่ 34 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- เพ็ญศรี กาญจนโมทย์ ศาสนาอิสลามกับชีวิตของชาวมุสลิม โครงการไทยมุสลิมศึกษา สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524
- พจนีย์ มณีสุวรรณ ค่านิยมของนักเรียนวิทยาลัยครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2514
- วีรยุทธ วิเชียรโชติ สังคมไมตรีสัมพันธ์กับการพัฒนาประเทศ วารสารจิตวิทยา ฉบับที่ 2513 หน้า 33 - 45
- สมชัย รักวิจิตร คู่มือการวิจัยเกี่ยวกับผู้นำในหมู่บ้านทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย กรุงเทพฯ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร, 2514
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และ สุวรรณ บัวทวน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนชาติพันธุ์สองแห่งของจังหวัดกาฬสินธุ์ : การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณี ขอนแก่น ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2528
- สุริยา วีรวงศ์ ลักษณะสมัยใหม่ : การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนหมู่บ้านกับชุมชนเมืองภายในจังหวัดชลบุรี ปรินญาณิพนธ์ สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต (สังคมวิทยา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517
- สุนทร โคมิน และ สนิท สัมครการ ระบบค่านิยมของไทย : เครื่องมือในการสำรวจวัด รายงานการวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2522

- สนิท สัมครการ Peasantry and modernization : a study of the phuan in central Thailand. สำนักบรรณสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 1972
- อดุลย์ วิเชียรเจริญ ค่านิยมของสังคมไทย วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มีนาคม 2519 หน้า 188 - 216
- Ando, N., & Gondo, Y. Values held by Thai rural community inhabitants : Education and culture in Thai rural community. รายงานการวิจัย ศูนย์เอกสาร แห่งประเทศไทย 1973
- Chai, P. Buddhism and Thai world view. Bangkok : The Social Science Association Press, 1965.
- Durkheim, E. The division of labor in society. New York : Free Press, 1964.
- "
Fagalind, I., & Saha, L.J. Education and National Development. New York: Pergamon Press, 1983.
- Hunter, G. Modernizing peasant societies : A comparative study in Asia London : Oxford University Press, 1969.
- Inkeles, A., & Smith, D.H. Becoming modern. London : Heinemann Education Books, 1974.
- Kluckhohn, F.R., & Strodtbeck, F.L. Variations in value orientation. Illinois : Row & Peterson, 1961.
- Lerner, D. The passing of traditional society : Modernizing the Middle East. New York : Free Press, 1958.
- Levy, M.J. Modernization and the structure of society. Princeton University Press, 1965.
- _____. Social patterns and problems of modernization. In Wilbert E. Moore and Robert M. Cook (eds.), Reading on social change. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice - Hall, 1967.
- McClelland, D. The achieving society. New York : Free Press, 1961.
- Merton, R. K. Social theory and social structural. New York : Free Press, 1968.
- Moore, W.E. Social change. Englewood Cliffs, N.J : Prentice - Hall, 1963.

- Ogburn, W. F. On culture and social change. Chicago : University of Chicago Press, 1964.
- Phillips, H. Thai peasant personality. Berkeley : University of California Press, 1965.
- Rogers, E.M. Modernization among peasants : The impact of communication. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1969.
- Rokeach, M. Beliefs attitudes and values : A theory of organization and change : London : Jossey - Bass, 1968.
- Smelser, N. J. Toward a theory of modernization. In Amitai and Eva Etzioni (eds.), Social change. New York : Basic Books, 1964.
- UNESCO The international encyclopedia of education. New York : Pergamon Press, 1985.
- Weber, M. The Protestant ethic and the spirit of capitalism. New York : Scribner, 1958.

ภาคผนวก ก

แบบวัดระดับความเจริญทางกายภาพ

I. สภาพของหมู่บ้าน

1. ที่ตั้งของหมู่บ้าน (ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสภาพที่ตั้ง การติดต่อกับ เส้นทางคมนาคม
รอบนอก และระบบการติดต่อสัมพันธ์กับหมู่บ้านอื่น)

.....

.....

.....
2. สภาพภายในหมู่บ้าน (ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสภาพทางสาธารณูปโภค การบริการ
พื้นฐานทางสังคม สาธารณสุข และการศึกษา)

.....

.....

.....
3. สภาพของที่อยู่อาศัยภายในหมู่บ้าน (ให้รายละเอียด เกี่ยวกับสภาพของบ้าน
สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่มีภายในบ้าน และสภาพความเป็นอยู่ของบุคคล
ในบ้าน)

.....

.....

.....
4. ระดับทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลในหมู่บ้าน (ให้รายละเอียด เกี่ยวกับอาชีพ
ของบุคคล รายได้ต่อปี ระดับการศึกษาของบุคคล ชนิดและประชากรของงาน
ที่ทำนอกเหนืออาชีพประจำ รวมรายได้ทั้งหมดที่ทำได้ต่อปี)

.....

.....

.....

5. สรุปรวมข้อมูล (จัดเป็นหมู่บ้านเจริญมาก/เจริญน้อย)

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม
ค่านิยมของเยาวชนชนบทไทย
ตอน 1

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ถูกสัมภาษณ์

1. ชื่อ.....

2. เพศ.....
3. อายุ.....

4. ศาสนา.....
5. อาชีพ.....

6. รายได้ของครอบครัว/เดือน.....
7. ตำแหน่งในครอบครัว.....

หัวหน้าครอบครัว (สามี/ภรรยา)

บุตร (โปรดระบุตำแหน่ง)

อื่น ๆ (โปรดระบุ)
8. จำนวนบุคคลในครอบครัวทั้งหมด....คน

(รายละเอียด).....

.....
9. เครื่องใช้/วัสดุ/ทันสมัยที่มีใช้ในบ้าน (เช่น วิทยุ โทรทัศน์ จักรยาน รถยนต์

จักรยานยนต์ พัดลม เครื่องสูบน้ำ เครื่องนวดข้าว รั้ว รั้ว รถไถนา ฯลฯ)

.....

.....

ทำไมจึงหามาใช้? ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ?

.....
10. มีโครงการที่จะซื้อหาอะไรเพิ่ม เดิมอีก?

.....

เพราะอะไร?

และคิดว่าจะมีสิ่งเหล่านี้ได้โดยวิธีใด?

.....

- 11. ระดับการศึกษา (ทางโลกและทางธรรม).....
.....
- 12. สิ่งตีพิมพ์ที่อ่าน เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ ได้แก่.....
.....
อ่านบ่อยแค่ไหน?.....

ตอน 2

ความเห็นโดยทั่วไป

1. ชีวิตในปัจจุบันคิดว่าสุขสบายดีหรือยัง?.....ดี ไม่ดี
- เหตุผล.....
-
2. อะไรจะช่วยให้ชีวิตสุขสบายขึ้น?.....
- คิดว่าจะหามาได้อย่างไร.....
3. สิ่งที่คุณต้องการมากที่สุด?.....
4. หากมีเงินทองคิดว่าจะใช้จ่ายอย่างไร?.....
- ทำไมจึงใช้เช่นนั้น?.....
5. หากมีอำนาจที่จะทำอะไรได้อยากทำอะไรบ้าง?.....
-
6. เมื่อเปรียบเทียบชีวิตตนเองกับคนอื่นแล้ว รู้สึกว่าตนเองเป็นอย่างไรบ้าง? (ดี/ไม่ดี และตรงไหนบ้าง?).....
-
7. คิดว่าความสุขของคนเราอยู่ตรงไหน?.....
-
- ทำไม?.....
8. คนดีคือคนอย่างไร?.....
-
9. คนไม่ดีคือคนอย่างไร?.....
-
10. สิ่งที่จะทำให้คนเป็นคนดีหรือไม่ดี ได้แก่.....
-
- ทำไม?.....

11. อยากให้ลูกหลาน (เด็กไทย) เป็นคนอย่างไร?
- เหตุผล.....
-
12. มีความคิดเห็น เกี่ยวกับสังคมไทยปัจจุบันอย่างไร? (ดีขึ้น/เลวลง).....
-
13. อยากให้มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน ด้วยวิธีใด?.....
-
-
-

12. มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมไทยปัจจุบันอย่างไร? (ดีขึ้น/เลวลง).....

13. อยากให้มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน ด้วยวิธีใด?.....

ตอน 3

ค่านิยมทางวัตถุ

โปรดตอบคำถามต่อไปนี้	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. คนที่คนอื่นยกย่องคือคนที่มียานห้องใหญ่โต มีข้าวของเครื่องใช้มากมาย.....				
2. คนเราต้องพยายามมีเงินมีทอง มีสิ่งของ เครื่องใช้ให้มาก ๆ				
3. สิ่งที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับคนเราคือเงิน.....				
4. คนเราต้องพยายามขวนขวายหาความรู้ ให้มากที่สุด.....				
5. ความสุขสบายหรือความสำเร็จของคนเรา ขึ้นอยู่กับความสามารถของเราเอง.....				
6. คนเราไม่ควรถือโชคลางถ้าเห็นว่าสิ่งใด สมควรทำก็ต้องทำ.....				
7. สมัยนี้ความดีความชั่วหรือบาปบุญคุณโทษ ไม่มีแล้ว.....				
8. การที่คนเรามีความแตกต่างกันนั้น เนื่อง จากบุญกรรมที่เคยทำไว้.....				
9. ถ้าเรายากจนก็ไม่ควรเสียใจเพราะ เราทำบุญมาไม่มากพอ.....				
10. คนเราควรต้องปรับปรุงเรื่องการ ทำมาหากินอยู่เสมอ.....				

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
11. ชีวิตนี้แค่มีย่านอยู่ มีข้าวกิน ไม่เจ็บไข้ ก็พอแล้ว.....				
12. คนเราต้องทำมาหากินจนสุดความสามารถ ถึงมีกินแล้วก็ต้องทำต่อไป เพื่อให้ร่ำรวยขึ้น.....				
13. คนเราย่อมรักษาเกียรติยิ่งชีวิต ยอม เสียเงินดีกว่า เสียเกียรติ.....				
14. คนเราย่อมต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง พึ่งพาตนเอง ไม่ควรพึ่งพาคนอื่น.....				
15. ความสำเร็จของคนเรานั้นขึ้นอยู่กับความ ช่วยเหลือของผู้อื่น.....				
16. คนเราจะอยู่คนเดียวในโลกไม่ได้ต้องมี เพื่อนฝูงพวกพ้อง.....				
17. มีเพื่อนบ้าน เพื่อนฝูง ญาติพี่น้องดี ย่อม ดีกว่ามีเงินทองนับล้าน.....				
18. สิ่งที่เราต้องการมากที่สุดคือ ชีวิตที่ สงบ ไม่ต้องดิ้นรนต่อสู้.....				
19. คนเรา เมื่อเกิดมาแล้วต้องดิ้นรนทำ ชีวิตให้ดีที่สุด.....				
20. ระหว่างคนที่จนแต่ชื่อเสียงกับคนรวย แต่ซี้โกง คนจนที่ชื่อเสียงย่อมดีกว่า.....				

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
21. การทำงานต่าง ๆ ไม่ควรต้องมีพิธี ริตองเพราะทำให้ยุ่งยากเปล่า ๆ.....				
22. คนที่มักยึดถือความดีอยู่จนต้องแค้น คือคนโง่.....				
23. สมัยนี้เป็นเวลาของคนฉลาด ใครมียาว สาวได้สาวเอา.....				
24. สิ่งที่จำเป็นแก่ชีวิต ก็คือบ้านช่องที่สะอาด มีไฟฟ้า น้ำประปา ถนนหนทางที่สะดวก.....				
25. สิ่งที่คนเราต้องการก็คือ ครู พระ หรือ พัฒนากรที่สามารถแนะนำแก่เราได้ว่า ควรต้องปรับปรุงความ เป็นอยู่และการ ทำมาหากินอย่างไร.....				
26. เราควรปฏิบัติตามคำแนะนำของพัฒนากร อย่าง เต็มที่.....				
27. เราต้องส่งเสริมให้ลูกหลาน เรียนให้ มากที่สุดแม้จะต้อง เสียเงินทองไร่นา ก็ต้องยอม.....				
28. เราจำเป็นต้องติดตามข่าวคราวข้างนอก ให้มากที่สุด เพื่อให้รู้ความเป็นไปที่เกิดขึ้น.....				
29. ค่าของความเป็นคนคือ ความสำเร็จที่ ได้ทำด้วยตนเอง.....				
30. ชีวิตคนเราสั้นนัก เพราะฉะนั้นจึงต้องหา ความสุขให้มาก.....				

ตอน 4

ค่านิยมทางระเบียบประเพณี

โปรดตอบคำถามต่อไปนี้	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. การบวช เป็นหน้าที่ที่ลูกพึงกระทำ เพื่อ เป็นการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่.....				
2. หญิงต้องรักษาพรหมจารีย์เทียบ เท่าชีวิต.....				
3. ชายเลว คือชายที่มีมากลูกหลายเมีย.....				
4. หญิง เลวคือหญิงที่มีมากลูกหลายตัว.....				
5. คนเราต้องมี เมตตากรุณาต่อผู้อื่นแม้เรา จะต้อง เสียสละบ้างก็ยอม.....				
6. ชีวิตที่เป็นสุขคือชีวิตที่สงบไม่มีศัตรู หรือผู้ปองร้าย.....				
7. คนเราควรหลีกเลี่ยงการทะเลาะ เบาะแว้งกับผู้อื่นให้มากที่สุด.....				
8. เมื่อเห็นคนอื่นอยู่ในความทุกข์ เราก็มี ความทุกข์ด้วย.....				
9. การไม่ทำบุญไหว้พระ เป็นบาปอย่างยิ่ง.....				
10. ควรทำบุญให้มากที่สุดในชีวิตนี้ เพื่อ ความสบายในชาติหน้า.....				
11. คนเราไม่ควรจองเวรผู้อื่นเมื่อใคร ทำให้เดือดร้อนก็ควรให้อภัย เสีย.....				
12. คนที่ลืมนบุญคุณของผู้อื่น เป็นคน เลวที่สุด.....				

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
13. เมื่อเราประสบความสำเร็จหรือ ความทุกข์อย่างหนักควรปลงตก คิดว่า เป็น เพราะทำบาปไว้มาก เมื่อชาติก่อน.....				
14. คนที่ทะเลาะเถียงอยากได้เป็นคน ที่หาความทุกข์ใส่ตน.....				
15. การช่วยเหลือญาติพี่น้อง เป็นสิ่ง จำเป็นที่จะต้องกระทำ.....				
16. ระเบียบประเพณีต่าง ๆ เป็นเรื่อง ทำให้เสียเงินและเสียเวลา เลิกทำเสียบ้างก็เป็นการดี.....				
17. การฆ่าสัตว์ตัดชีวิตถ้าเป็นความ จำเป็นก็ไม่เป็นบาป.....				
18. เงินทองนั้นถ้าหากมีควรนำไปลงทุน ให้เกิดประโยชน์มากกว่าเอาไป ทำบุญ.....				
19. เราควรยึดหลักปฏิบัติว่า ใครดี-ดีตอบ ใครร้าย-ร้ายตอบ.....				
20. สุภาษิตที่ว่า "ซื้อกินไม่หมด คดกินไม่นาน" ล้าสมัยใช้ไม่ได้แล้วในปัจจุบัน.....				
21. การเชื่อถือปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อาวุโส เช่น พ่อ แม่ ครู พระสงฆ์ หรือ เจ้านาย เป็นการกระทำของคนขลาด.....				

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
22. การทำความดีถ้าไม่มีคนเห็นก็ไร้ ประโยชน์				
23. ทางใดที่จะทำให้เราเจริญรุ่งเรืองได้ ถึงแม้ว่าจะทำให้คนอื่นเดือดร้อนเรา ก็ควรทำ.....				
24. ความเสียหายหากไม่ได้รับผลตอบแทน ที่สมควรก็ไม่ควรทำ.....				
25. คนเราควรคิดพึ่งตัวเองมากกว่าพึ่ง พี่น้องหรือผู้อื่น.....				
26. สมัยนี้เราไม่ควรคิดถึงเกียรติยศ อะไรมากนัก งานอะไรที่สบาย มีรายได้ดี ถึงแม้จะไร้เกียรติ ย่อมดี กว่างานที่มีเกียรติแต่เงินน้อย.....				
27. เราต้องต่อสู้ป้องกันตนเองถ้ามีความ คิดเห็นไม่ตรงกับผู้อื่นก็ควรโต้แย้งทันที.....				
28. เราควรทำในสิ่งที่เราเห็นควร ถึงแม้ ว่าสิ่งนั้นจะขัดต่อระเบียบประเพณี ซึ่ง จะทำให้คนอื่นนินทาว่าร้ายเรา.....				
29. การอบรมเลี้ยงดูลูกควรลดหย่อนการ เลี้ยงดูที่โบราณล้ำสมัยไปเสียบ้าง ควรเลี้ยงดูให้มีความ เป็นอิสระทั้ง ชายและหญิง.....				

30. การประพุดิตนตามหลักศาสนา เช่น
ศีลห้า หรืออื่น ๆ ไม่ควรเข้มงวด
ให้มากนักถ้าจำเป็นก็เลิกได้.....

เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง